



KSI.430.2.2024

Nr ewid. 39/2024/P/24/001/KSI

Informacja o wynikach kontroli

Wykonanie budżetu państwa w 2023 r.
w częściach 41 – Środowisko
oraz 51 – Klimat

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

p.o. Dyrektor Departamentu Środowiska

Tomasz Gaweł
/podpisano elektronicznie/

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Michał Jędrzejczyk
/podpisano elektronicznie/

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś
/podpisano elektronicznie/
Warszawa, czerwiec 2024 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
2. OCENA OGÓLNA	6
3. UWAGI	10
4. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 41 – ŚRODOWISKO	11
4.1. DOCHODY BUDŻETOWE.....	11
4.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH	11
4.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ.....	21
5. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 51 – KLIMAT.....	23
5.1. DOCHODY BUDŻETOWE	23
5.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH.....	24
5.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ	29
6. REALIZACJA WYPŁAT Z KRAJOWEGO PLANU ODBUDOWY I ZWIĘKSZENIA ODPORNOŚCI.....	30
7. NADZÓR MINISTRA KLIMATU I ŚRODOWISKA NAD JEDNOSTKAMI PODLEGŁYMI I NADZOROWANYMI.....	37
8. INFORMACJE DODATKOWE	40
9. ZAŁĄCZNIKI	42
9.1. DOCHODY I WYDATKI JEDNOSTEK FUNKCJONUJĄCYCH W RAMACH CZĘŚCI 41 – ŚRODOWISKO	42
9.2. DOCHODY I WYDATKI JEDNOSTEK FUNKCJONUJĄCYCH W RAMACH CZĘŚCI 51 – KLIMAT	42
9.3. WYKAZ OCEN KONTROLOWANYCH JEDNOSTEK.....	43
9.4. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI 41 – ŚRODOWISKO.....	44
9.5. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI 51 – KLIMAT	46
9.6. DOCHODY BUDŻETOWE W CZĘŚCI 41 – ŚRODOWISKO.....	48
9.7. DOCHODY BUDŻETOWE W CZĘŚCI 51 – KLIMAT.....	50
9.8. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 41 – ŚRODOWISKO	52
9.9. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 51 – KLIMAT	56
9.10. ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W CZĘŚCI 41 – ŚRODOWISKO.....	59
9.11. ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W CZĘŚCI 51 – KLIMAT	61
9.12. WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 41 – ŚRODOWISKO	62
9.13. WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 51 – KLIMAT	64
9.14. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI	65

1. WPROWADZENIE

Cel kontroli:

Ocena wykonania budżetu państwa w 2023 r. pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowej 41 – Środowisko oraz dysponenta części budżetowej 51 – Klimat, a także ocena wykonania planów finansowych jednostek w ramach tych części budżetu państwa.

Ponadto celem kontroli była ocena wykonania planów finansowych przez:

- generalnego dyrektora ochrony środowiska (dysponenta II i III stopnia) oraz
- regionalnego dyrektora ochrony środowiska (dysponenta III stopnia).

Zakres kontroli:

- analiza porównawcza wykonania dochodów,
- realizacja wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku wydatkowania środków publicznych,
- sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2022 r. w zakresie operacji finansowych,
- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań,
- nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa w trybie art. 175 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹ w tym:
 - a) nadzór nad wykonaniem planów finansowych podległych jednostek,
 - b) nadzór nad wykorzystaniem i rozliczeniem dotacji wypłaconych z budżetu państwa w częściach: 41 i 51.

Celem kontroli było również określenie stanu przygotowania do absorpcji środków w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności².

Jednostki kontrolowane:

Kontrolą objęto Ministerstwo Klimatu i Środowiska (na poziomie dysponenta głównego i dysponenta III stopnia) Generalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska (dysponent II i dysponent III stopnia) oraz Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska³ w Warszawie (dysponent III stopnia).

W 2023 r. dysponentem części 41 – Środowisko był minister klimatu i środowiska⁴ na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Klimatu i Środowiska⁵.

W części 41 funkcjonował dysponent II stopnia (generalny dyrektor ochrony środowiska⁶) i 30 jednostek budżetowych, których kierownicy byli dysponentami III stopnia, tj.:

- Ministerstwo Klimatu i Środowiska⁷ – urząd obsługujący ministra właściwego ds. środowiska;
- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska (GDOŚ);
- 16 regionalnych dyrekcji ochrony środowiska;
- Biuro Nasiennictwa Leśnego;
- 11 szkół leśnych.

W ramach części 41 – Środowisko finansowano m.in. zadania z zakresu:

- ochrony przyrody (w tym w parkach narodowych, rezerwach przyrody) oraz bioróżnorodności, ochrony gatunków roślin i zwierząt, prawem chronionych lasów, zwierzyny i innych tworów przyrody;
- geologii, w tym gospodarki zasobami naturalnymi;
- leśnictwa (w tym ochrony lasów i gruntów leśnych) oraz łowiectwa;
- edukacji ekologicznej i promocji ekologicznych warunków życia – w zakresie zadań należących do działu;
- mikroorganizmów genetycznie zmodyfikowanych oraz organizmów genetycznie zmodyfikowanych, w tym nadzoru nad uprawami GMO w rozumieniu przepisów o mikroorganizmach genetycznie zmodyfikowanych oraz organizmach genetycznie zmodyfikowanych, z wyjątkiem spraw związanych z wydawaniem zezwoleń na wprowadzenie do obrotu żywności i środków farmaceutycznych, spraw organizmów genetycznie zmodyfikowanych przeznaczonych do użytku paszowego i pasz genetycznie zmodyfikowanych w zakresie niektórych zadań lub czynności określonych właściwymi przepisami oraz kontroli upraw w zakresie organizmów genetycznie zmodyfikowanych.

Dochody zrealizowane w 2023 r., w części 41 – Środowisko wyniosły 191 661,9 tys. zł, w tym 185 955,0 tys. zł stanowiły dochody uzyskane przez dysponenta II stopnia (GDOŚ) i dysponentów III stopnia (MKiŚ, GDOŚ i RDOŚ w Warszawie). Dochody w części 41 stanowiły 0,03% ogółu dochodów budżetu państwa (573 957 931,8 tys. zł).

W 2023 r., w części 41 – Środowisko zrealizowano wydatki budżetu państwa w wysokości 599 986,9 tys. zł, w tym 330 924 tys. zł stanowiły wydatki dysponenta II stopnia (GDOŚ) i dysponentów III stopnia (MKiŚ, GDOŚ i RDOŚ w Warszawie). Wydatki w części 41 stanowiły 0,1% ogółu wydatków budżetu państwa (659 586 491 tys. zł).

Z budżetu środków europejskich wydatkowano w części 41 – Środowisko 57 397 tys. zł, w tym 55 758,5 tys. zł stanowiły wydatki dysponenta II stopnia (GDOŚ) i dysponentów III stopnia (MKiŚ, GDOŚ i RDOŚ w Warszawie). Wydatki budżetu środków europejskich w części 41 stanowiły 0,08% ogółu wydatków budżetu środków europejskich (75 082 065,4 tys. zł).

¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1270 ze zm., dalej: „ustawa o finansach publicznych”.

² Dalej: „KPO”.

³ Dalej: „RDOŚ”.

⁴ Dalej: „Minister”.

⁵ Obowiązującego od 13 grudnia 2023 r. (Dz. U. poz. 2726). Do 12 grudnia 2023 r. obowiązywało rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 28 listopada 2023 r. (Dz. U. poz. 2594), a do 26 listopada 2023 r. – rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 października 2021 r. (Dz. U. poz. 1949)

⁶ Dalej: „Generalny Dyrektor OŚ”.

⁷ Dalej: „Ministerstwo” lub „MKiŚ”.

W 2023 r. dysponentem części 51 – Klimat był Minister na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Klimatu i Środowiska.

W części 51 funkcjonowały 2 jednostki budżetowe, których kierownicy byli dysponentami III stopnia, tj.:

- MKiŚ – urząd obsługujący ministra właściwego ds. klimatu;
- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ).

W ramach części 51 – Klimat finansowano m.in. zadania z zakresu:

- udziału w kształtowaniu polityki klimatycznej, w tym w ramach Unii Europejskiej (UE), w szczególności w negocjacjach dotyczących polityki międzynarodowej w zakresie klimatu i zrównoważonego rozwoju;
- wdrażania polityki klimatycznej UE, w tym w zakresie zarządzania środkami na cele transformacji ekologicznej i klimatycznej, w szczególności zarządzania aukcjami uprawnień do emisji gazów cieplarnianych;
- ochrony i kształtowania środowiska oraz racjonalnego wykorzystywania jego zasobów, z zastrzeżeniem zadań ministra właściwego ds. środowiska;
- ekologicznych warunków życia wynikających z ochrony powietrza, ochrony powierzchni ziemi, ochrony przed hałasem i ochrony przed polami elektromagnetycznymi;
- kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska i badania stanu środowiska;
- systemu zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji oraz handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych;
- gospodarki odpadami, w tym jako element gospodarki o obiegu zamkniętym;
- wspierania, w tym promocji, ekologicznych innowacji i technologii, z uwzględnieniem celów transformacji klimatycznej i energetycznej;
- zarządzania i koordynacji programami w zakresie upowszechniania, rozwoju i promocji wykorzystywania technologii niskoemisyjnych i zeroemisyjnych, w tym w szczególności w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz transportu;
- społeczno-ekonomicznych aspektów transformacji ekologicznej i klimatycznej;
- efektywności energetycznej;
- rozwoju i wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- edukacji ekologicznej i promocji ekologicznych warunków życia – w zakresie zadań należących do działu.

Dochody zrealizowane w 2023 r., w części 51 – Klimat wyniosły 18 897 150,4 tys. zł, w tym 18 474 746,3 tys. zł stanowiły dochody zrealizowane przez dysponenta III stopnia (MKiŚ). Dochody w części 51 stanowiły 3,3% ogółu dochodów budżetu państwa.

W 2023 r., w części 51 – Klimat zrealizowano wydatki budżetu państwa w wysokości 510 624,9 tys. zł, w tym 113 447,8 tys. zł stanowiły wydatki dysponenta III stopnia (MKiŚ). Wydatki w części 51 stanowiły 0,1% ogółu wydatków budżetu państwa.

Z budżetu środków europejskich wydatkowano w części 51 – Klimat 1 668 854,5 tys. zł, w tym 227,9 tys. zł stanowiły wydatki dysponenta III stopnia (MKiŚ). Wydatki budżetu środków europejskich w części 51 stanowiły 2,2% ogółu wydatków budżetu środków europejskich.

Kontrolą przeprowadzoną na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁸ objęto MKiŚ (na poziomie dysponenta głównego i dysponenta III stopnia), GDOŚ (na poziomie dysponenta II stopnia i dysponenta III stopnia w części 41) oraz RDOŚ w Warszawie (dysponenta III stopnia w części 41).

Wykaz ocen kontrolowanych jednostek zawiera załącznik nr 9.3 do niniejszej informacji.

⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 623.

2. OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli
ocenia w formie opisowej
wykonanie budżetu
państwa w 2023 r.
w części 41 – Środowisko

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. kontrola dochodów budżetowych w tej części została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

Ustalony na 2023 r. limit wydatków budżetu państwa w części 41 – Środowisko wykorzystano w 97,7% planu po zmianach.

Badanie wykorzystania przez Ministra (dysponenta części 41) środków z rezerw celowych wykazało 1 przypadek (na 19 zbadanych) niepełnego wykorzystania środków z rezerwy celowej na skutek nieprzygotowania podmiotu dotowanego do realizacji zadania inwestycyjnego, co wskazuje na nieskuteczną weryfikację przez właściwe komórki organizacyjne Ministerstwa możliwości wydatkowania przez podmiot dotowany środków z tej rezerwy (przekazanych w formie dotacji). Ponadto umowa dotacji celowej została zawarta po 1,5 miesiąca od wydania przez ministra finansów decyzji o uruchomieniu środków z rezerwy celowej. Powyższe oznacza, że w MKiŚ nie przestrzegano zaleceń Ministra związanych z wykonaniem wniosków pokontrolnych NIK sformułowanych po kontroli wykonania budżetu państwa w roku 2022, oraz że wdrożone w Ministerstwie mechanizmy kontroli w ww. zakresie były nieskuteczne.

Szczegółowe badanie wykorzystania środków z rezerw celowych budżetu państwa w 3 skontrolowanych jednostkach (MKiŚ, GDOŚ i RDOŚ w Warszawie – dysponenti III stopnia) – przeprowadzone na próbie 5 013,7 tys. zł, tj. 6,9% zrealizowanych wydatków ze środków z rezerwy celowych, oraz 100% środków wykorzystanych z rezerwy ogólnej – wykazało, że wydatki sfinansowane tymi środkami wynikały z faktycznych potrzeb i zostały poniesione na cele określone w decyzjach ministra finansów.

Szczegółowe badanie wydatków 3 skontrolowanych dysponentów III stopnia (MKiŚ, GDOŚ i RDOŚ w Warszawie), łącznie na 12 934,6 tys. zł (9,5% wydatków poniesionych przez tych dysponentów), wykazało m.in., że:

- W MKiŚ niecelowo, niegospodarnie, a także niezgodnie z wewnętrznymi procedurami zamówień publicznych poniesiono wydatki w wysokości 22,8 tys. zł⁹ oraz – niezgodnie z umową – odstąpiono od naliczenia kary umownej¹⁰.
- W GDOŚ niezgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy o finansach publicznych zaciągnięto zobowiązanie w wysokości 292,1 tys. zł odpowiadające kwocie wypłaconych – z naruszeniem art. 44 ust. 1 pkt 3 tej ustawy – nagród dla Generalnego Dyrektora OŚ i zastępcy Generalnego Dyrektora OŚ, tj. w wysokości nieujętej w limicie wynagrodzeń określonym w § 4010 („Wynagrodzenia osobowe pracowników”) w dniu realizacji wypłaty. Ponadto dyrektor generalna w GDOŚ wystąpiła do Ministra z wnioskami o przyznanie wyżej wymienionych nagród, mimo że w dniach składania tych wniosków wydatki na te nagrody nie były zabezpieczone w pełnej wysokości w planie finansowym GDOŚ, co w ocenie NIK było nierzetelne.
- W RDOŚ w Warszawie – nierzetelnie sporządzono 10 z 38 protokołów oględzin szkód wyrządzonych przez zwierzęta objęte ochroną gatunkową, na podstawie których wypłacono 273,8 tys. zł tytułem odszkodowania. Ponadto w przypadku 2 umów, łącznie na 193,8 tys. zł, nierzetelnie działano w zakresie odbioru przedmiotu zamówienia.

W pozostałym zakresie objęte szczegółowym badaniem wydatki dokonywane były zgodnie z zawartymi umowami, na cele służące realizacji zadań kontrolowanych jednostek. Wydatki na kampanie i przedsięwzięcia

⁹ Wydatek poniesiony w 2023 r. w części 41 na realizację zamówienia pn. „Wsparcie eksperckie Dyrektora Generalnego MKiŚ w zakresie baz danych oraz bezpieczeństwa informacji”.

¹⁰ Odnośnie do realizacji umowy na kompleksową usługę opracowania i wykonania przyrodniczej gry planszowej pt. „Odkrywca Parków Narodowych”.

edukacyjne, informacyjne, promocyjne i reklamowe przeprowadzone przez MKiŚ (dysponenta III stopnia) były zaplanowane i służyły realizacji celów statutowych tej jednostki.

Ponadto w GDOŚ nierzetelnie zatwierdzano opisy merytoryczne dowodów księgowych, a wzory opisów tych dowodów nie zostały formalnie wprowadzone do stosowania. Z kolei w RDOŚ w Warszawie nie zapewniono zgodności „Zasad (Polityki) rachunkowości oraz procedur obiegu i kontroli dowodów finansowo-księgowych w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska”¹¹ z wymogami art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. c ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹².

W Ministerstwie wypłacono także składniki wynagrodzenia pracownikom przypisanym do innej części budżetu państwa aniżeli część, w ramach której finansowane były zadania. Nie zapewniono tym samym rzetelnych danych o liczbie etatów niezbędnych do realizacji zadań w ramach części 41 oraz o wynagrodzeniu wypłaconym z tej części.

W związku z tym sprawozdania Rb-70, sporządzone zarówno przez MKiŚ (dysponenta III stopnia), jak i Ministra (dysponenta części 41), nie przedstawiały rzetelnych danych o stanie zatrudnienia i wynagrodzeniu osób wykonujących pracę w ramach części 41, tj. danych niezbędnych do obliczenia przeciętnego wynagrodzenia w tej części, w przeliczeniu na pełny etat. Tym samym sprawozdania Rb-70 były nierzetelne, tj. nieprawidłowe pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym.

Szczegółowe badanie 7 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, skutkujących wydatkami poniesionymi w 2023 r. łącznie na 1 418,7 tys. zł – w tym 4 zamówień, do udzielenia których zastosowano przepisy ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych¹³ oraz 3 zamówień, do udzielenia których nie zastosowano tej ustawy z uwagi na wartość zamówienia nieprzekraczającą 130,0 tys. zł netto, przeprowadzonych w 3 jednostkach kontrolowanych (dysponentach III stopnia) wykazało, że:

- w MKiŚ, w przypadku 1 z 3 badanych postępowań zamieszczono ogłoszenie o wykonaniu umowy w Biuletynie Zamówień Publicznych (BZP) 76 dni po upływie terminu wskazanego w art. 448 ustawy Pzp;
- w RDOŚ w Warszawie, niezgodne z art. 23 ust. 4 ustawy Pzp, nie zamieszczono aktualizacji planu postępowań o udzielenie zamówień publicznych przewidzianych do przeprowadzenia w 2023 r.

W pozostałym zakresie ww. postępowania przeprowadzono zgodnie z przepisami ustawy Pzp oraz z obowiązującymi w jednostkach kontrolowanych regulaminami udzielania zamówień publicznych.

Ustalony na 2023 r. limit wydatków w budżecie środków europejskich w części 41 wykorzystano w 98,2% planu po zmianach. Badanie wydatków budżetu środków europejskich, zrealizowanych przez 3 objętych kontrolą dysponentów III stopnia (MKiŚ, GDOŚ i RDOŚ w Warszawie), łącznie na 1 255,6 tys. zł (tj. 2,3% wydatków z budżetu środków europejskich kontrolowanych jednostek) wykazało, że w przypadku 1 z wydatków zrealizowanych przez MKiŚ nie dochodzącej należytej kary umownej w ramach umowy na kompleksową usługę opracowania i wykonania przyrodniczej gry planszowej pt. „Odkrywca Parków Narodowych”, co stanowiło naruszenie art. 42 ust. 5 ustawy o finansach publicznych.

Ponadto Minister zaniechał niezwłocznego przekazania informacji ministrowi funduszy i polityki regionalnej o wydaniu 2 decyzji w sprawie blokady wydatków w budżecie środków europejskich uruchomionych z poz. 98 rezerw celowych – „Finansowanie programów z budżetu środków europejskich”, łącznie na 27,8 tys. zł, co było niezgodne z pkt 56 „Procedury uruchamiania

¹¹ Wprowadzonych zarządzeniem nr 74 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z 30 grudnia 2022 r. w sprawie wprowadzenia Zasad (Polityki) rachunkowości oraz procedur obiegu i kontroli dokumentów finansowo-księgowych w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie.

¹² Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm., dalej: „ustawa o rachunkowości”.

¹³ Dz. U. z 2023 r. poz. 1605 ze zm., dalej: „ustawa Pzp”.

oraz przyznawania zapewnienia finansowania lub dofinansowania przedsięwzięcia ze środków rezerwy celowej budżetu państwa i budżetu środków europejskich dla programów i projektów realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu, a także rozliczeń programów i projektów finansowanych z udziałem tych środków z części 83, poz. 8, 98, 99¹⁴.

NIK opiniuje pozytywnie sporządzone przez Ministra (dysponenta części 41) łączne roczne sprawozdania budżetowe i sprawozdanie w zakresie operacji finansowych (Rb-Z wg stanu na koniec IV kwartału 2023 r.) – z wyłączeniem sprawozdania Rb-70. Łączne roczne sprawozdania budżetowe, a także sprawozdanie w zakresie operacji finansowych, zostały sporządzone na podstawie sprawozdań jednostkowych jednostek podległych, które – poza sprawozdaniem Rb-70 – zawierały rzetelne dane.

Szczegółowe dane kalkulacji oceny ogólnej części 41 – Środowisko zamieszczono w załączniku nr 9.4 do niniejszej informacji.

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. kontrola dochodów budżetowych w tej części została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

Ustalony na 2023 r. limit wydatków budżetu państwa w części 51 – Klimat wykorzystano w 96,8% planu po zmianach.

Szczegółowe badanie wykorzystania środków z rezerw celowych wykazało, że wydatki sfinansowane tymi środkami zostały poniesione na cele określone w decyzjach ministra finansów

Szczegółowe badanie 1 umowy dotacji celowej na 28 031,0 tys. zł (tj. 32,6% zaplanowanych wydatków na dotacje celowe w części 51 oraz 33,5% wydatków zrealizowanych) wykazało, że dotacja została wykorzystana zgodnie z przeznaczeniem.

Szczegółowe badanie wydatków MKiŚ (dysponenta III stopnia) wykazało, że dokonywane były one zgodnie z zawartymi umowami i na cele służące realizacji zadań Ministerstwa. Wydatki na kampanie oraz przedsięwzięcia edukacyjne, informacyjne, promocyjne i reklamowe były zaplanowane i służyły realizacji celów statutowych jednostki.

W Ministerstwie wypłacono także składniki wynagrodzenia pracownikom przypisanym do innej części budżetu państwa aniżeli część, w ramach której finansowane były zadania i nagrody. Nie zapewniono tym samym rzetelnych danych o liczbie etatów niezbędnych do realizacji zadań w ramach części 51 oraz o wynagrodzeniu wypłaconym z tej części.

W związku z tym sprawozdania Rb-70 sporządzone zarówno przez MKiŚ (dysponenta III stopnia), jak i Ministra (dysponenta części 51) nie przedstawiały rzetelnych danych o stanie zatrudnienia i wynagrodzeniu osób wykonujących pracę w ramach części 51, tj. danych niezbędnych do obliczenia przeciętnego wynagrodzenia w tej części, w przeliczeniu na pełny etat. Tym samym sprawozdania Rb-70 były nierzetelne, tj. nieprawidłowe pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym.

W obszarze udzielania zamówień publicznych stwierdzono nieprawidłowości (w 2 z 3 zamówień objętych szczegółowym badaniem) polegające na udzieleniu zamówienia na wsparcie eksperckie dyrektor generalnej w MKiŚ¹⁵ niezgodnie z wewnętrznymi uregulowaniami Ministerstwa (co skutkowało wydatkiem niecelowym i niegospodarnym w wys. 60,8 tys. zł, z tego

¹⁴ Przygotowanej przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (MFIPR), dalej: „Procedura rezerw celowych”.

¹⁵ Zamówienie na „Wsparcie eksperckie Dyrektora Generalnego MKiŚ w zakresie baz danych oraz bezpieczeństwa informacji” – wartość udzielonego zamówienia to 96,0 tys. zł brutto (finansowane z 3 części budżetowych). W 2023 r. z części budżetowej 51 dokonano wydatku w wysokości 38,0 tys. zł, a części 41 – w wysokości 22,8 tys. zł.

38,0 tys. zł z części 51, oraz niezachowaniem zasady uczciwej konkurencji), a także na zamieszczeniu ogłoszenia o wykonaniu umowy¹⁶ w BZP po upływie 18 dni od terminu określonego w art. 448 ustawy Pzp.

Ustalony na 2023 r. limit wydatków w budżecie środków europejskich w części 51 wykorzystano w 94,5% planu po zmianach. Środki z rezerwy celowych zwiększające limit wydatków w budżecie środków europejskich zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. Szczegółowe badanie wydatków z budżetu środków europejskich wykazało, że wydatki w części 51 dokonywane były w sposób legalny, celowy, rzetelny i gospodarny.

NIK opiniuje pozytywnie sporządzone przez Ministra (dysponenta części 51) łączne roczne sprawozdania budżetowe i sprawozdanie w zakresie operacji finansowych (Rb-Z wg stanu na koniec IV kwartału 2023 r.) – z wyłączeniem sprawozdania Rb-70. Łączne roczne sprawozdania budżetowe, a także sprawozdanie w zakresie operacji finansowych zostały sporządzone na podstawie sprawozdań jednostkowych jednostek podległych, które – poza sprawozdaniem Rb-70 – zawierały rzetelne dane.

Szczegółowe dane kalkulacji oceny ogólnej części 51 – Klimat zamieszczono w załączniku nr 9.5 do niniejszej informacji.

W ocenie NIK nadzór Ministra nad wykonaniem budżetu części: 41 i 51 nie był w pełni skuteczny. Świadczą o tym nieprawidłowości stwierdzone w jednostkach podległych i nadzorowanych, w tym m.in.:

- Nierzetelny nadzór nad prawidłowością stosowania w GDOŚ upoważnienia, o którym mowa w art. 171 ust. 5 ustawy o finansach publicznych, w zw. z art. 171 ust. 3 tej ustawy;
- Nielegalny wydatek w GDOŚ, w wysokości 292,1 tys. zł, odpowiadający kwocie wypłaconych nagród dla Generalnego Dyrektora OŚ i zastępcy Generalnego Dyrektora OŚ nieujętej w limicie wynagrodzeń określonym w § 4010 („Wynagrodzenia osobowe pracowników”), w dniu realizacji wypłaty. Było to niezgodne z art. 44 ust. 1 pkt 3 ustawy o finansach publicznych, w zw. z art. 46 ust. 1 tej ustawy.

Działania Ministra mające zapewnić utworzenie stałego monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych, opartego na nowoczesnych systemach monitorowania wód wraz z systemem wczesnego ostrzegania, były nierzetelne. Ocenę taką uzasadnia m.in. brak współpracy Ministra z ministrem infrastruktury i z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie (PGW WP) – tj. z organami właściwymi w zakresie gospodarki wodnej, oraz nierzetelna realizacja zapisów § 2 ust. 1-2 porozumienia zawartego z ministrem rolnictwa i rozwoju wsi. Minister nie zapewnił skutecznego i prawidłowego nadzoru nad realizacją przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) działań związanych z udzieleniem dofinansowania ww. systemu, ponieważ dopuścił do zamieszczenia przez NFOŚiGW w umowie dofinansowania zapisu o bezpłatnym przekazaniu majątku przez Instytut Rybactwa Śródlądowego im. Stanisława Sakowicza – Państwowy Instytut Badawczy (IRŚ-PIB) podmiotowi wyznaczonemu przez MKiŚ, nie ustalając podstawy prawnej takiego działania. Ponadto Minister dopuścił do zainicjowania działań na potrzeby udzielenia dofinansowania utworzenia nowego systemu monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych bez zapewnienia ustalenia minimalnych wymagań funkcjonalnych i technicznych dla nowotworzonego systemu, uzgodnionych z interesariuszami tego systemu, a także nie wyegzekwował – w ramach nadzoru nad NFOŚiGW – realizacji wymogu zainstalowania co najmniej 25 stacji do końca III kwartału 2023 r.

¹⁶ Zamówienia na „Przygotowanie i produkcję edukacyjnych spotów telewizyjnych – oraz radiowych dla szerokiego grona odbiorców o korzyściach wynikających z drogi do transformacji energetycznej”.

3. UWAGI

Prezes Rady Ministrów

W związku ze stwierdzonymi w MKiŚ nieprawidłowościami NIK formułuje następujące uwagi:

- a. Prawidłowa realizacja reform i przedsięwzięć inwestycyjnych w ramach KPO wymaga zapewnienia ciągłości finansowania ww. zadań. Zawarcie umowy finansowania inwestycji pomiędzy Ministrem a Polskim Funduszem Rozwoju S.A. (PFR) nie zagwarantowało ciągłości finansowania inwestycji B1.1.2 „Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych”. W związku z tym istnieje konieczność wzmocnienia koordynacji działań służących pełnemu wykorzystaniu środków pozyskiwanych przez Polskę w ramach KPO.
- b. Działania Ministerstwa doprowadziły do zapewnienia¹⁷ i poniesienia w roku 2023 wydatków w wysokości 52 898,2 tys. zł ze środków publicznych na utworzenie stałego monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych wraz z systemem wczesnego ostrzegania. Uzyskanie najlepszych efektów z poniesionych nakładów wymaga – zdaniem NIK – jednoznacznego określenia w sposób wiążący dla interesariuszy tego systemu spraw dotyczących m.in. katalogu zadań, podmiotu odpowiedzialnego za przejęcie systemu od IRŚ-PIB po zakończeniu obowiązywania umowy dofinansowania i podstawy takiego działania, sposobu stałego finansowania systemu oraz zasad współdziałania interesariuszy. W celu zapewnienia stabilnego funkcjonowania i utrzymywania w sprawności ww. systemu – w ocenie NIK – niezbędne jest opracowanie projektów aktów prawnych, które po ich wprowadzeniu do porządku prawnego zapewnią, że nakłady finansowe poniesione na utworzenie tego systemu pozwolą osiągnąć podstawowy cel, tj. wczesne ostrzeganie interesariuszy systemu o rzeczywistych zagrożeniach dla śródlądowych wód powierzchniowych oraz sprawne reagowanie w takich sytuacjach.

¹⁷ Poprzez zawarcie umowy nr 1036/2023/Wn-50/MN-PO/D z 5 czerwca 2023 r. pomiędzy NFOŚiGW a IRŚ-PIB o dofinansowanie realizacji przedsięwzięcia pt. „Stały monitoring zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych wraz z systemem wczesnego ostrzegania”. Przewidywany całkowity koszt realizacji tego zadania to 250 000,0 tys. zł; termin realizacji to 31 grudnia 2027 r., przy czym termin osiągnięcia efektu rzeczowego i ekologicznego to 31 grudnia 2024 r.

4. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 41 – ŚRODOWISKO

4.1. DOCHODY BUDŻETOWE

4.1.1. REALIZACJA DOCHODÓW BUDŻETOWYCH

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. kontrola dochodów budżetowych w części 41 – Środowisko została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami z roku ubiegłego.

W części 41 zrealizowane w 2023 r. dochody wyniosły łącznie 191 661,9 tys. zł i stanowiły 107,3% kwoty planowanej oraz 102,6% dochodów wykonanych w 2022 r. (186 862,8 tys. zł). Główną pozycję dochodów (83,0% dochodów ogółem) stanowiły wpływy z opłat za koncesje i licencje, które wyniosły 159 019,5 tys. zł. Były one wyższe od planowanych o 6,3% i stanowiły 107,3% dochodów z tego tytułu wykonanych w 2022 r.

W 2023 r. w 3 kontrolowanych jednostkach¹⁸ dochody budżetu państwa zrealizowano w łącznej wysokości 185 955,0 tys. zł (tj. 97,0 % ogółu dochodów osiągniętych w 2023 r. w części 41). W porównaniu do 2022 r. nastąpił wzrost dochodów w MKiŚ (dysponent III stopnia) o 8% oraz w GDOŚ (dysponent II stopnia) o 18,1%. Natomiast w RDOŚ w Warszawie i w GDOŚ (dysponent III stopnia) nastąpił spadek dochodów odpowiednio o 996,2% i 12,8%. Spadek dochodów w RDOŚ w Warszawie wynikał z otrzymania w 2022 r. odszkodowania za szkody poniesione w związku z zalaniem siedziby. Natomiast wzrost dochodów w GDOŚ (dysponent II stopnia) wynikał głównie z wyższych niż planowano dochodów z dzierżawy gruntów.

Szczegółowe dane liczbowe dotyczące dochodów budżetowych w części 41 – Środowisko zamieszczono w załączniku nr 9.6 do niniejszej Informacji.

4.1.2. NALEŻNOŚCI POZOSTAŁE DO ZAPŁATY

Należności pozostałe do zapłaty według stanu na 31 grudnia 2023 r. w części 41 – Środowisko wyniosły 4 573,9 tys. zł, w tym zaległości netto – 3 078,2 tys. zł. W porównaniu do stanu na koniec 2022 r. kwota należności pozostałych do zapłaty była wyższa o 1 063,2 tys. zł (tj. stanowiła 130,3% kwoty należności pozostałych do zapłaty wg stanu na koniec 2022 r.), a kwota zaległości netto – niższa o 302,3 tys. zł (tj. stanowiła 91,1% kwoty zaległości netto wg stanu na koniec 2022 r.).

Najwyższe należności pozostałe do zapłaty, w tym zaległości netto (odpowiednio: 2 235,4 tys. zł oraz 871,4 tys. zł), dotyczyły wpływów z tytułu opłat za koncesje i licencje oraz dochodów z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa (665,8 tys. zł, w tym zaległości netto 655,0 tys. zł), a także należności z tytułu pozostałych odsetek (891,9 tys. zł).

4.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH

4.2.1. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA

W ustawie budżetowej na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r.¹⁹ wydatki budżetu państwa w części 41 – Środowisko ustalono na 536 534,0 tys. zł. W trakcie roku limit wydatków został zwiększony per saldo o 77 640,3 tys. zł (tj. o 14,5%) do 614 174,3 tys. zł, z tego zwiększony: o 76 509,0 tys. zł – z tytułu przeniesienia środków z rezerw (w tym z rezerwy ogólnej – o 35,4 tys. zł), o 1 002,8 tys. zł – na podstawie decyzji ministra finansów korygujących plan wydatków wynikający z ustawy budżetowej, oraz

¹⁸ W 3 jednostkach było 4 dysponentów – w MKiŚ (dysponent III stopnia), w GDOŚ (dysponent II stopnia i dysponent III stopnia) oraz w RDOŚ w Warszawie (dysponent III stopnia).

¹⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.; dalej: „ustawa budżetowa”.

o 128,5 tys. zł – w wyniku decyzji Ministra (dysponenta części 41) przenoszących środki pomiędzy częściami budżetowymi²⁰.

W 2023 r. limit wydatków dysponenta części 41 został zwiększony środkami z rezerwy ogólnej – na podstawie zarządzenia nr 162 Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 maja 2023 r. w sprawie przyznania Ministrowi Klimatu i Środowiska z ogólnej rezerwy budżetowej środków finansowych z przeznaczeniem na prowadzenie niektórych spraw arbitrażowych przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej – o 4 169,7 tys. zł²¹. Z uwagi na zmniejszone zapotrzebowanie na środki uruchomione rezerwą ogólną (wynikające ze stanu zaawansowania 4 postępowań arbitrażowych wskazujących na brak obowiązku płatności zaliczek do końca 2023 r. oraz ponoszenia innych kosztów związanych z prowadzeniem tych spraw), zarządzeniem nr 596 Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 listopada 2023 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie przyznania Ministrowi Klimatu i Środowiska z ogólnej rezerwy budżetowej środków finansowych z przeznaczeniem na prowadzenie niektórych spraw arbitrażowych przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, kwotę zwiększenia zmieniono na 35,4 tys. zł²² (została ona wykorzystana w 100%).

Limit wydatków części 41 został zwiększony o 76 473,6 tys. zł z 11 pozycji rezerw celowych, z tego:

- z poz. 8 „Rezerwa na realizację projektów współfinansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE oraz ze środków pomocy bezzwrotnej, rozliczenia programów i projektów finansowanych z udziałem tych środków”, a także rozliczenia z budżetem ogólnym UE – o 5 174,8 tys. zł;
- z poz. 16 „Zobowiązania wymagalne Skarbu Państwa” – o 29 238,8 tys. zł;
- z poz. 19 „Rezerwa płacowa na zmiany organizacyjne i nowe zadania (w tym na skutki przechodzące)” – o 47,2 tys. zł;
- z poz. 20 „Środki na szkolenia i wynagrodzenia na nowe mianowania urzędników służby cywilnej oraz skutki przechodzące” – o 18,6 tys. zł;
- z poz. 26 „Środki na wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, zapewnienie uczniom objętym obowiązkiem szkolnym dostępu do bezpłatnych podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych, realizację programu rządowego *Aktywna Tablica* i Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa – Priorytet 3, a także programów rządowych z zakresu edukacji patriotycznej i obywatelskiej dzieci i młodzieży” – o 48,9 tys. zł;
- z poz. 29 „Zmiany systemowe w finansowaniu jednostek samorządu terytorialnego, w tym w finansowaniu zadań oświatowych” – o 3 979,9 tys. zł;
- z poz. 44 „Dofinansowanie realizacji niektórych zadań kontynuowanych, w tym środki na odbudowę dochodów budżetu państwa i zadania związane z poprawą finansów publicznych” – o 1 970,8 tys. zł;
- z poz. 56 „Rezerwa na zmiany systemowe i niektóre zmiany organizacyjne, w tym nowe zadania” – o 2 813,7 tys. zł;
- z poz. 59 „Dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej” – o 29 601,0 tys. zł;
- z poz. 60 „Środki na przedsięwzięcia niskoemisyjne” – o 1 325,0 tys. zł;
- z poz. 73 „Zwiększenie wynagrodzeń, w tym środki na nagrody specjalne i jednorazowe wynagrodzenia oraz na finansowanie skutków zmiany podstawy naliczania odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych oraz inne fundusze socjalne” – 2 254,9 tys. zł.

Środki z rezerw celowych w części 41 zostały wykorzystane w wysokości 74 163,6 tys. zł, tj. 97,0% środków uruchomionych po korektach. Szczegółowe badanie wykorzystania środków z rezerw celowych – przeprowadzone na próbie 19 decyzji, na podstawie których wykorzystano 15,9% środków ogółem wykorzystanych z rezerw celowych w części 41 – wykazało, że środki te wydatkowano zgodnie z celem określonym w decyzjach.

Stwierdzono przypadek (1 na 19 zbadanych) niepełnego wykorzystania środków z rezerwy celowej na skutek nieprzygotowania jednostki do realizacji zadania inwestycyjnego, co w ocenie NIK wskazuje, że w MKiŚ nie wdrożono skutecznych mechanizmów weryfikacji przygotowania beneficjentów do

²⁰ Na podstawie art. 171 ust. 9 ustawy o finansach publicznych.

²¹ Minister finansów na podstawie zarządzenia nr 162 Prezesa Rady Ministrów oraz w związku z wnioskiem Ministra z 29 maja 2023 r. (znak: 41.4143.1.269.2023.WMF-A) zwiększył (decyzją z 31 maja 2023 r. znak: MF/FG2.4143.3.156.2023.MF.2024) wydatki w części 41 – Środowisko o 4 169,7 tys. zł.

²² Minister finansów na podstawie zarządzenia nr 596 Prezesa Rady Ministrów, oraz w związku z wnioskiem Ministra z 23 listopada 2023 r., decyzją z 28 listopada 2023 r. (znak: MF/FG2.4143.3.156.2023.MF.2024.K01) zmniejszył uruchomioną kwotę o 4 134,3 tys. zł. Minister we wniosku powołał się na pismo Prokuratury Generalnej z 25 października 2023 r. (znak: KR-43-5/23/MMA), w którym wskazano, że z uwagi na stan zaawansowania postępowań nie przewiduje się powstania w 2023 r. zobowiązań wynikających z prowadzonych spraw arbitrażowych przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej (w piśmie wymieniono 4 podmioty).

wykorzystania środków z rezerw celowych (przekazywanych w formie dotacji), mimo że po kontroli NIK P/23/001 „Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 41 – Środowisko i w części 51 – Klimat” Minister zobowiązała wybrane jednostki organizacyjne MKiŚ (w tym Departament Ochrony Przyrody)²³ m.in. do „występowania z wnioskami o uruchomienie środków z rezerw celowych z przeznaczeniem na dotacje dopiero po przeprowadzeniu wnikliwej analizy zasadności wnioskowania o środki oraz po zweryfikowaniu gotowości jednostki do ich wykorzystania”. Tatrzański Park Narodowy (TPN) ze środków uruchomionych²⁴ z rezerwy celowej w wysokości 1 373,0 tys. zł na realizację zadania pn. „Budowa stacji narciarskiej Nosal” wykorzystał 169,6 tys. zł (tj. 12,4%). Na nieskuteczność weryfikacji przez Ministerstwo możliwości wydatkowania przez TPN ww. środków miała wpływ nieefektywna współpraca właściwych komórek organizacyjnych MKiŚ, tj. Departamentu Budżetu i Departamentu Ochrony Przyrody (DOP) w sprawie realizacji przez TPN przedmiotowego zadania. W ocenie NIK działania podjęte w Ministerstwie na rzecz wykonania wniosków NIK sformułowanych po kontroli wykonania budżetu państwa w roku 2022 były nieskuteczne, bowiem nie wyeliminowały ryzyka wystąpienia nieprawidłowości.

Limity wydatków określone w planach finansowych 3 jednostek kontrolowanych w trakcie roku zostały zwiększone m.in. środkami z rezerw celowych i z rezerwy ogólnej per saldo o 61 155,3 tys. zł (w tym 61 119,9 tys. zł z rezerw celowych i 35,4 tys. zł z rezerwy ogólnej).

Zwiększenie limitu wydatków w MKiŚ (dysponent III stopnia) środkami z rezerwy ogólnej²⁵ o 35,4 tys. zł²⁶ wynikało z potrzeby zabezpieczenia środków finansowych na zapłatę kosztów związanych z prowadzeniem spraw arbitrażowych przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, oszacowanych pierwotnie na 4 169,7 tys. zł na podstawie przekazanych przez Prokuratorię Generalną szacunkowych kosztów niezbędnych do poniesienia w 2023 r. Środki z rezerwy ogólnej zostały wykorzystane w całości.

Zwiększenie limitu wydatków środkami z rezerw celowych²⁷ w objętych kontrolą 3 jednostkach wynikało w szczególności z konieczności zapewnienia środków na: realizację projektów współfinansowanych z udziałem środków pochodzących z UE oraz ze środków pomocy bezzwrotnej, wypłatę dodatków służby cywilnej (wraz z pochodnymi), realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, wypłatę odszkodowań wyrządzonych przez chronione gatunki zwierząt.

Szczegółowe badanie wykorzystania środków z rezerw celowych budżetu państwa przeprowadzone we wszystkich 3 jednostkach kontrolowanych w ramach części 41 na próbie 5 013,7 tys. zł (tj. 6,9% zrealizowanych wydatków ze środków rezerw celowych oraz 100% środków wykorzystanych z rezerwy ogólnej) wykazało, że wydatki sfinansowane tymi środkami wynikały z faktycznych potrzeb, zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem na cele określone w decyzjach ministra finansów.

Minister wydał decyzje w sprawie blokowania planowanych na 2023 r. wydatków budżetu państwa łącznie na 5 148,8 tys. zł, na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 2 ustawy o finansach publicznych.

Wszystkie decyzje w sprawie blokowania planowanych na 2023 r. wydatków zostały podjęte przez Ministra w okresie 16 dni od dnia przekazania przez jednostki podległe wnioskowi o decyzję blokującą środki.

W 3 kontrolowanych jednostkach dokonano blokady planowanych na 2023 r. wydatków na łączną kwotę 2 124,6 tys. zł (41,3% środków objętych blokadami w części 41). Ministerstwo (dysponent III stopnia) wystąpiło do Ministra z wnioskami o zablokowanie planowanych wydatków na 1 337,5 tys. zł (26%). Uzyskane oszczędności wynikały m.in. z oszczędności powstałych na skutek rozstrzygniętych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego w zakresie bieżących potrzeb tworzenia Centralnego Azylu dla Zwierząt przez Ministerstwo; mniejszej niż spodziewana liczby opracowań Komisji Zasobów Kopaliny, Komisji Dokumentacji Hydrogeologicznych oraz Komisji Dokumentacji Geologiczno-Inżynierskich, które wpłynęły do MKiŚ; oszczędności powstałych na skutek rozstrzygniętych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego w zakresie: zakupu oprogramowania, zakupu urządzeń niezbędnych do utrzymania i rozwoju infrastruktury sieciowej, świadczenia usług wsparcia

²³ Pismem z 10 lipca 2023 r., znak: DB-WPRBII.3112.49.2023.IR.

²⁴ Na podstawie decyzji ministra finansów, znak: MF/FG2.4143.3.216.2023.MF.2745 z 19 lipca 2023 r.

²⁵ Zarządzenie nr 596 Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 listopada 2023 r. zmieniające zarządzenie w sprawie przyznania Ministrowi Klimatu i Środowiska, z ogólnej rezerwy budżetowej, środków finansowych, z przeznaczeniem na prowadzenie niektórych spraw arbitrażowych przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej.

²⁶ Minister finansów na podstawie ww. zarządzenia nr 596 Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 listopada 2023 r. oraz w związku z wnioskiem Ministra z 23 listopada 2023 r. dokonał korekty wydatków w części 41 – Środowisko, zwiększając je o 35,4 tys. zł.

²⁷ Środki z rezerw celowych z poz. 8, 16, 19, 20, 56 i 59.

teleinformatycznego, usług pocztowych i kurierskich, usług wykonania odznaczeń przyznanych przez MKiŚ.

W 2023 r. prezes Rady Ministrów nie wydawał Ministrowi polecenia wpłaty środków na Fundusz Przeciwdziałania COVID na podstawie art. 69 ust. 2 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw²⁸.

W 2023 r. zrealizowane wydatki w części 41 – Środowisko wyniosły 599 986,9 tys. zł tj. 97,7% planu po zmianach.

W strukturze zrealizowanych wydatków największy udział miały wydatki bieżące jednostek budżetowych, które stanowiły 68,1% wydatków w części 41, a następnie dotacje – 25,3%, wydatki majątkowe – 6,1% i świadczenia na rzecz osób fizycznych – 0,4%.

W 3 skontrolowanych jednostkach wydatki budżetu państwa w 2023 r. zostały zrealizowane:

- w GDOŚ (dysponent II stopnia) w wysokości 270 327,8 tys. zł (99,4% planu po zmianach), w tym w RDOŚ w Warszawie w wysokości 40 833,2 tys. zł (99,9% planu po zmianach), w GDOŚ (dysponent III stopnia) w wysokości 34 569,0 tys. zł (98% planu po zmianach);
- w MKiŚ (dysponent III stopnia) w wysokości 60 596,2 tys. zł (96,2% planu po zmianach).

W porównaniu do 2022 r. wydatki zrealizowane przez 2 skontrolowane jednostki były wyższe:

- w GDOŚ (dysponent II stopnia) o 41 618,4 tys. zł (tj. o 18,2%), w tym w GDOŚ (dysponent III stopnia) o 3 882,4 tys. zł (tj. o 12,7%), w RDOŚ w Warszawie o 7 592,7 tys. zł (tj. o 18,6%).

Wydatki zrealizowane w MKiŚ, w porównaniu do 2022 r., były niższe o 180 291,8 tys. zł (74,8%). Spadek wydatków wynikał z wykonania w 2022 r. niezaplanowanych jednorazowych wydatków uruchomionych z rezerw celowych na uregulowanie zobowiązań wynikających z umowy pomiędzy rządem Rzeczypospolitej Polskiej a rządem Republiki Czeskiej o współpracy w zakresie odnoszenia się do skutków na terytorium Republiki Czeskiej wynikających z eksploatacji kopalni odkrywkowej węgla brunatnego „Turów” w Rzeczypospolitej Polskiej (160 681,5 tys. zł) oraz uregulowanie zobowiązań wynikających z postępowań arbitrażowych (22 681,5 tys. zł).

Wydatki bieżące jednostek budżetowych zrealizowano w wysokości 408 784,8 tys. zł, tj. 99,0% planu po zmianach, w tym na współfinansowanie projektów z udziałem środków UE²⁹ – 23 432,4 tys. zł. W porównaniu do 2022 r. wydatki w tej grupie były wyższe o 32 406,4 tys. zł, tj. o 8,6%.

Na wynagrodzenia według sprawozdań Rb-28 i Rb-28 UE, sporządzonych przez dysponenta części 41, wykorzystano – 218 304,6 tys. zł³⁰. W 2023 r. przeciętne zatrudnienie w części 41 wyniosło – wg sprawozdania Rb-70 – 2 215 osób i było o 2,3% większe niż w 2022 r., w tym zatrudnienie członków korpusu służby cywilnej – 1 388 osób i było o 2,7% większe niż w 2022 r.

Przeciętne wynagrodzenie w 2023 r., w części 41, wyniosło – wg sprawozdania Rb-70 – 8,2 tys. zł, przy czym w korpusie służby cywilnej – 8,8 tys. zł.

Wzrost zatrudnienia w części 41, w 2023 r., wynikał głównie: z zatrudnienia nauczycieli specjalistów tzw.: pedagogów, psychologów, logopedów w związku ze zmianą ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, a w ślad za tym z wdrażaniem standaryzacji; z zatrudnienia dodatkowych osób na zastępstwo podczas urlopów na poratowanie zdrowia przez nauczycieli; z konieczności realizowania nowych zadań związanych z powstałym 5-letnim cyklem kształcenia; z utworzenia oddziałów dla klas pierwszych, co wiąże się z zatrudnieniem nauczycieli oraz wychowawców w internacie. Z kolei wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w 2023 r. wynikał m.in.: z podwyższenia minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2023 r.; z podwyższenia kwoty bazowej o 7,8% od 1 stycznia 2023 r.; z podwyższenia wynagrodzeń nauczycieli zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez Ministra; z zatrudnienia pomocy psychologiczno-pedagogicznej; ze sfinansowania etatów związanych z organizacją dla Ministerstwa Centralnego Azylu dla Zwierząt.

W 2023 r., w 2 z 3 skontrolowanych jednostkach przeciętne zatrudnienie było – wg sprawozdania Rb-70 – wyższe od przeciętnego zatrudnienia w 2022 r. W GDOŚ (dysponent II stopnia) wyniosło ono 1 246,58 etatów i było większe o 2,3%, a w RDOŚ w Warszawie – 122 etaty i było większe o 14%.

²⁸ Dz. U. poz. 568, dalej: „ustawa o zmianie ustawy o COVID-19”.

²⁹ Paragrafy z czwartą cyfrą: „1”, „2”, „5”, „6”, „8” i „9”.

³⁰ Paragrafy: 401, 402, 404, 479, 480, z czwartą cyfrą 0, 8, 9 i 7.

Natomiast w GDOŚ (dysponent III stopnia) przeciętne zatrudnienie wyniosło 169,87 etatów i było niższe o 0,6%.

Przeciętne wynagrodzenie w 2023 r., w 3 skontrolowanych jednostkach było wyższe w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w 2022 r. i wyniosło:

- w MKiŚ (dysponent III stopnia) 10,7 tys. zł (wzrost o 2,4%),
- w GDOŚ (dysponent II stopnia) 8,5 tys. zł (wzrost o 2,3%),
- w GDOŚ (dysponent III stopnia) 10,5 tys. zł (wzrost o 4,4%),
- w RDOŚ w Warszawie 8,8 tys. zł (wzrost o 0,3%).

W 2023 r. przeciętne zatrudnienie w MKiŚ (dysponent III stopnia) wyniosło – wg sprawozdania Rb-70 – 290,74 etatów i było większe o 2,4% w stosunku do zatrudnienia w 2022 r., ale o 44,26 etatów mniejsze niż określone w planie po zmianach.

Jednak, jak wykazała kontrola NIK, dane zawarte w sprawozdaniu Rb-70 dysponenta części 41 nie uwzględniały danych w zakresie dodatków zadaniowych wypłaconych z części: 47 i 51 pracownikom MKiŚ (dysponenta III stopnia) przypisanym do części 41 oraz w zakresie liczby pracowników przypisanych do części: 47 i 51, którym wypłacono dodatki zadaniowe z części 41. Kontrola NIK wykazała, że w 2023 r. w MKiŚ (dysponent III stopnia) środki w wysokości 202,9 tys. zł (dodatki zadaniowe) zostały wypłacone z części 41 pracownikom przypisanym do innych części (174,9 tys. zł – pracownikom zatrudnionym w ramach części 51 oraz 28,0 tys. zł – pracownikom zatrudnionym w ramach części 47)³¹. Z kolei środki w wysokości 45,7 tys. zł zostały wypłacone z części 51 pracownikom przypisanym do części 41, a z części 47 wypłacono tym pracownikom środki w wysokości 169,2 tys. zł. Sprawozdanie jednostkowe Rb-70 MKiŚ (dysponenta III stopnia) uwzględniało ww. wypłaty środków pracownikom przypisanym do innej części niż część 41, natomiast nie uwzględniało środków wypłaconych z części: 47 i 51 pracownikom przypisanym do części 41.

W związku z tym sprawozdania Rb-70 dla części 41 sporządzone przez Ministerstwo (dysponenta III stopnia) oraz Ministra (dysponenta części 41) nie przedstawiały prawidłowo i rzetelnie informacji ani o średniej liczbie osób wykonujących zadania w części 41, ani o średnim wynagrodzeniu za tę pracę, jakie można wyliczyć na podstawie danych zawartych w sprawozdaniu i to mimo tego, że sprawozdanie to sporządzone było w zakresie wykorzystania środków zgodnie z danymi wynikającymi z ksiąg rachunkowych dla części 41.

Wydatki majątkowe zrealizowano w wysokości 36 866,8 tys. zł, tj. 93,7% planu po zmianach. W ramach tej grupy największe wydatki poniesiono w ramach dotacji celowej o charakterze inwestycyjnym na dofinansowanie zadań realizowanych przez Państwową Służbę Geologiczną pełnioną przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy (39% wydatków majątkowych w części) oraz dotacji celowej dla parków narodowych na sfinansowanie realizacji zadań o charakterze inwestycyjnym (7,3% wydatków majątkowych w części).

Wydatki majątkowe wykonane przez GDOŚ (dysponenta II stopnia) oraz MKiŚ (dysponenta III stopnia) wyniosły 7 263,9 tys. zł, tj. 19,7% wydatków w części 41. W ramach tych wydatków zakupiono m.in. 7 samochodów, 3 specjalistyczne drony, zmodernizowano serwerownię oraz zakupiono infrastrukturę sieciową i serwerową.

W GDOŚ (dysponent III stopnia) zastępca Generalnego Dyrektora OŚ dokonał przeniesienia wydatków na zakup komputerów przenośnych i monitorów w łącznej wysokości 232,3 tys. zł z § 6060 (wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych) do § 4000 (grupa wydatków bieżących jednostki) 3 decyzjami w sprawie zmian w budżecie państwa na rok 2023 r.³² Zarówno szacunkowa wartość zamówienia, jak i średnie ceny jednostkowe komputerów i monitorów, były znane przed dokonaniem zmian w planie. Zmiana w planie finansowym GDOŚ, dokonana 3 decyzjami – w ocenie NIK – nie była konsekwencją analizy planu i zaangażowania oraz spodziewanych wydatków bieżących. Ponadto działanie to miało na celu uniknięcie obowiązku zastosowania art. 171 ust.3 ustawy o finansach publicznych, zgodnie z którym przeniesienie polegające na zmniejszeniu lub zwiększeniu wydatków majątkowych jednorazowo o kwotę powyżej 100 tys. zł wymaga zgody Ministra Finansów.

Na **świadczenia na rzecz osób fizycznych** w części 41 wydatkowano 2 488,3 tys. zł, tj. 99,5% planu po zmianach. Były one wyższe o 659,9 tys. zł, tj. o 36,1%, od wydatków zrealizowanych w 2022 r.

³¹ Na podstawie danych przekazanych przez MKiŚ 15 marca 2024 r., 25 marca 2024 r. oraz 4 kwietnia 2024 r.

³² Z 22 czerwca 2023 r., znak: 56/2023, na 88,0 tys. zł; z 28 czerwca 2023 r., znak: 57/2023, na 85,3 tys. zł; z 10 lipca 2023 r., znak: 63/2023, na 59,0 tys. zł.

Dysponent części 41 udzielił dotacji na podstawie umów dotacji (na cele inwestycyjne i nieinwestycyjne), które zrealizowano w łącznej wysokości 172 280,5 tys. zł, tj. 94,6% planu po zmianach (z tego na cele nieinwestycyjne – 151 847 tys. zł, oraz na cele inwestycyjne – 20 433,4 tys. zł), w tym na współfinansowanie zadań realizowanych z budżetu UE – 3 708,6 tys. zł. W porównaniu do 2022 r. wydatki na dotacje były wyższe o 25 213,7 tys. zł, tj. o 14,6%.

Beneficjentami dotacji były 23 parki narodowe (141 935,8 tys. zł), Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy (27 204,5 tys. zł) i Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (3 137,7 tys. zł), Powiat Biłgorajski (1,6 tys. zł) oraz Gmina Miejska Przemyśl (0,9 tys. zł).

Środki z dotacji celowych zostały przeznaczone w szczególności na:

- dofinansowanie zadań realizowanych na podstawie art. 8h ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody³³, tj. prowadzenie działań ochronnych w ekosystemach parku narodowego, udostępnianie obszaru parku narodowego na zasadach określonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych i zarządzeniach dyrektora parku narodowego oraz na prowadzenie działań związanych z edukacją przyrodniczą;
- współfinansowanie projektów realizowanych przez parki narodowe;
- wypłatę jednorazowej nagrody specjalnej dla pracowników parków narodowych w 2023 r.

Szczegółowej kontroli poddano 5 umów dotacji łącznie na 25 766,7 tys. zł, co stanowiło 16,1% zrealizowanych dotacji w części 41. Ustalono, że środki z dotacji zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. Jedna z 5 objętych szczegółowym badaniem umów dotacji, tj. umowa na realizację zadania pn. „Budowa stacji narciarskiej Nosal” została zawarta z TPN po 1,5 miesiąca od wydania przez ministra finansów decyzji o uruchomieniu środków z rezerwy celowej, mimo że po kontroli NIK P/23/001 „Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 41 – Środowisko i w części 51 – Klimat” Minister zobowiązała wybrane jednostki organizacyjne MKiŚ (w tym DOP)³⁴ m.in. do „przyspieszenia procesu podpisywania umów dotacji z poszczególnymi jednostkami po otrzymaniu decyzji ministra finansów uruchamiających środki w ramach rezerw celowych. Proces dotyczący procedowania projektów umów dotacji można już rozpocząć po złożeniu wniosku o uruchomienie rezerw celowych”. Dyrektor DOP w MKiŚ wyjaśniła, że: „W oparciu o materiał dotyczący przedmiotowej umowy znajdujący się w koszturkach EZD byłych pracowników DOP MKiŚ zajmujących się sprawą, po dokonaniu analizy, nie znajdujemy przedmiotowych informacji, zarówno w kontekście zawarcia umowy 2 miesiące po decyzji zwiększającej limit wydatków, jak i procesu uzgodnień. Ewentualne uzgodnienia mogły być prowadzone za pośrednictwem poczty email w systemie ZIMBRA, który obecnie nie jest dostępny ani zarchiwizowany w wyniku zmiany systemu obsługującego pocztę MKiŚ, z uwagi na co nie jest możliwe odnalezienie informacji w tym przedmiocie”.

Z powyższych wyjaśnień wynika, że dokumentowanie przedmiotowej sprawy odbyło się z naruszeniem zasad określonych w § 6 pkt 1 instrukcji kancelaryjnej MKiŚ³⁵, w świetle których dokumentowanie przebiegu załatwiania i rozstrzygania spraw powinno być dokonywane w systemie EZD, traktowanym jako podstawowy sposób dokumentowania przebiegu załatwiania i rozstrzygania spraw w Ministerstwie. Opisane wyżej nieprawidłowości wskazują na nieskuteczne zapewnienie w MKiŚ:

- mechanizmów służących utrzymaniu ciągłości działalności Ministerstwa z wykorzystaniem, m.in., wyników analizy ryzyka;
- osobom zarządzającym i pracownikom MKiŚ – w odpowiedniej formie i czasie – właściwych oraz rzetelnych informacji potrzebnych do realizacji zadań;
- efektywnych mechanizmów przekazywania ważnych informacji w obrębie struktury organizacyjnej Ministerstwa;

i tym samym niezachowania standardów określonych w części II („Standardy kontroli zarządczej”), lit. C pkt 12 („Ciągłość działalności”) oraz lit. D pkt 16-17 („Bieżąca informacja”, „Komunikacja wewnętrzna”) załącznika do komunikatu nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych³⁶.

Przedmiotowe nieprawidłowości potwierdzają także aktualność wniosku pokontrolnego NIK o opracowanie i wdrożenie procedur przyznawania i rozliczania przez Ministerstwo dotacji celowych – sformułowanego w wyniku kontroli P/23/001 „Wykonanie budżetu państwa w 2022 r., w części 41 –

³³ Dz.U. z 2023 r. poz. 1336 ze zm.

³⁴ Pismem z 10 lipca 2023 r., znak: DB-WPRBII.3112.49.2023.IR.

³⁵ „Instrukcja kancelaryjna Ministerstwa Klimatu i Środowiska” stanowiąca załącznik nr 1 do zarządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 19 grudnia 2020 r. w sprawie wprowadzenia w Ministerstwie Klimatu i Środowiska instrukcji kancelaryjnej, jednolitego rzeczowego wykazu akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego (Dz. Urz. MKiŚ z 2020 r. poz. 31).

³⁶ Dz. Urz. Ministerstwa Finansów Nr 15, poz. 84.

Środowisko i w części 51 – Klimat”. W sprawie realizacji ww. wniosku dyrektor generalna w Ministerstwie wyjaśniła m.in., że: „[...] Przepisy dotyczące przyznawania dotacji określa ustawa o finansach publicznych, natomiast sposób rozliczenia dotacji jest określony w umowach dotacji. Zawierają one zarówno termin rozliczenia dotacji, jak i procedurę tego rozliczenia. Niemniej oba wskazane komponenty będą określone w dokumencie *Działania nadzorcze Ministra wobec parków narodowych*. Dokument ten znajduje się na końcowym etapie uzgadniania treści z Departamentem Prawnym [...]”. W ocenie NIK działania podjęte w MKiŚ na rzecz wykonania wniosków NIK sformułowanych po kontroli wykonania budżetu państwa w roku 2022 były nieskuteczne, bowiem nie wyeliminowały ryzyka wystąpienia nieprawidłowości.

W 2023 r. w części 41 nie wystąpiły wydatki niewygasające.

Zobowiązania w części 41 wyniosły 22 683,0 tys. zł. Główną pozycję zobowiązań stanowiło dodatkowe wynagrodzenie roczne wraz z pochodnymi (17 429,8 tys. zł³⁷), składki do organizacji międzynarodowych, których Polska jest członkiem – ich termin zapłaty przypadał na 2024 r. (2 566,5 tys. zł) oraz odszkodowania na rzecz osób fizycznych za szkody wyrządzone przez zwierzęta objęte ochroną gatunkową oraz zwierzęta łowne (1 385,6 tys. zł). Zobowiązania wymagalne w 2023 r. nie wystąpiły.

Szczegółowym badaniem pod względem gospodarności, legalności, celowości i rzetelności objęto wydatki 3 kontrolowanych dysponentów III stopnia (MKiŚ, GDOŚ i RDOŚ w Warszawie) udokumentowane 139 dowodami księgowymi łącznie na 12 934,6 tys. zł, stanowiące 9,5% ogółu wydatków poniesionych przez tych dysponentów. Doboru próby do badania dowodów księgowych dokonano z zastosowaniem metody MUS³⁸ oraz w sposób celowy, wg osądu kontrolera. Za niecelowe, niegospodarne, a także niezgodne z wewnętrznymi procedurami zamówień publicznych NIK uznała wydatki w wysokości 22,8 tys. zł³⁹ poniesione przez MKiŚ (szczegółowy opis w części dotyczącej wykonania wydatków w części 51 – Klimat – pkt 5.2.1 niniejszej Informacji).

W GDOŚ za nielegalny NIK uznała wydatek w wysokości 292,1 tys. zł, odpowiadający kwocie wypłaconych nagród dla Generalnego Dyrektora OŚ i zastępcy Generalnego Dyrektora OŚ nieujętej w limicie wynagrodzeń określonym w § 4010 („Wynagrodzenia osobowe pracowników”) w dniu realizacji wypłaty. Ponadto dyrektor generalna w GDOŚ wystąpiła do Ministra z wnioskami o przyznanie wyżej wymienionych nagród, mimo że w dniach składania tych wniosków wydatki na te nagrody nie były zabezpieczone w pełnej wysokości w planie finansowym GDOŚ (dysponenta III stopnia). W ocenie NIK było to nierzetelne. Ponadto zatwierdzenie przez byłą dyrektor generalną w GDOŚ i główną księgową w GDOŚ (dysponent III stopnia) wydatków na nagrody dla Generalnego Dyrektora OŚ i zastępcy Generalnego Dyrektora OŚ – mimo że nie były one ujęte w planie finansowym GDOŚ w § 4010 w dniu realizacji wypłaty – stanowiło naruszenie art. 44 ust. 3 pkt 3 ustawy o finansach publicznych oraz art. 46 ust. 1 tej ustawy, zgodnie z którymi jednostki sektora finansów publicznych mogą zaciągać zobowiązania do sfinansowania w danym roku do wysokości wynikającej z planu wydatków i dokonywać wydatków w ramach ustalonego limitu. Z kolei wystąpienie przez dyrektor generalną w GDOŚ do Ministra z wnioskami o przyznanie ww. nagród, mimo że w dniu składania tych wniosków wydatki na te nagrody nie były zabezpieczone w pełnej wysokości w planie finansowym GDOŚ (dysponenta III stopnia) było działaniem nierzetelnym.

Z kolei w RDOŚ w Warszawie NIK stwierdziła m.in., że nierzetelnie postępowano w zakresie odbioru przedmiotu zamówienia w przypadku 2 umów⁴⁰, bowiem nie sporządzono odpowiedniej liczby protokołów odbioru wykonanych prac. Badanie wydatków wykazało także, że nie zamieszczając wszystkich wymaganych informacji nierzetelnie sporządzono 10 z 38 protokołów oględzin szkód wyrządzonych przez zwierzęta objęte ochroną gatunkową, na podstawie których wypłacono 273,8 tys. zł tytułem odszkodowania.

Ponadto w GDOŚ (dysponent III stopnia) oraz w RDOŚ w Warszawie NIK stwierdziła m.in. nieprawidłowości wskazujące na nieskuteczność mechanizmów kontroli zarządczej. W GDOŚ zatwierdzano opisy merytoryczne dowodów księgowych (faktur) niespełniających wymogów określonych w przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości⁴¹, a wzory stosowanych opisów nie zostały formalnie wprowadzone w tych zasadach. Natomiast w RDOŚ w Warszawie nie zapewniono zgodności

³⁷ Paragrafy 404,411,412,414,480, z czwartą cyfrą 0, 8,9.

³⁸ Próbkowanie według jednostek pieniężnych (ang. Monetary Sampling Unit – MUS).

³⁹ Wydatek poniesiony w 2023 r. w części 41 na realizację zamówienia pn. „Wsparcie eksperckie Dyrektora Generalnego MKiŚ w zakresie baz danych oraz bezpieczeństwa informacji”.

⁴⁰ Umowa nr RDOŚ/20/2023 z 29 marca 2023 r. dotycząca opracowania dokumentacji na potrzeby sporządzenia planów ochrony dla 8 rezerwatów; umowa nr RDOŚ/23/2023 z 7 kwietnia 2023 r. dotycząca wykonania dokumentacji na potrzeby sporządzenia projektów planów ochrony dla 2 rezerwatów oraz przekazania zamawiającemu sporządzonej dokumentacji w 2 egzemplarzach w wersji elektronicznej.

⁴¹ „Zasady (polityka) rachunkowości oraz procedury obiegu i kontroli dowodów finansowo-księgowych w Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska dysponenta III stopnia” – załącznik do zarządzenia nr 3 Generalnego Dyrektora OŚ z 27 lutego 2015 r.

„Zasad (Polityki) rachunkowości oraz procedur obiegu i kontroli dowodów finansowo-księgowych w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska”⁴² z wymogami art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. c ustawy o rachunkowości.

W 3 jednostkach kontrolowanych szczegółowym badaniem objętych zostało 7 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego skutkujących wydatkami poniesionymi w 2023 r. łącznie na 1 418,7 tys. zł, w tym 4 zamówienia, do udzielenia których zastosowano przepisy ustawy Pzp, oraz 3 zamówienia, do udzielenia których nie zastosowano przepisów ustawy Pzp z uwagi na to, że wartość zamówienia nie przekraczała 130,0 tys. zł netto.

W wyniku ww. badania stwierdzono w MKiŚ nieprawidłowość w 1 z 3 badanych postępowań dotyczącą zamieszczenia ogłoszenia o wykonaniu umowy w BZP 76 dni po upływie terminu wskazanego w art. 448 ustawy Pzp. Główny specjalista w DOP odpowiedzialna za zamieszczenie ww. ogłoszenia oświadczyła m.in., że: „[...] ogłoszenie o wykonaniu Umowy DOP/26/POIŚ/2023 [...] zostało przeze mnie zamieszczone w Biuletynie Zamówień Publicznych przed terminem 30 dni (tj. 10.01.2024). Niestety system BZP nie posiada możliwości pobrania historii bądź metryczki wprowadzanych zmian do systemu (tak jak jest to rozwiązane np. w BIP). [...] z powodu początkowych błędów technicznych (konieczność nadawania nowego dostępu) ogłoszenie zostało zamieszczone w systemie BZP w trybie roboczym, co zostało zdiagnozowane po mailu od Państwa z dnia 3.04.2024 r. [...] Po przybyciu do pracy w dniu 4.04.2024 r. i zapoznaniu się z problemem [...] dokonałam przerejestrowania hasła i niezwłocznie tego samego dnia, po rozwiązaniu problemu dokonałam publikacji, co nie zmienia faktu, iż ogłoszenie zostało zamieszczone w systemie BZP przed upływem 30 dni zgodnie z procedurą MKiŚ”. Przekazane do kontroli dokumenty nie potwierdziły umieszczenia 10 stycznia 2024 r. w BZP wersji roboczej ogłoszenia. NIK zauważa, że problemy z logowaniem nie mogą być usprawiedliwieniem niezamieszczenia ogłoszenia w wyznaczonym terminie. Artykuł 448 ustawy Pzp nie wspomina także o umieszczeniu wersji roboczej ogłoszenia.

W RDOŚ w Warszawie plan postępowań o udzielenie zamówień publicznych przewidzianych do przeprowadzenia w 2023 r. został terminowo zamieszczony na stronie internetowej tej jednostki oraz na stronie BZP, jednak aktualizacja tego planu nie została opublikowana na stronie internetowej jednostki – co było niezgodne z art. 23 ust. 4 ustawy Pzp. Naczelnik Wydziału Administracyjno-Kadrowego w RDOŚ w Warszawie wyjaśnił m.in., że: „[...] zaktualizowany [...] plan [...] nie został umieszczony na stronie RDOŚ w Warszawie z uwagi na zintensyfikowane działania komórki ds. zamówień publicznych z zakresu realizowanych postępowań”.

W pozostałym zakresie postępowania zostały przeprowadzone w ww. jednostkach zgodnie z przepisami ustawy Pzp i obowiązującymi w tych jednostkach regulaminami udzielania zamówień publicznych.

W 2023 r., w MKiŚ (dysponent III stopnia), w części 41 prowadzono łącznie 10 działań, kampanii i przedsięwzięć promocyjnych i reklamowych, a także edukacyjnych i informacyjnych⁴³, łącznie na 701,7 tys. zł (w tym 220,9 tys. zł z budżetu państwa i 480,8 tys. zł z budżetu środków europejskich). Wydatki te stanowiły w części 41: 0,4% wydatków Ministerstwa (dysponenta III stopnia) z budżetu państwa oraz 0,8% wydatków MKiŚ z budżetu środków europejskich.

Szczegółowe badanie ogólnopolskiej kampanii informacyjno-promocyjnej poświęconej polskim parkom narodowym z udziałem influencera za 266,9 tys. zł (w tym 49,9 tys. zł z budżetu państwa i 217,0 tys. zł z budżetu środków europejskich, tj. 22,6% wydatków budżetu państwa i 45,1% wydatków budżetu środków europejskich poniesionych w części 41 na te działania) wykazało, że realizacja tego działania miała na celu przygotowanie i promocję projektu pn. „Promocja Parków Narodowych jako marki”, a tym samym budowanie społecznego i trwałego poparcia dla instytucji parków narodowych oraz zaangażowanie Polaków w realizowaną misję ochrony przyrody. Prowadzona kampania promowała parki jako sieć obszarów istotnych dla ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego. W ramach kampanii promowano także właściwe zachowania na obszarach chronionych, realizując tym samym pośrednio i bezpośrednio działania Ministerstwa w ramach edukacji ekologicznej oraz zadania określone w umowie o dofinansowanie projektu. Efektem realizacji tego działania było powstanie 3 filmów oraz fotorelacji zamieszczonych w mediach społecznościowych, które obejrzało łącznie 4 832 490 odbiorców⁴⁴. Wydatki te były gospodarne i celowe, a także służyły realizacji celów statutowych jednostki, a sposób monitorowania prowadzonych działań informacyjno-edukacyjnych był określony w zawartej umowie

⁴² Wprowadzonych zarządzeniem nr 74 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z 30 grudnia 2022 r. w sprawie wprowadzenia Zasad (Polityki) rachunkowości oraz procedur obiegu i kontroli dokumentów finansowo-księgowych w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie, dalej: „polityka rachunkowości”.

⁴³ Według zestawienia przedstawionego przez Biuro Kontroli i Audytu w MKiŚ 8 lutego 2024 r.

⁴⁴ Planowany, określony w umowie, do osiągnięcia zasięg kampanii był na poziomie nie mniejszym niż 1 600 000 odbiorców.

poprzez ujęcie postanowień dotyczących obowiązku przedstawienia przez wykonawcę raportów z realizowanych działań i osiągniętych wskaźników (osiągnięte zasięgi).

Szczegółowe dane liczbowe dotyczące wydatków budżetu państwa oraz zatrudnienia i wynagrodzeń w części 41 – Środowisko zamieszczono w załącznikach nr 9.8 oraz nr 9.10 do niniejszej Informacji.

4.2.2. WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH

W ustawie budżetowej wydatki budżetu środków europejskich w części 41 – Środowisko zostały ustalone w wysokości 12 484,0 tys. zł z przeznaczeniem na realizację 5 programów operacyjnych, w tym 11 319,0 tys. zł na Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko⁴⁵ 2014-2020. Pozostałe wydatki zaplanowano na realizację Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027⁴⁶ – 139,0 tys. zł, Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020⁴⁷ – 26,0 tys. zł oraz 2 regionalnych programów operacyjnych – 1 000,0 tys. zł.

W 2023 r. limit wydatków budżetu środków europejskich został zwiększony decyzjami ministra finansów per saldo o 45 977,3 tys. zł (tj. o 368,3%) do 58 461,3 tys. zł, z tego zwiększony o 45 709,6 tys. zł (per saldo) z tytułu przeniesienia środków z rezerw celowych (pozycja 98 „Finansowanie programów z budżetu środków europejskich” oraz pozycja 99 „Finansowanie wynagrodzeń w ramach budżetu środków europejskich”) oraz per saldo o 267,7 tys. zł z tytułu przeniesień.

Szczegółowe badanie 8 decyzji ministra finansów przyznających środki z rezerw celowych w ramach budżetu środków europejskich w części 41 łącznie na 30 528,8 tys. zł (po korektach), tj. 66,8% ogólnej kwoty uruchomionej z poz. 98 i poz. 99 rezerw celowych, wykazało, że środki z rezerw celowych zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem na cele określone w decyzjach ministra finansów.

Minister, na podstawie art. 177 ust. 3 pkt 2 w zw. z art. 177 ust. 1 pkt 3 ustawy o finansach publicznych, wydał 6 decyzji w sprawie blokowania planowanych na 2023 r. wydatków w budżecie środków europejskich łącznie na 880,3 tys. zł, co stanowiło 1,5% planu wydatków po zmianach, w tym 830,2 tys. zł (94,3%) dotyczyło planu wydatków z projektów realizowanych w ramach POIiŚ 2014-2020.

Głównymi powodami blokowania planowanych wydatków były: oszczędności wynikające z rozstrzygnięcia postępowań przetargowych na kwoty niższe niż pierwotnie planowano, unieważnienia postępowań przetargowych, oszczędności wynikających z braku żądania przez wykonawców waloryzacji wynagrodzeń – co było przewidziane w umowach.

Szczegółowe badanie wszystkich wydanych decyzji wykazało, że zgodnie z art. 177 ust. 4 ustawy o finansach publicznych Minister poinformował ministra finansów niezwłocznie o podjętych decyzjach.

W przypadku 2 decyzji dokonujących blokady środków uruchomionych z poz. 98 rezerw celowych, łącznie na 27,8 tys. zł, Minister zaniechał niezwłocznego przekazania informacji o dokonanej blokadzie do ministra funduszy i polityki regionalnej, co było niezgodne z pkt 56 Procedury rezerw celowych. Zgodnie z ww. punktem Procedury w przypadku zidentyfikowania przez dysponenta części nadmiaru posiadanych środków w ramach środków uruchomionych z rezerwy celowej, dysponent części po dniu 24 listopada danego roku nie występuje o korektę/anulowanie decyzji ministra właściwego ds. budżetu, lecz dokonuje blokady środków uruchomionych z rezerwy celowej na podstawie art. 177 ust. 3 pkt 2 w zw. z art. 177 ust. 1 pkt 3 ustawy o finansach publicznych i niezwłocznie informuje o dokonanej blokadzie ministra finansów i ministra funduszy i polityki regionalnej. O podjętych decyzjach Minister poinformował pismami z 21 i 22 grudnia 2023 r. jedynie ministra finansów⁴⁸.

Dyrektor Departamentu Budżetu w MKiŚ wyjaśnił m.in., że: „[...] Dysponent części 41 – Środowisko podjął decyzje o blokadzie środków uruchomionych z rezerwy celowej poz.98 w trzeciej dekadzie grudnia 2023 r., tj. decyzją z: – 21 grudnia 2023 r., znak: 12/2023/BE/WPRBI-PJB, – 22 grudnia 2023 r., znak: 14/2023/BE/WPRBI-PJB. Przekazanie informacji o blokadach przy piśmie z 10 stycznia 2024 r., [...] zgodnie z pkt 64 Procedury [...] w świetle wydanych decyzji pod koniec roku budżetowego oraz w okresie świątecznym uznane zostało za dokonanie obowiązku informacyjnego, o którym mowa w pkt 56 [...]”.

W ocenie NIK zaniechanie niezwłocznego poinformowania ministra funduszy i polityki regionalnej o podjętych blokadach było działaniem nierzetelnym. Przekazanie przez Ministra informacji rocznej na

⁴⁵ Dalej: „POIiŚ”.

⁴⁶ Dalej: „FERS 2021-2027”.

⁴⁷ Dalej: „POWER 2014-2020”.

⁴⁸ Pismem z 21 grudnia 2023 r. o decyzji z 21 grudnia 2023 r. nr 12/2023/BE/WPRBI-PJB oraz pismem z dnia 22 grudnia 2023 r. o decyzji z 22 grudnia 2023 r. nr 14/2023/BE/WPRBI-PJB.

temat blokady środków uruchomionych z rezerw celowych – zgodnie z pkt 64 Procedury rezerw celowych – pismem z 10 stycznia 2024 r. nie wyczerpuje obowiązku, o którym mowa w pkt 56 tej Procedury.

Wydatki budżetu środków europejskich w części 41 wyniosły 57 397,0 tys. zł, tj. 98,2% planu po zmianach (58 461,3 tys. zł) i stanowiły 97,5% wydatków zrealizowanych w 2022 r.

Wydatki budżetu środków europejskich w 96,2%, tj. 55 195,6 tys. zł poniesiono na realizację 11 projektów w ramach POIiŚ 2014-2020. Stanowiły one 94,4% budżetu po zmianach (58 461,3 tys. zł). Wydatki zrealizowane w ramach pozostałych programów (łącznie 2 201,4 tys. zł) przeznaczone zostały na: Regionalny Program Operacyjny⁴⁹ Województwa Podlaskiego 2014-2020 (1 512,9 tys. zł), RPO Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020 (538,7 tys. zł), FERS 2021-2027 (125,7 tys. zł) oraz POWER 2014-2020 (24,1 tys. zł).

Wydatki budżetu środków europejskich w 2023 r. w 3 jednostkach kontrolowanych określone w planach finansowych łącznie na 11 750,0 tys. zł zostały zwiększone w ciągu roku łącznie per saldo o 45 028,7 tys. zł, tj. o 383,1% do 55 758,5 tys. zł, środkami z rezerwy celowej poz. 98 „Finansowanie programów z budżetu środków europejskich” (o 44 775,5 tys. zł) i z poz. 99 „Finansowanie wynagrodzeń w ramach budżetu środków europejskich” (o 255,0 tys. zł.) oraz zmniejszenia wydatków w POWER 2014-2020 (o 1,8 tys. zł). Środki te zostały przyznane w szczególności na realizację: projektu „Promocja Parków Narodowych jako marki” w ramach POIiŚ 2014-2020 (MKiŚ jako dysponent III stopnia); remediację terenów zanieczyszczonych w rejonie dawnych Zakładów Chemicznych ZACHEM w Bydgoszczy; ochronę zagrożonych gatunków i siedlisk chronionych w ramach sieci Natura 2000 (GDOŚ); inwentaryzację cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych (RDOŚ w Warszawie). Szczegółowym badaniem w 3 skontrolowanych jednostkach objęto decyzje wydane w 2023 r., zwiększające plan wydatków budżetu środków europejskich łącznie na 44 890,1 tys. zł (tj. 99,7%). Ustalono, że środki z rezerw celowych zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem, wydatki wynikały z faktycznych potrzeb jednostek i zostały poniesione na cele określone w decyzjach.

Wykonanie wydatków budżetu środków europejskich w 2023 r. w 3 jednostkach kontrolowanych wyniosło 55 758,5 tys. zł, tj. 98,1% planu po zmianach oraz 102,3% wykonania roku 2022. W ramach budżetu środków europejskich wydatki w 3 jednostkach kontrolowanych (MKiŚ – dysponent III stopnia, GDOŚ – dysponent II stopnia i dysponent III stopnia oraz RDOŚ w Warszawie – dysponent III stopnia) zostały zrealizowane w ramach: POIiŚ 2014-2020 – 55 195,7 tys. zł, POWER 2014-2020 – 24,1 tys. zł oraz RPO Województwa Świętokrzyskiego – 538,7 tys. zł.

Największy wzrost wykonania wydatków w 2023 r., w odniesieniu do 2022 r., o 467,6%, był w MKiŚ (dysponent III stopnia) i wynikał ze zwiększenia maksymalnego poziomu dofinansowania UE z 85% do 100% oraz intensyfikacji realizacji poszczególnych zadań w projekcie „Promocja Parków Narodowych jako marki”, którego finalizacja nastąpiła w grudniu 2023 r.

Szczegółowe badanie wydatków budżetu środków europejskich zrealizowanych przez 3 objętych kontrolą dysponentów III stopnia (MKiŚ, GDOŚ i RDOŚ w Warszawie) wybranych celowo, wg osądu kontrolera, łącznie na 1 255,6 tys. zł (tj. 2,3% wydatków z budżetu środków europejskich kontrolowanych jednostek) wykazało 1 przypadek niedochodzenia należnej kary umownej.

W MKiŚ (dysponent III stopnia) ustalono, że pomimo nieterminowego przedłożenia raportu z postępu prac za październik 2023 r. (wydatek dotyczący realizacji etapu IV i V umowy nr DOP/25/POIiŚ/2023 z 22 czerwca 2023 r. – kompleksowa usługa opracowania i wykonania przyrodniczej gry planszowej pt. „Odkrywca Parków Narodowych”) nie naliczono wykonawcy kary umownej w wysokości 112,18 zł, a tym samym nie ustalono przypadającej Ministerstwu należności pieniężnej, co stanowiło naruszenie art. 42 ust. 5 ustawy o finansach publicznych. Dyrektor DOP w MKiŚ wyjaśniła m.in., że: „[...] Zgodnie z § 12 ust. 2 pkt 3 umowy z 22 czerwca 2023 r. nr DOP/25/POIiŚ/2023 zamawiający uprawniony jest do żądania od Wykonawcy kar umownych. Zamawiający jest zatem uprawniony do żądania kar umownych, ale nie zobowiązany. Przedmiotowy raport nie wpływał na terminowość realizacji poszczególnych Etapów. Współpraca z Wykonawcą na wszystkich etapach realizacji Umowy przebiegała w sposób wzorowy. Wykonawca realizował wszystkie etapy zgodnie z harmonogramem, mimo licznych spotkań konsultacyjnych i zgłaszaniu korekt mających na celu dbałość o walor merytoryczny i estetyczny gry. Wykonawca wykonywał swoją pracę z należytą starannością i dokładnością. Dodatkowo Wykonawca wykonał ponadprogramowy element w postaci filmu video stanowiącego instrukcję gry planszowej, aby zwiększyć jej atrakcyjność i dostępność. Wykonawca zadeklarował także promowanie gry planszowej na ogólnopolskich konwentach gier planszowych. Biorąc pod uwagę powyższe uznano, że skorzystanie przez

⁴⁹ Dalej: „RPO”.

Zamawiającego z uprawnienia naliczenia kary umownej w kwocie 140,22 zł byłoby nieuzasadnione i niekorzystne wizerunkowo[...].”

Ponadto w MKiŚ (dysponent III stopnia) w przypadku wydatku z budżetu środków europejskich dotyczącego realizacji umowy nr DOP/26/POIŚ/2023 z 6 października 2023 r. na „Przygotowanie i przeprowadzenie ogólnopolskiej kampanii informacyjno-promocyjnej poświęconej Polskim Parkom Narodowym z udziałem influencera” stwierdzono naruszenie przepisów ustawy Pzp (szczegółowy opis w pkt 4.2.1 niniejszej Informacji).

Szczegółowe dane liczbowe dotyczące wydatków budżetu środków europejskich w części 41 – Środowisko zamieszczono w załączniku nr 9.12 do niniejszej Informacji.

4.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych/łącznych sprawozdań za 2023 r. przez dysponenta części 41 – Środowisko oraz sprawozdań jednostkowych MKiŚ (dysponenta III stopnia), GDOŚ (dysponenta II i III stopnia) i RDOŚ w Warszawie (dysponenta III stopnia) w ramach tej części:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23);
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy);
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE);
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1);
- o zatrudnieniu i wynagrodzeniach (Rb-70).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2023 r. o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez Ministra (dysponenta części 41) na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Kwoty wykazane w rocznych sprawozdaniach jednostkowych 3 kontrolowanych jednostek były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

Jednostkowe sprawozdanie Rb-70 MKiŚ (dysponenta III stopnia) dla części 41 było co prawda zgodne z księgami rachunkowymi, ale nie przedstawiało rzetelnych danych, wskutek czego łączne sprawozdanie Rb-70 Ministra (dysponenta części 41) przekazane do Ministerstwa Finansów i Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) nie zawierało rzetelnych danych.

W sprawozdaniu Rb-70 MKiŚ (dysponenta III stopnia) ujęto w części 41, w kolumnie wynagrodzenia osobowe/uposażenia, dodatki zadaniowe wypłacone z części 41 dla pracowników zatrudnionych w ramach części 51 (w wys. 174,9 tys. zł) oraz w ramach części 47 (w wys. 28,0 tys. zł), natomiast pracownicy, którzy je otrzymali nie zostali w nim uwzględnieni. W ww. sprawozdaniu nie zostały uwzględnione wypłaty: 45,7 tys. zł z części 51 oraz 169,2 tys. zł z części 47 pracownikom przypisanym do części 41. W konsekwencji sprawozdania Rb-70 dla części 41 sporządzone przez MKiŚ (dysponenta III stopnia) oraz Ministra (dysponenta części 41) nie przedstawiały prawidłowych i rzetelnych informacji ani o średniej liczbie osób wykonujących zadania w części 41, ani o przeciętnym wynagrodzeniu za pracę tych osób – jakie można wyliczyć na podstawie danych zawartych w sprawozdaniu – i to mimo, że sprawozdanie to sporządzono zgodnie z danymi wynikającymi z ksiąg rachunkowych dla części 41 (szczegółowy opis w pkt. 4.2.1 niniejszej Informacji).

Natomiast w GDOŚ kontrola NIK wykazała, że sprawozdanie łączne Rb-70 dysponenta II stopnia zostało sporządzone nierzetelnie w zakresie ustalenia stanu zatrudnienia na koniec 2023 r. (kolumna 10), bowiem sporządzono je na podstawie nieprawidłowo wyliczonych danych w sprawozdaniu Rb-70 RDOŚ w Poznaniu za IV kwartał 2023 r. Powyższego błędu, mimo ustalonych mechanizmów kontroli, Generalny Dyrektor OŚ (dysponent II stopnia) nie stwierdził na etapie przygotowywania sprawozdania. W ocenie NIK świadczy to o nieskuteczności mechanizmów kontrolnych w tym zakresie. Sprawozdanie to zostało skorygowane dopiero w wyniku kontroli NIK.

Minister (dysponent główny sprawujący nadzór nad prawidłowością sporządzania łącznych sprawozdań budżetowych) weryfikował sprawozdania w zakresie: poprawnego wprowadzenia danych w ISOBP TREZOR oraz zgodności z regułami wskazanymi w instrukcji sporządzania sprawozdań budżetowych w zakresie budżetu państwa oraz w instrukcji sporządzania sprawozdań budżetowych w zakresie budżetu środków europejskich, stanowiących załączniki do rozporządzenia; przestrzegania terminów przekazania sprawozdań oraz poprawności złożonych pod sprawozdaniami podpisów głównego księgowego i kierownika jednostki; zgodności tych samych danych zawartych w poszczególnych sprawozdaniach. Dodatkowo Minister (dysponent części 41) skorzystał z uprawnienia żądania przedstawienia ksiąg rachunkowych w celu potwierdzenia zgodności danych ujętych w sprawozdaniach z ewidencją księgową. Weryfikował również prawidłowość ujęcia operacji gospodarczych o podobnym charakterze ekonomicznym w oparciu o kwartalne informacje z wykonania dochodów i wydatków budżetowych, w tym wydatków i zakupów inwestycyjnych oraz przeznaczonych na realizację projektów, a także rozliczenia rezerw celowych sporządzane przez dysponentów podległych.

W ocenie NIK opisane wyżej nieprawidłowości stwierdzone w MKiŚ (dysponent III stopnia) oraz w GDOŚ (dysponent II stopnia) świadczą o tym, że ustalone przez Ministra (dysponenta części 41) mechanizmy kontrolne nie były w pełni skuteczne w przedmiotowym zakresie.

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez Ministra (dysponenta części 41) łączne roczne sprawozdania budżetowe i sprawozdania w zakresie operacji finansowych z wyłączeniem sprawozdania Rb-70 o stanie zatrudnienia i o wynagrodzeniach.

5. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 51 – KLIMAT

5.1. DOCHODY BUDŻETOWE

5.1.1. REALIZACJA DOCHODÓW BUDŻETOWYCH

Zgodnie z założeniami przyjętymi w kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. kontrola dochodów budżetowych w części 51 – Klimat została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami z roku ubiegłego.

W części 51 zrealizowane w 2023 r. dochody wyniosły 18 897 150,4 tys. zł i stanowiły 103,8% planu oraz 3 868,0% dochodów wykonanych w 2022 r. (488 553,4 tys. zł). Wzrost wykonania dochodów w 2023 r., w porównaniu do 2022 r., wynikał głównie z większych niż w roku poprzednim wpływów do budżetu uzyskanych ze sprzedaży uprawnień do emisji w drodze aukcji (§ 0520) w wysokości 18 289 266,8 tys. zł (96,8% dochodów ogółem). W 2022 r. obowiązywała ustawa z dnia 26 stycznia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców paliw gazowych w związku z sytuacją na rynku gazu⁵⁰, która zobligowała ministra właściwego do spraw klimatu do redystrybuowania środków na Fundusz Wyплаты Różnicy Ceny i zostało to uwzględnione na etapie planowania dochodów na 2022 r. Ustawa ta nie miała zastosowania do dochodów z ww. tytułu w 2023 r. W odróżnieniu do 2022 r., środki w 2023 r. nie były przekazywane na rachunek Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

W MKiŚ (dysponent III stopnia) dochody budżetu państwa zrealizowano w 2023 r. w wysokości 18 474 746,3 tys. zł (tj. 97,7 ogółu dochodów osiągniętych w części 51). W porównaniu do 2022 r. nastąpił znaczny wzrost dochodów w MKiŚ (dysponent III stopnia), które w 2023 r. stanowiły 9 572,4% dochodów wykonanych w 2022 r. (192 955,7 tys. zł). Ten wzrost wynikał głównie ze sprzedaży uprawnień do emisji gazów cieplarnianych (18 289 266,8 tys. zł) oraz opłaty recyklingowej (172 994,5 tys. zł).

Szczegółowe dane liczbowe dotyczące dochodów budżetowych w części 51 – Klimat zamieszczono w załączniku nr 9.7 do niniejszej Informacji.

5.1.2. NALEŻNOŚCI POZOSTAŁE DO ZAPŁATY

Należności pozostałe do zapłaty według stanu na 31 grudnia 2023 r. w części 51 - Klimat wyniosły ogółem 12 749,6 tys. zł, w tym zaległości netto – 939,5 tys. zł. W porównaniu do 2022 r. należności pozostałe do zapłaty były wyższe o 1 343,0 tys. zł (stanowiły 111,8% kwoty należności pozostałych do zapłaty wg stanu na koniec 2022 r.), a zaległości netto były wyższe o 151,2 tys. zł (stanowiły 119% kwoty zaległości netto wg stanu na koniec 2022 r.). Łączny wzrost należności spowodowany był przede wszystkim wzrostem należności z tytułu opłat sądowych oraz z tytułu najmu składników majątkowych MKiŚ. Wynikał również z należnych odsetek karnych od beneficjentów projektu POIiŚ oraz odsetek karnych od dotacji i płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub z naruszeniem procedur⁵¹.

Należności pozostałe do zapłaty w MKiŚ (dysponent III stopnia), według stanu na 31 grudnia 2023 r., wyniosły ogółem 610,2 tys. zł, w tym zaległości netto – 107,9 tys. zł. W porównaniu do 2022 r. należności pozostałe do zapłaty były wyższe o 362,1 tys. zł (tj. stanowiły 246,0% ich wartości), a zaległości netto – o 2,5 tys. zł (tj. stanowiły 102,4% ich wartości). Najwyższa należność pozostała do zapłaty (w wysokości 428,0 tys. zł) dotyczyła wpływów z tytułu nałożenia na spółkę kary umownej za niewywiązanie się z warunków umowy.

⁵⁰ Dz.U. poz. 202.

⁵¹ Należność ta dotyczyła dotacji przyznanej Instytutowi Meteorologii i Gospodarki Wodnej w 2015 r.

5.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH

5.2.1. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA

W ustawie budżetowej na rok 2023 limit wydatków budżetu państwa w części 51 – Klimat ustalono w wysokości 378 032,0 tys. zł. W trakcie roku limit wydatków został zwiększony per saldo o 149 552,9 tys. zł (tj. o 39,6%), do 527 584,9 tys. zł, z tego: zwiększony o 149 309,7 tys. zł z tytułu przeniesienia środków z rezerw celowych, zmniejszony o 352,5 tys. zł w wyniku decyzji Ministra (dysponenta części 51) korygujących plan wydatków wynikający z ustawy budżetowej, oraz zwiększony o 595,7 tys. zł na podstawie decyzji ministra finansów korygujących plan wydatków wynikający z ustawy budżetowej.

W 2023 r. zrealizowane wydatki w części 51 wyniosły 510 624,9 tys. zł, tj. 96,8% planu po zmianach.

W części 51 limit wydatków nie był zwiększany środkami z rezerwy ogólnej.

Zwiększenia limitu wydatków w części 51 per saldo o 149 309,7 tys. zł dokonano z 4 pozycji rezerw celowych, z tego:

- z poz. 8 „Rezerwa na realizację projektów współfinansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE oraz ze środków pomocy bezzwrotnej, rozliczenia programów i projektów finansowanych z udziałem tych środków, a także rozliczenia z budżetem ogólnym Unii Europejskiej (UE)” – o 13 800,8 tys. zł;
- z poz. 20 „Środki na szkolenia i wynagrodzenia na nowe mianowania urzędników służby cywilnej oraz skutki przechodzące” – o 39,9 tys. zł;
- z poz. 59 „Dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej” – o 135 069,9 tys. zł;
- z poz. 60 „Środki na przedsięwzięcia niskoemisyjne” – o 399,1 tys. zł.

Środki z rezerw celowych w części 51 zostały wydatkowane w wysokości 144 224,3 tys. zł, tj. 96,6%. Wykonanie środków z poz. 20 „Środki na szkolenia i wynagrodzenia na nowe mianowania urzędników służby cywilnej oraz skutki przechodzące” rezerw celowych na poziomie 77,4% spowodowane było rozwiązaniem stosunku pracy z 1 urzędnikiem służby cywilnej 31 maja 2023 r., co skutkowało również mniejszym wykorzystaniem środków w zakresie naliczenia pochodnych od tego wynagrodzenia. Szczegółowe badanie 10 decyzji ministra finansów o uruchomieniu środków z rezerw celowych w części 51 wykazało, że środki w wysokości 71 299,2 tys. zł (tj. 49,4% środków z rezerw celowych wydatkowanych w części 51) wydatkowano na cele określone w tych decyzjach.

Minister wydał decyzje w sprawie blokowania planowanych na 2023 r. wydatków budżetu łącznie na 5 133,1 tys. zł na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 2 ustawy o finansach publicznych.

Wszystkie decyzje w sprawie blokowania w 2023 r. wydatków zostały podjęte przez Ministra (dysponenta części 51) w okresie do 8 dni od dnia przekazania przez jednostki podległe wniosku o decyzję blokującą środki.

W 2023 r. prezes Rady Ministrów nie wydawał Ministrowi polecenia wpłaty środków na Fundusz Przeciwdziałania COVID na podstawie art. 69 ust. 2 ustawy o zmianie ustawy o COVID-19.

W strukturze wydatków zrealizowanych w części 51 największy udział miały wydatki bieżące jednostek budżetowych, które stanowiły 393 201,2 tys. zł (77,0% wydatków w części 51), a następnie: dotacje – 42 352,2 tys. zł (8,3%), wydatki majątkowe – 74 673,2 tys. zł (14,6%) i świadczenia na rzecz osób fizycznych – 398,3 tys. zł (0,1%).

Zwiększenia limitu wydatków dokonano z 4 pozycji rezerw celowych⁵² o 20 151,3 tys. zł (kwota po korekcie), z których wykorzystano 18 740,3 tys. zł (93%). Szczegółowe badanie 4 893,6 tys. zł (26,1% środków wykorzystanych z rezerw celowych w części 51) wykazało, że zostały one wykorzystane na cele określone w 5 decyzjach ministra finansów.

⁵² Poz. 8 „Rezerwa na realizację projektów współfinansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE oraz ze środków pomocy bezzwrotnej, rozliczenia programów i projektów finansowanych z udziałem tych środków, a także rozliczenia z budżetem ogólnym Unii Europejskiej (UE)” – o 369,0 tys. zł; poz. 20 „Środki na szkolenia i wynagrodzenia na nowe mianowania urzędników służby cywilnej oraz skutki przechodzące” – o 35,9 tys. zł; poz. 59 „Dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej” – o 19 347,3 tys. zł; poz. 60 „Środki na przedsięwzięcia niskoemisyjne” – o 399,1 tys. zł.

Wydatki bieżące jednostek budżetowych zrealizowano w wysokości 393 201,2 tys. zł, tj. 96,7% planu po zmianach, w tym na współfinansowanie projektów z udziałem środków z budżetu UE⁵³ – wykorzystano 14 061,0 tys. zł. W porównaniu do 2022 r. wydatki w tej grupie były wyższe o 46 396,2 tys. zł, tj. o 13,4%.

W 2023 r. przeciętne zatrudnienie w części 51 wyniosło 1 628 etatów i było o 4,2% wyższe niż w 2022 r. Zatrudnienie członków korpusu służby cywilnej wyniosło w 2023 r. 1 527 etatów i było o 4,1% wyższe niż zatrudnienie w tej grupie w 2022 r.

Na wydatki na wynagrodzenia w części 51 – wg sprawozdania Rb-28 i Rb-28 UE – wykorzystano w 2023 r. 186 166,2 tys. zł, tj. 99% planu po zmianach, w tym 212,4 tys. zł ze środków budżetu UE.

Przeciętne wynagrodzenie w części 51 w 2023 r. – wg sprawozdania Rb-70 – wyniosło 9,5 tys. zł, przy czym w grupie członków korpusu służby cywilnej przeciętne wynagrodzenie wyniosło w 2023 r. 9,6 tys. zł.

Przeciętne zatrudnienie w MKiŚ (dysponent III stopnia) w części 51 – wg sprawozdania Rb-70 – wyniosło w 2023 r. 402,78 osób, co stanowiło 104,3% zatrudnienia w 2022 r.

W MKiŚ, w 2023 r., 17 osobom wypłacono środki pozabudżetowe pochodzące z Funduszu Cyberbezpieczeństwa w łącznej wysokości 1 597,3 tys. zł. Ww. środki nie były przypisane do żadnej części budżetowej.

Jednak, jak wykazała kontrola NIK, wyliczone na podstawie sprawozdania Rb-70 przeciętne wynagrodzenie nie było dokonane rzetelnie, bowiem dane zawarte w sprawozdaniu Rb-70 Ministra (dysponenta części 51) nie uwzględniły danych w zakresie dodatków zadaniowych oraz nagród wypłaconych z części: 41 i 47 pracownikom MKiŚ (dysponenta III stopnia) przypisanym do części 51 oraz w zakresie liczby pracowników przypisanych do części: 41 i 47, którym wypłacono dodatki zadaniowe z części 51.

W 2023 r. w MKiŚ wypłacono składniki wynagrodzenia pracownikom przypisanym do innej części budżetu państwa aniżeli część, w ramach której finansowane były zadania. Środki w wysokości 245,9 tys. zł (dodatki zadaniowe) zostały wypłacone z części 51 pracownikom przypisanym do innych części (45,7 tys. zł pracownikom zatrudnionym w ramach części 41 oraz 200,2 tys. zł pracownikom zatrudnionym w ramach części 47). Z kolei środki w wysokości 563,8 tys. zł zostały wypłacone z części 47 pracownikom przypisanym do części 51, a z części 41 wypłacono tym pracownikom środki w wysokości 174,9 tys. zł. Dodatkowo 1 dyrektorowi oraz 1 zastępcy dyrektora zatrudnionym w ramach części 51 wypłacono nagrody z części 47 w łącznej wysokości 30,0 tys. zł. Nie zapewniono tym samym rzetelnych danych o liczbie etatów niezbędnych do realizacji zadań w ramach części 51 budżetu państwa oraz o wynagrodzeniu, tj. danych niezbędnych do obliczenia przeciętnego wynagrodzenia w ramach części 51, w przeliczeniu na pełny etat. Skutkiem tego było sporządzenie sprawozdania Rb-70, które nie przedstawiało rzetelnych danych o stanie zatrudnienia i wynagrodzeniu osób wykonujących pracę w ramach części 51.

Dyrektor Biura Zarządzania Kapitałem Ludzkim w MKiŚ wyjaśniła, że: „Dane wykazywane w sprawozdaniu RB-70 obejmują wszystkie wydatki w ramach danej części budżetowej bez względu na ich rodzaj tj. np. dodatki/nagrody. Oznacza to, że jeśli pracownik jest przypisany do części X i dostaje dodatek z części Y to wynagrodzenie jest wykazywane w sprawozdaniu części budżetowej X, a wypłacony dodatek w części budżetowej Y. Świadczy to o rzetelności danych wykazywanych w sprawozdaniu RB-70. W sprawozdaniu RB-70 wskazuje się stan zatrudnienia, a zatem etaty przypisane do danej części budżetowej. Nagrody lub dodatki, które są przyznane za realizację zadań w innej części budżetowej (w tym wynikające z zastępstw nieobecnych pracowników, wakatów, realizacji projektów) nie są składnikami determinującymi przypisanie danego etatu do części budżetowej. Uwzględnienie etatów, które otrzymują dodatki/nagrody w innej części budżetowej niż ta, do której przypisany jest etat, spowodowałyby zakłamanie ilości etatów i nierzetelne wykonanie sprawozdania.”

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela stanowiska o rzetelności danych w ww. sprawozdaniu, bowiem nie przedstawiało ono prawidłowo i rzetelnie informacji ani o średniej liczbie osób wykonujących zadania w części 51, ani o średnim wynagrodzeniu za tę pracę, jakie można wyliczyć na podstawie danych zawartych w sprawozdaniu, i to mimo że zostało ono sporządzone zgodnie z danymi wynikającymi z ksiąg rachunkowych dla części 51.

⁵³ Paragrafy z czwartą cyfrą: „5”, „6”, „8” i „9”.

Wydatki majątkowe zrealizowano w 2023 r. w wysokości 74 673,2 tys. zł, tj. 97,1% planu po zmianach.

Wydatki majątkowe w MKiŚ (dysponent III stopnia), zrealizowano w wysokości 2 150,5 tys. zł, tj. 96,0% planu po zmianach. W ramach wydatkowanych środków dokonano zakupów infrastruktury sieciowej i serwerowej, w tym związanych z utrzymaniem i funkcjonowaniem bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami.

Na **świadczenia na rzecz osób fizycznych** w części 51 wydatkowano 398,3 tys. zł, tj. 70,1% planu po zmianach.

W MKiŚ (dysponent III stopnia) na świadczenia na rzecz osób fizycznych wydatkowano 143,4 tys. zł, tj. 76,1% planu po zmianach. Niższe wykonanie w stosunku do planu finansowego – jak wyjaśnił dyrektor Biura Finansowego w MKiŚ – wynikało w szczególności z liczby złożonych przez pracowników Ministerstwa wniosków o zwrot kosztów wykonania okularów korygujących wzrok podczas pracy przy komputerze oraz liczby pracowników uprawnionych do otrzymania środków ochrony indywidualnej oraz niższych niż planowano kosztów zwrotu za podróże dla członków Młodzieżowej Rady Klimatycznej (większa liczba uczestniczyła w spotkaniach on-line).

Wydatki Ministra (dysponenta części 51) na **dotacje celowe** (na cele nieinwestycyjne i inwestycyjne) wyniosły 83 668,5 tys. zł, tj. 97,2% planu po zmianach (z tego na cele nieinwestycyjne – 42 352,2 tys. zł oraz na cele inwestycyjne – 41 316,4 tys. zł) i były ponoszone m.in. na projekty finansowane i współfinansowane ze środków UE oraz w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego⁵⁴ na lata 2014-2021. W porównaniu do 2022 r. wydatki na dotacje były wyższe o 39 768,1 tys. zł, tj. o 52,5%.

Beneficjentami dotacji były Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych (CKPŚ) – 4 261,3 tys. zł i NFOŚiGW – 79 407,2 tys. zł.

Szczegółowej kontroli poddano dotację dla NFOŚiGW⁵⁵ na 21 259,0 tys. zł, zwiększoną aneksem z 11 grudnia 2023 r. do umowy do 28 031,0 tys. zł, które zostało wykorzystane w wysokości 27 602,4 tys. zł, (co stanowiło 33,0% ogółu dotacji wykorzystanych). Dotacja została wykorzystana zgodnie z przeznaczeniem.

Środki pochodzące z dotacji celowych zostały przeznaczone m.in. na:

- uzupełnienie wkładu budżetu państwa w dofinansowanie projektów realizowanych przez beneficjentów w ramach MF EOG na lata 2014-2021;
- koszty zarządzania w ramach MF EOG na lata 2014-2021;
- dofinansowanie „Planu działań wynagrodzeń sektora środowisko” w ramach POIiŚ 2014-2020;
- dofinansowanie „Planu działań sektora środowisko na lata 2021-2023” w ramach POIiŚ 2014-2020;
- finansowanie korekty finansowej na rzecz Związku Międzygminnego ds. Ekologii w Żywcu, wynikającej z braku lub niewłaściwej transpozycji prawa unijnego do prawa krajowego, dotyczącej umowy w ramach POIiŚ 2007-2013.

Na koniec 2023 r. **zobowiązania** u Ministra (dysponenta części 51) wyniosły 19 808,2 tys. zł. Główną pozycję zobowiązań w części 51 stanowiło: dodatkowe wynagrodzenie roczne wraz z pochodnymi (14 483,7 tys. zł⁵⁶); składki do organizacji międzynarodowych, których Polska jest członkiem i których termin zapłaty wypadał w 2024 roku (1 970,0 tys. zł) i zakup energii z terminem płatności w 2024 r. (1 183,9 tys. zł). W części 51, w 2023 r., nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

Zobowiązania na poziomie dysponenta III stopnia w MKiŚ wyniosły 7 397,6 tys. zł. Główne pozycje zobowiązań stanowiły: dodatkowe wynagrodzenie roczne wraz z pochodnymi (4 745,0 tys. zł) oraz składki do organizacji międzynarodowych (1 970,0 tys. zł). W 2023 r. w MKiŚ (dysponent III stopnia) zobowiązania wymagalne nie wystąpiły.

Szczegółowym badaniem pod względem gospodarności, legalności, celowości i rzetelności objęto wydatki MKiŚ (dysponenta III stopnia) udokumentowane 40 dowodami księgowymi, łącznie na 20 436,4 tys. zł⁵⁷, stanowiące 18% ogółu wydatków poniesionych przez dysponenta III stopnia. Doboru próby do badania dowodów dokonano z zastosowaniem metody MUS oraz w sposób celowy, wg osądu kontrolera. W MKiŚ (dysponent III stopnia) niezgodnie z wewnętrznymi procedurami zamówień publicznych poniesiono

⁵⁴ Dalej: „MF EOG”.

⁵⁵ Umowa nr UDA-POIS.10.01.00-00-0201/23.

⁵⁶ Paragrafy 404,411,412,414, z czwartą cyfrą 0, 5, 6, 8, 9.

⁵⁷ W tym 1 dowód księgowy na 227,9 tys. zł z budżetu środków europejskich.

wydatki w wysokości 38,0 tys. zł⁵⁸ – na wsparcie eksperckie dyrektora generalnego w MKiŚ w zakresie baz danych oraz bezpieczeństwa informacji. Zamówienia udzielono bowiem niezgodnie z § 5 ust. 12, § 5 ust. 3 pkt 1 lit. c, § 9 ust. 1 oraz § 6 ust. 5 pkt 3 „Procedur udzielania zamówień publicznych w Ministerstwie Klimatu i Środowiska”⁵⁹, co skutkowało wydatkowaniem środków w sposób niecelowy i niegospodarny w ramach umowy nr BDG/02/2023 (zamówienie udzielone zostało pomimo posiadania w Ministerstwie niezbędnych zasobów do jego realizacji).

W MKiŚ szczegółowym badaniem objęto 3 postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, o łącznej wartości udzielonych zamówień – 236,1 tys. zł brutto, skutkujące wydatkami poniesionymi w 2023 r. w łącznej wysokości 178,1 tys. zł w części 51, w tym 1 zamówienie, do udzielenia którego zastosowano przepisy ustawy Pzp oraz 2 zamówienia, do udzielenia których nie zastosowano ustawy Pzp z uwagi na to, że wartość zamówienia nie przekraczała 130,0 tys. zł netto.

Realizacja 3 badanych zamówień (pod kątem przedmiotu zamówienia, terminu realizacji i wysokości wynagrodzenia wykonawcy) była zgodna z treścią zawartych umów, a wydatki poniesione z tytułu realizacji zamówień służyły realizacji zadań MKiŚ. Przy udzielaniu 2 z 3 badanych zamówień publicznych MKiŚ prawidłowo stosowało zasadę uczciwej konkurencji, równo traktowało wykonawców, działało przejrzysto oraz proporcjonalnie, a poniesione wydatki były celowe i gospodarne.

W przypadku 1 z 3 objętych szczegółowym badaniem zamówień⁶⁰ ogłoszenie o wykonaniu zawartej umowy zamieszczono w BZP 18 dni po upływie terminu wskazanego w art. 448 ustawy Pzp; w przypadku innego z zamówień (dot. wsparcia eksperckiego dyrektora generalnego w MKiŚ) udzielono go niezgodnie z obowiązującymi w MKiŚ wewnętrznymi uregulowaniami w zakresie udzielania zamówień publicznych.

Poza ww. wydatkami w MKiŚ wydatków dokonywano zgodnie z przepisami, planem finansowym oraz umowami, na zadania służące realizacji celów jednostki, gospodarnie oraz przy zachowaniu prawidłowych trybów zamówień publicznych.

W 2023 r., w części 51, w MKiŚ prowadzono łącznie 25 działań, kampanii i przedsięwzięć promocyjnych i reklamowych, a także edukacyjnych i informacyjnych⁶¹ łącznie na 9 731,5 tys. zł z budżetu państwa. Wydatki te stanowiły 8,5% wydatków budżetu państwa dysponenta III stopnia w części 51.

Szczegółowym badaniem objęto kampanię uzupełniającą „Nasz Klimat” oraz kampanię dotyczącą emisji spotów telewizyjnych nt. transformacji energetycznej, łącznie na 5 607,9 tys. zł (tj. 57,6% wydatków budżetu państwa poniesionych w części 51 na te działania). Badanie wykazało, że realizacja tych działań wpisana była do planu działalności Ministra na rok 2023 jako kampania informacyjno-edukacyjna pod nazwą „Energiją oszczędzamy”, a kampania „Nasz Klimat” była kontynuacją podejmowanych w latach wcześniejszych działań komunikacyjno-edukacyjnych. Cele kampanii zostały określone jako: uświadomienie społeczeństwa o konieczności zabezpieczenia krajowego systemu energetycznego stabilnymi źródłami energii oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa na temat indywidualnych działań, jakie można podejmować na rzecz ochrony klimatu; dostarczenie wiedzy na temat zasad postępowania z odpadami oraz zapobiegania powstawaniu odpadów. Efektem realizacji obu działań było w szczególności przygotowanie i upowszechnienie materiałów edukacyjnych⁶², emisja spotów emisji spotów telewizyjnych nt. transformacji energetycznej. Sposób monitorowania prowadzonych działań informacyjno-edukacyjnych był określony w zawartej umowie poprzez ujęcie postanowień dotyczących obowiązku przedstawienia przez wykonawcę raportów z realizowanych działań i osiągniętych wskaźników (osiągnięte zasięgi). Wykonanie wskaźników weryfikowane było przy odbiorze zamówienia i potwierdzane w protokołach odbioru. Wydatki poniesione na realizację ww. kampanii były gospodarne i celowe, a także służyły realizacji celów statutowych jednostki.

Szczegółowe dane liczbowe dotyczące wydatków budżetu państwa oraz zatrudnienia i wynagrodzeń w części 51 – Klimat zamieszczono w załącznikach nr 9.9 oraz nr 9.11 do niniejszej Informacji.

⁵⁸ Wydatek poniesiony w 2023 r. w części 51 na realizację zamówienia pn. „Wsparcie eksperckie Dyrektora Generalnego MKiŚ w zakresie baz danych oraz bezpieczeństwa informacji”.

⁵⁹ Obowiązujących w MKiŚ od 12 stycznia 2023 r.

⁶⁰ Zamówienie na „Przygotowanie i produkcja edukacyjnych spotów telewizyjnych – oraz radiowych dla szerokiego grona odbiorców o korzyściach wynikających z drogi do transformacji energetycznej”.

⁶¹ Wg zestawienia przedstawionego przez Biuro Audytu i Kontroli w dniu 8 lutego 2024 r. 14 z 25 działań realizowano w Departamencie Edukacji i Komunikacji (dalej: DEK), 7 – w Departamencie Funduszy Europejskich, 4 – w Departamencie Ochrony Powietrza i Polityki Miejskiej.

⁶² Materiały zostały zamieszczone na stronie <https://www.gov.pl/web/edukacja-ekologiczna/przyjaciele-klimatu>.

5.2.2. WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH

W ustawie budżetowej na 2023 r. w części 51 – Klimat wydatki budżetu środków europejskich zostały ustalone w wysokości 1 285 037,0 tys. zł. Były zaplanowane na realizację POIiŚ 2014-2020 (1 067 525,0 tys. zł), MF EOG na lata 2014-2021 (217 078,0 tys. zł) oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2014-2021⁶³ (434,0 tys. zł).

W trakcie roku limit wydatków budżetu środków europejskich został zwiększony decyzjami ministra finansów o 480 651,4 tys. zł, tj. o 37,4%, do wysokości 1 765 688,4 tys. zł. Wzrost ten był wynikiem zwiększenia limitu per saldo o 481 031,1 tys. zł ze środków rezerw celowych budżetu środków europejskich (poz. 98 „Finansowanie programów z budżetu środków europejskich”) oraz zmniejszenia limitu wydatków – per saldo o 379,7 tys. zł.

Środki pochodzące z rezerw celowych w ramach budżetu środków europejskich zostały przyznane decyzjami ministra finansów pierwotnie w wysokości 506 440,8 tys. zł. W wyniku dokonanych w trakcie roku korekt zmniejszających (o 25 409,7 tys. zł) środki z rezerwy celowej wyniosły 481 031,1 tys. zł i zostały wykorzystane w wysokości 460 752,7 tys. zł, tj. w 95,8%.

Szczegółowe badanie 5 decyzji ministra finansów przyznających środki z poz. 98 rezerw celowych budżetu środków europejskich łącznie na 284 793,6 tys. zł (po korektach) – tj. 59,3% kwoty zwiększającej budżet środków europejskich części 51 według stanu na 31 grudnia 2023 r. – wykazały, że środki zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem.

W 2023 r. Minister nie podejmował decyzji o blokowaniu planowanych wydatków w budżecie środków europejskich w części 51.

Wydatki budżetu środków europejskich w części 51 wyniosły 1 668 854,5 tys. zł, tj. 129,9% kwoty określonej w ustawie budżetowej (1 285 037,0 tys. zł) i 94,5% budżetu po zmianach (1 765 688,4 tys. zł). Stanowiły one 72,2% wydatków zrealizowanych w 2022 r. (2 312 017,6 tys. zł).

Większość (1 420 171,9 tys. zł), tj. 85,1% ogółu wydatków, poniesiono na realizację projektów w ramach POIiŚ 2014-2020. Pozostałe środki (248 682,6 tys. zł) zostały przeznaczone na realizację zadań w ramach MF EOG na lata 2014-2021 (247 982,0 tys. zł) oraz NMF na lata 2014-2021 (700,6 tys. zł).

Dla MKiŚ (dysponenta III stopnia) plan wydatków środków europejskich w części 51, określony ustawą budżetową na 2023 r., wyniósł 100,0 tys. zł. Plan ten w ciągu roku został zwiększony per saldo o 127,9 tys. zł, tj. o 127,9% do 227,9 tys. zł z tytułu przeniesienia decyzjami ministra finansów środków pomiędzy działami (zwiększono o 240,0 tys. zł) oraz pomiędzy częściami (zmniejszenie o 112,1 tys. zł). Wykonanie wydatków w 2023 r. wyniosło 227,9 tys. zł, tj. 100,0% planu po zmianach.

Realizacja wydatków w układzie poszczególnych programów kształtowała się następująco:

- MF EOG na lata 2014-2021 – wykonanie wydatków w 2023 r. wyniosło 112,0 tys. zł, tj. 100% planu po zmianach;
- NMF na lata 2014-2021 – wykonanie wydatków w 2023 r. wyniosło 115,9 tys. zł, tj. 100,0% planu po zmianach.

W ramach budżetu środków europejskich szczegółowej kontroli poddano wydatek bieżący w wysokości 227,9 tys. zł, tj. 100% wykonania wydatków Ministerstwa (dysponenta III stopnia). W badanym wydatku nie stwierdzono nieprawidłowości.

Szczegółowe dane liczbowe dotyczące wydatków budżetu środków europejskich w części 51 – Klimat zamieszczono w załączniku nr 9.13 do niniejszej Informacji.

⁶³ Dalej: „NMF na lata 2014-2021”.

5.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych/łącznych sprawozdań za 2023 r. przez dysponenta części 51 – Klimat i sprawozdań jednostkowych MKiŚ (dysponenta III stopnia) w ramach ww. części:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE)
- o zatrudnieniu i wynagrodzeniach (Rb-70),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2023 r. o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez Ministra (dysponenta części 51) na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych MKiŚ (dysponent III stopnia) były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym. Jednostkowe sprawozdanie Rb-70 dysponenta III stopnia (MKiŚ) dla części 51 było co prawda zgodne z księgami rachunkowymi, ale nie przedstawiało rzetelnych danych, wskutek czego łączne sprawozdanie Rb-70 Ministra (dysponenta części 51) przekazane do Ministerstwa Finansów i GUS nie zawierało rzetelnych danych.

W sprawozdaniu Rb-70 MKiŚ (dysponenta III stopnia) ujęto w części 51, w kolumnie wynagrodzenia osobowe/uposażenia dodatki zadaniowe wypłacone z części 51 dla pracowników zatrudnionych w ramach części 41 (w wys. 174,9 tys. zł) oraz w ramach części 47 (w wys. 563,8 tys. zł), natomiast pracownicy, którzy je otrzymali nie zostali w nim uwzględnieni. Ponadto dyrektorom i zastępcom dyrektorów zatrudnionych w ramach części 51 wypłacono nagrody z części 47 w łącznej wysokości 30,0 tys. zł; dyrektorzy i zastępcy dyrektorów, którzy je otrzymali, nie zostali uwzględnieni w ww. sprawozdaniu.

W konsekwencji sprawozdania Rb-70 dla części 51 sporządzone przez MKiŚ (dysponenta III stopnia) oraz Ministra (dysponenta części 51) nie przedstawiały prawidłowych i rzetelnych informacji ani o średniej liczbie osób wykonujących zadania w części 51, ani o przeciętnym wynagrodzeniu za pracę tych osób – jakie można wyliczyć na podstawie danych zawartych w sprawozdaniu – i to mimo, że sprawozdanie to sporządzono zgodnie z danymi wynikającymi z ksiąg rachunkowych dla części 51 (szczegółowy opis w pkt 4.2.1 niniejszej Informacji).

Sprawozdania łączne (Rb-27, Rb-28, Rb-BZ1) zostały przez Ministra (dysponenta części 51) skorygowane. Konieczność dokonania korekt wynikała, m.in. z rozliczeń świadczeń z pracownikami, uwzględnienia absencji chorobowych wraz z pochodnymi, weryfikacji składek PPK oraz uwzględnienia faktur, które wpłynęły po okresie sprawozdawczym, konieczności ujęcia w księgach rachunkowych dysponenta I stopnia zlecenia płatności dla CKPŚ za IV kwartał 2023 roku, zgodnie z zatwierdzonym 20 marca 2024 r. wnioskiem opłatność na podstawie umowy nr UDA-POIS.10.01.00-00-0202/21 na lata 2021-2023. Niniejszy dokument potwierdzał przyjęcie rozliczenia – w ramach ww. umowy – wydatków poniesionych przez CKPŚ w IV kwartale 2023 roku, podlegających refundacji w roku bieżącym i stanowił podstawę ujęcia zobowiązań w księgach rachunkowych roku 2023 – zgodnie z zasadą memoriału.

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez Ministra (dysponenta części 51) łączne roczne sprawozdania budżetowe i sprawozdania w zakresie operacji finansowych z wyłączeniem sprawozdania Rb-70 o stanie zatrudnienia i o wynagrodzeniach.

6. REALIZACJA WYPŁAT Z KRAJOWEGO PLANU ODBUDOWY I ZWIĘKSZENIA ODPORNOŚCI

W wyniku rewizji KPO⁶⁴ Ministra ustanowiono Instytucją Odpowiedzialną za realizację 13 reform⁶⁵ (dalej: IOR) oraz Instytucją Odpowiedzialną za realizację 13 inwestycji⁶⁶ (dalej: IOI). Przed rewizją KPO⁶⁷ Minister pełnił rolę IOR dla 11 reform⁶⁸ oraz IOI dla 9 inwestycji⁶⁹.

W ramach działu administracji rządowej – Klimat realizowano 4 reformy⁷⁰. Pozostałe reformy przypisano do części 47 – Energia. Wszystkie inwestycje przypisano do części 51 – Klimat.

Dla 9 z 13 inwestycji przewidziano wsparcie w formie grantowej, a dla 4 (B3.2.1; G3.1.4; G3.2.1; G 3.3.1) w formie pożyczkowej.

Zgodnie z art. 14In ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁷¹ finansowanie planu rozwojowego w zakresie inwestycji finansowanych ze środków wsparcia bezzwrotnego powierzono PFR na podstawie umowy finansowania inwestycji zawartej 4 listopada 2022 r. pomiędzy MKiŚ a PFR⁷².

⁶⁴ Dokonanej 8 grudnia 2023 r.

⁶⁵ B1.1 Czyste powietrze i efektywność energetyczna, B2.1 Poprawa warunków dla rozwoju technologii wodorowych oraz innych gazów zdekarbonizowanych, B1.2 Ułatwienie przedsiębiorstwom energetycznym realizacji obowiązku oszczędności energii; B2.3 Wsparcie inwestycji morskich farm wiatrowych; B2.4 Ramy prawne dla rozwoju magazynów energii; B3.2 Wsparcie rekultywacji środowiska i ochrony przed substancjami niebezpiecznymi; B3.6 Poprawa warunków dla rozwoju odnawialnych źródeł energii, E1.1. Wzrost wykorzystania transportu przyjaznego dla środowiska, E1.2 Zwiększenie udziału zero i niskoemisyjnego transportu oraz przeciwdziałanie i zmniejszenie negatywnego oddziaływania transportu na środowisko, G1.2.1 Rozwiązania regulacyjne służące szybszej integracji odnawialnych źródeł energii z sieciami dystrybucyjnymi, G1.2.2 Usuwanie barier ograniczających integrację odnawialnych źródeł energii z sieciami elektroenergetycznymi, G3.1.1 Usprawnienie procesu wydawania zezwoleń na projekty OZE, G3.1.3 Zwiększenie efektywności energetycznej oraz przyspieszenie stopniowego wycofywania paliw kopalnych w ogrzewaniu.

⁶⁶ B1.1.1 Inwestycje w źródła ciepła w systemach ciepłowniczych; B1.1.2. Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych; B1.1.3. Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej szkół; B2.1.1. Inwestycje w technologie wodorowe, wytwarzanie, magazynowanie i transport wodoru; E1.1.1 Wsparcie dla gospodarki niskoemisyjnej; G1.1.3 Systemy magazynowania energii (wsparcie bezzwrotne); G1.2.3 Rozwój sieci przesyłowych, inteligentna infrastruktura elektroenergetyczna, G1.2.4 Budowa lub modernizacja sieci dystrybucyjnych energii elektrycznej na obszarach wiejskich w celu umożliwienia przyłączenia nowych odnawialnych źródeł energii; G1.3.2 Zero i niskoemisyjny transport zbiorowy (autobusy), B3.2.1 Inwestycje w neutralizację ryzyka i rekultywację wielkoobszarowych terenów przemysłowych i Morza Bałtyckiego; G3.1.4 Wsparcie na rzecz krajowego systemu energetycznego (Fundusz wsparcia energetyki); G3.2.1 Budowa infrastruktury gazu ziemnego w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego; G3.3.1 Systemy magazynowania energii (wsparcie zwrotne).

⁶⁷ Zatwierdzony decyzją wykonawczą Rady Unii Europejskiej (UE) z dnia 17 czerwca 2022 r. (COM(2022)268) w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Polski.

⁶⁸ Przed rewizją KPO Minister pełnił rolę IOR również 2 następujących reform: A2.2 Stworzenie warunków do przejścia na model gospodarki o obiegu zamkniętym GOZ, C1.2 Podniesienie poziomu dostępności i wykorzystania nowoczesnej łączności przewodowej i bezprzewodowej na potrzeby społeczne i gospodarcze. Ponadto reforma nr B3.6 przed rewizją miała nr B2.2; w wyniku rewizji reforma ta została przeniesiona do komponentu pożyczkowego.

⁶⁹ W wyniku rewizji zmianie uległy numery 2 inwestycji, tj. inwestycja B2.2.1 Rozwój sieci przesyłowych, inteligentna infrastruktura energetyczna po rewizji zmieniła nr na G1.2.3, a inwestycja E1.1.2 Zero i niskoemisyjny transport zbiorowy (autobusy) otrzymała nr G1.3.2. W przypadku inwestycji B2.4.1 Systemy magazynowania energii w ramach rewizji KPO na jej bazie wyodrębniono 2 nowe inwestycje - inwestycję G1.1.3 Systemy magazynowania energii (wsparcie bezzwrotne) i inwestycję G3.3.1 Systemy magazynowania energii (wsparcie zwrotne). Ponadto w wyniku rewizji MKiŚ stał się odpowiedzialny również za realizację 3 inwestycji: G1.2.4 Budowa lub modernizacja sieci dystrybucyjnych energii elektrycznej na obszarach wiejskich w celu umożliwienia przyłączenia nowych odnawialnych źródeł energii; G3.1.4 Wsparcie na rzecz krajowego systemu energetycznego (Fundusz wsparcia energetyki); G3.2.1 Budowa infrastruktury gazu ziemnego w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego. Ponadto w wyniku rewizji nastąpiła zamiana planowanych środków na inwestycję B3.2.1 – zmianie uległa kwota wysokości pożyczek w EUR, które mogą podlegać umorzeniu.

⁷⁰ B1.1. (z wyjątkiem kamienia milowego B1G, który przypisano do części 47 – Energia). Jako jednostkę właściwą do realizacji 4 kamieni milowych w ramach niniejszej reformy (tj. B2G, B3G, B4G, B5G) wskazano Departament Ochrony Powietrza i Polityki Miejskiej; B2.3 (z wyjątkiem kamienia milowego B6L, który przypisano do części 47 – Energia). Jako jednostkę właściwą do realizacji 2 kamieni milowych (tj. B4L oraz B5L) wskazano Departament Odnawialnych Źródeł Energii; B3.2 – jako jednostkę właściwą do realizacji kamienia milowego B14L wskazano Departament Gospodarki Odpadami; B3.6. (przed rewizją B2.2) jako jednostkę właściwą do realizacji 9 kamieni milowych wskazano Departament Odnawialnych Źródeł Energii.

⁷¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 324, dalej: „uzppr”.

⁷² Zgodnie z zapisami zawartej umowy finansowania inwestycji, PFR odpowiada wyłącznie za zapewnienie płynnego finansowania KPO i wypłatę środków na podstawie złożonych zleceń wypłaty. Podstawowym źródłem finansowania KPO przez PFR są środki pochodzące z budżetu środków europejskich. PFR może, w przypadku braku środków z budżetu środków europejskich, pozyskiwać środki poprzez emisje obligacji lub wykorzystywać środki z tarcz na realizację KPO. Jednocześnie PFR nie ponosi odpowiedzialności za brak środków, czy też wstrzymanie płatności ze środków planu rozwojowego zgodnie z par. 11.2 ust. 1 umowy finansowania inwestycji.

31 października 2022 r. Minister (jako IOR/IOI) zawarł⁷³ z ministrem funduszy i polityki regionalnej, porozumienie o realizacji reform/inwestycji w ramach planu rozwojowego⁷⁴, w którym to porozumieniu ujęto 9 reform⁷⁵ i 8 inwestycji⁷⁶. Porozumienie nie obejmowało 2 reform ujętych w KPO (sprzed rewizji) – A2.2⁷⁷, C1.2⁷⁸ oraz inwestycji B2.4.1⁷⁹. W kwestii nieujęcia 2 reform zastępca dyrektora Departamentu Funduszy Europejskich w MKiŚ⁸⁰ wyjaśnił, że reformy A2.2 oraz C1.2 nie zostały powierzone przez ministra funduszy i polityki regionalnej do realizacji. W wyniku rewizji KPO Minister nie jest IOR dla reform A2.2 oraz C1.2. W ww. porozumieniu nie ujęto inwestycji B2.4.1 *Systemy magazynowania energii* z uwagi na prowadzone przez resort klimatu i środowiska (na etapie finalizowania prac nad porozumieniem) analizy możliwego sposobu wdrożenia komponentu wchodzącego w skład inwestycji pożyczkowej. Nieuwzględnienie inwestycji B2.4.1 w ww. porozumieniu zostało uzgodnione przez Ministra z ministrem funduszy i polityki regionalnej.

Zgodnie z § 2 ust. 1 porozumienia o realizacji reform/inwestycji w ramach planu rozwojowego maksymalna wysokość środków przeznaczonych na realizację inwestycji wynosiła łącznie 30 084 807,6 tys. zł⁸¹, w tym na realizację działań wykonywanych bezpośrednio przez IOI 20 231 260,1 tys. zł.

12 grudnia 2023 r. Minister (jako IOI) podpisał z NFOŚiGW (jako jednostką wspierającą plan rozwojowy) porozumienie w sprawie powierzenia realizacji zadań związanych z realizacją inwestycji w ramach planu rozwojowego, którym powierzył realizację zadań (szczegółowy zakres zadań określono w § 3 porozumienia) w odniesieniu do 5 następujących inwestycji: B1.1.1 *Inwestycje w źródła ciepła w systemach ciepłowniczych*; B1.1.3 *Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej szkół*; B2.1.1. *Inwestycje w technologie wodorowe, wytwarzanie, magazynowanie i transport wodoru*; B3.2.1 *Inwestycje w neutralizację zagrożeń oraz odnowę wielkoobszarowych terenów zdegradowanych i Morza Bałtyckiego – w zakresie wielkoobszarowych terenów zdegradowanych na lądzie*; E1.1.2 *Zero i niskoemisyjny transport zbiorowy (autobusy) – w zakresie taboru zeroemisyjnego*.

Na realizację 13 inwestycji zaplanowano środki w łącznej wysokości 115 924 967,0 tys. zł⁸². Z zaplanowanych na realizację inwestycji środków zaangażowano 13 895 274,0 tys. zł, z których w 2022 r. wydatkowano 117 505,0 tys. zł, a w 2023 r. – 1 961 784,0 tys. zł w związku z realizacją inwestycji B1.1.2 *Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych*. Źródłem finansowania były środki z PFR. W ramach KPO koszt podatku VAT jest niekwalifikowalny. Zgodnie z § 5 ust. 6 umowy o objęcie wsparciem z planu rozwojowego przedsięwzięcia pn. „Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych w ramach Programu Czyste Powietrze” (zawartej 20 grudnia 2022 r. pomiędzy MKiŚ oraz NFOŚiGW) podatek VAT jest niekwalifikowalny i nie może być finansowany ze środków planu rozwojowego przeznaczonych na realizację przedsięwzięcia.

Ministerstwo – w związku z pełnieniem przez Ministra funkcji IOI – nie realizuje bezpośrednio inwestycji, dlatego nie prowadziło rachunku dochodów, o których mowa w art. 141p ust. 8 uzppr. W latach 2022-2023 w ramach realizowanych przez MKiŚ inwestycji nie poniesiono wydatków administracyjnych ze środków KPO.

W MKiŚ podjęto działania w celu realizacji 7 inwestycji, a w przypadku 6 inwestycji (G1.1.3, G1.2.3., G1.2.4., G3.1.4, G3.2.1, G3.3.1) nie podjęto działań. Dyrektor DFE w MKiŚ wskazała, że przez podjęte

⁷³ Na podstawie art. 14le ust. 2 pkt 2 i ust. 3 uzppr.

⁷⁴ Dalej: „porozumienie o realizacji reform/inwestycji w ramach planu rozwojowego”.

⁷⁵ B1.1 *Czyste powietrze i efektywność energetyczna*; B1.2 *Ułatwienie przedsiębiorstwom energetycznym realizacji obowiązku oszczędności energii*; B2.1 *Poprawa warunków dla rozwoju technologii wodorowych oraz innych gazów zdekarbonizowanych*; B2.2 *Poprawa warunków dla rozwoju odnawialnych źródeł energii*; B2.3 *Wsparcie inwestycji morskich farm wiatrowych*; B2.4 *Ramy prawne dla rozwoju magazynów energii*; B3.2 *Wsparcie rekultywacji środowiska i ochrony przed substancjami niebezpiecznymi*; E1.1 *Wzrost wykorzystania transportu przyjaznego dla środowiska*; E1.2 *Zwiększenie udziału zero i niskoemisyjnego transportu oraz przeciwdziałanie i zmniejszenie negatywnego oddziaływania transportu na środowisko*.

⁷⁶ B1.1.1 *Inwestycje w źródła ciepła w systemach ciepłowniczych*; B1.1.2. *Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych*; B1.1.3. *Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej szkół*; B2.1.1. *Inwestycje w technologie wodorowe, wytwarzanie, magazynowanie i transport wodoru*; B2.2.1 *Rozwój sieci przesyłowych, inteligentna infrastruktura elektroenergetyczna*; B3.2.1 *Inwestycje w neutralizację ryzyka i rekultywację wielkoobszarowych terenów przemysłowych i Morza Bałtyckiego*; E1.1.1 *Wsparcie dla gospodarki niskoemisyjnej*; E1.1.2 *Zero i niskoemisyjny transport zbiorowy (autobusy)*.

⁷⁷ MKiŚ (jako resort odpowiedzialny za gospodarkę odpadami) wspólnie z Ministerstwem Rozwoju i Technologii, str. 134 KPO.

⁷⁸ Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie reformy to KPRM i MKiŚ, str. 425 KPO.

⁷⁹ MKiŚ wskazane jako podmiot odpowiedzialny za wdrożenie inwestycji, str. 389 KPO.

⁸⁰ Dalej: „DFE”.

⁸¹ W przeliczeniu 6 712 512 016 euro, wg kursu 4,4819.

⁸² W tym w przypadku 9 inwestycji (B1.1.1, B1.1.2, B1.1.3, B2.1.1, E1.1.1, G1.1.3, G1.2.3, G1.2.4, G1.3.2) zaplanowano wsparcie grantowe, a w przypadku 4 inwestycji (B3.2.1, G3.1.4, G3.2.1, G3.3.1) wsparcie pożyczkowe.

działania w celu realizacji inwestycji należy rozumieć zawarte porozumienia, czy prowadzone konsultacje projektów umów. Podjęto jednak następujące działania w celu uruchomienia 6 ww. inwestycji (w tym 5 przypisanych w wyniku rewizji KPO, tj. G1.1.3; G1.2.4; G3.1.4; G3.2.1; G3.3.1):

- Określono założenia systemu instytucjonalnego do wdrażania nowych inwestycji w ramach rozdziału REPowerEU, zatwierdzonego przez Radę UE w grudniu 2023 r., w tym: nawiązano współpracę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego (BGK) przy realizacji inwestycji: G3.1.4 *Wsparcie krajowego systemu energetycznego (Fundusz wsparcia energetyki)*; B2.1.1 *Inwestycje w technologie wodorowe, wytwarzanie, magazynowanie i transport wodoru, w części dotyczącej utworzenia Programu wsparcia*; G3.2.1 *Budowa infrastruktury gazu ziemnego w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego*; zaproponowano powierzenie funkcji jednostki wspierającej NFOŚiGW w zakresie następujących inwestycji: G.1.1.3 *Systemy magazynowania energii (wsparcie bezzwrotne)*; G.3.3.1 *Systemy magazynowania energii (wsparcie zwrotne)*; G.1.2.4 *Budowa lub modernizacja sieci dystrybucyjnych energii elektrycznej na obszarach wiejskich w celu przyłączenia nowych źródeł OZE*.
- Zidentyfikowano konieczność wydania krajowej podstawy prawnej dotyczącej pomocy publicznej dla G3.1.4. *Wsparcie krajowego systemu energetycznego (Fundusz wsparcia energetyki)*, ujętej w ramach rozdziału REPowerEU: opracowano projekt dokumentacji dla rozporządzenia Ministra w sprawie udzielania pomocy publicznej na projekty inwestycyjne w zakresie wsparcia krajowego systemu energetycznego w ramach KPO (przeprowadzono uzgodnienia wewnątrzresortowe oceny skutków regulacji).
- Opracowano projekty strategii inwestycyjnych dla instrumentów finansowych w ramach inwestycji: G3.1.4 *Wsparcie krajowego systemu energetycznego (Fundusz wsparcia energetyki)* – strategię przekazano ministrowi funduszy i polityki regionalnej do konsultacji z KE (12 marca 2024 r.); B2.1.1 *Inwestycje w technologie wodorowe, wytwarzanie, magazynowanie i transport wodoru*.
- G1.2.3 *Rozwój sieci przesyłowych, inteligentna infrastruktura elektroenergetyczna* – przed rewizją inwestycja B2.2.1. W wyniku rewizji KPO nabór wniosków o objęcie przedsięwzięć wsparciem w ramach inwestycji G1.2.3 został zaplanowany na koniec kwietnia 2024 r. Prowadzone są prace związane z przygotowaniem dokumentacji związanej z naborami.

W Ministerstwie prowadzono prace nad opracowaniem zmodyfikowanego załącznika 2b do porozumienia o realizacji reform/inwestycji w ramach planu rozwojowego, zawierającego harmonogram realizacji inwestycji, w tym inwestycji dodanych w ramach rewizji KPO (propozycja załącznika została przekazana ministrowi funduszy i polityki regionalnej 19 marca 2024 r.). Dyrektor DFE w MKiŚ wyjaśniła, że realizacja inwestycji KPO jest zależna od wpływu do Polski środków na realizację KPO z Instrumentu na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Brak środków z KPO uniemożliwił zatem wdrażanie inwestycji i spowodował ich opóźnienie. Ponadto wyjaśniła, że w przypadku inwestycji B1.1.1, B1.1.3 oraz B2.1.1 ich realizacja odbywała się początkowo w oparciu o przepisy ustawy - Prawo ochrony środowiska, w ramach programów priorytetowych NFOŚiGW realizowanych z krajowych środków NFOŚiGW jako prefinansowanie inwestycji z KPO. Zawarcie w grudniu 2023 r. porozumienia między MKiŚ a NFOŚiGW umożliwiło NFOŚiGW formalną realizację inwestycji KPO.

W przekazanej ministrowi funduszy i polityki regionalnej informacji o realizacji inwestycji (pismem z 6 lutego 2024 r.) DFE ocenił:

- B1.1.1 *Inwestycje w źródła ciepła w systemach ciepłowniczych* – jako inwestycję opóźnioną, do zrealizowania do 30 czerwca 2026 r. Wskazano m.in. na: brak w CST2021⁸³ informacji monitoringowych dla części inwestycji; znaczne opóźnienia we wdrażaniu KPO oraz brak gwarancji bieżącego finansowania inwestycji ze środków PFR zagrażający możliwości realizacji zakładanych wskaźników; trwające prace nad uruchomieniem sprawozdawczości w ramach systemu CST; prowadzone prace nad aktualizacją harmonogramu realizacji inwestycji; planowanym udostępnieniu informacji nt. ilości podpisanych dotychczas umów; NFOŚiGW nie dokonał podziału alokacji pomiędzy wskaźnik B6G i B7G. Podniesiono również, że NFOŚiGW zwraca uwagę na trudności w osiągnięciu kamieni milowych ze względu na możliwy brak woli beneficjentów korzystających dotychczas ze środków krajowych do wejścia w reżim środków unijnych.
- B1.1.2. *Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych* – jako inwestycję opóźnioną wskazując m.in., że z wnioskowanych do wypłaty w 2023 r. ponad 3 mld zł wypłacono 1,9 mld zł. Wskaźniki: B8G (wymiana źródła ciepła w budynkach jednorodzinnych, termin realizacji: III kwartał 2023 r.), B9G (W2 – wymiana źródła ciepła w budynkach jednorodzinnych, termin realizacji: II kwartał 2026 r.), B10G (T1 – termomodernizacja i instalacja OZE w budynkach mieszkalnych: jednorodzinnych i wielorodzinnych, termin realizacji: III kwartał 2023 r.), B11G (W2 – termomodernizacja i instalacja OZE w budynkach mieszkalnych: jednorodzinnych i wielorodzinnych,

⁸³ CST/ system CST – CST 2021, Centralny System Teleinformatyczny 2021 tworzony i utrzymywany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego do obsługi m. in. reform, inwestycji i przedsięwzięć w ramach KPO.

termin realizacji II kwartał 2026 r.) oceniono w następujący sposób: B8G – 91,63%, B9G – nd, B10G – 83,78%, B11G – nd. Dyrektor DFE w MKiŚ wyjaśniła, że powyższe wartości procentowe stanowią wyliczenie oparte na stosunku wniosków złożonych do poziomu oczekiwanej wartości (wartości wskaźnika). Wyliczenie nastąpiło na podstawie informacji z wniosków o płatność składanych przez NFOŚiGW w CST2021.

- B1.1.3. *Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej szkół* – jako inwestycję opóźnioną wskazując m.in. na: brak w CST2021 informacji monitoringowych dla części inwestycji; niedostarczanie przez NFOŚiGW szczegółowych danych dotyczących postępu realizacji inwestycji (NFOŚiGW nie dostarczył danych koniecznych do przeprowadzenia odpowiedniego podziału); zagrożenie możliwości realizacji zakładanych wskaźników. Wskaźniki: B12G (zmodernizowane lub wymienione źródła ciepła w budynkach placówek oświatowych spełniające wymagania DNSH – na podstawie podpisanych umów) i B13G (zmodernizowane energetycznie budynki placówek oświatowych – na podstawie podpisanych umów), których termin realizacji przypada na II kwartał 2026 r., oceniono na 0,00%.

Dyrektor DFE w MKiŚ dokonała następującej oceny stanu zaawansowania pozostałych inwestycji:

- B2.1.1. *Inwestycje w technologie wodorowe, wytwarzanie, magazynowanie i transport wodoru* – inwestycja nie została uruchomiona. Wydano 10 pozwoleń środowiskowych dla stacji tankowania wodoru. Planowane jest rozpoczęcie (w maju 2024 r.) przyjmowania wniosków o dofinansowanie projektów badawczych i innowacyjnych dotyczących innowacyjnych jednostek transportowych napędzanych wodorem. W ramach rewizji KPO zmodyfikowano sposób realizacji inwestycji poprzez powierzenie BGK odpowiedzialności za wdrażanie części inwestycji dotyczącej zwiększania zdolności produkcji wodoru odnawialnego i niskoemisyjnego. W efekcie trwają prace konieczne do uruchomienia tej części inwestycji polegające na przygotowaniu strategii inwestycyjnej oraz umowy wykonawczej między MKiŚ a BGK. Do MFiPR przekazano (19 marca 2024 r.) w trybie roboczym nową wersję załącznika 2b do porozumienia o realizacji reform/inwestycji w ramach planu rozwojowego, zawierającą harmonogram realizacji inwestycji.
- E1.1.1 *Wsparcie dla gospodarki niskoemisyjnej* – inwestycja nie została uruchomiona. 23 listopada 2023 r. złożono do IK KPO oświadczenie IOI o realizacji kamienia milowego E8G. Następnie inwestycja została zgłoszona do MFiPR, do modyfikacji w ramach kolejnej rewizji KPO. Zastępca dyrektora DFE w MKiŚ wyjaśnił, że od lutego 2023 r. trwały negocjacje pomiędzy stronami umów dla inwestycji E1.1.1 (NFOŚiGW, PFR oraz MKiŚ), a także dialog z MFiPR oraz Ministerstwem Finansów, w przedmiocie m.in. odpowiedzialności za brak realizacji wskaźników odnoszących się do przedmiotowej inwestycji. Zarówno PFR, jak i NFOŚiGW wskazywały, że nie są w stanie przyjąć na siebie ryzyka odpowiedzialności za niezrealizowanie wskaźników, które groziłoby zwrotem środków przez te instytucje. W związku z powyższym, MKiŚ przekazało do MFiPR zaproponowaną przez NFOŚiGW propozycję modyfikacji zapisów dla inwestycji E1.1.1 na cele rewizji KPO, która zakładała jednoczesną zmianę uzppr. Odpowiedź MFiPR wyrażała negatywne stanowisko odnośnie do przedstawionej propozycji. W związku z tym podczas misji przedstawicieli Komisji Europejskiej (KE) w Polsce Ministerstwo zaprezentowało koncepcję modyfikacji ww. inwestycji. KE przychylnie i ze zrozumieniem przyjęła przedstawioną propozycję rewizji KPO w tym zakresie oraz pozytywnie zareagowała na jej wdrożenie analogicznie, jak dla Funduszu Wsparcia Energetyki (inwestycja G3.1.4), gdzie partnerem w realizacji tej inwestycji ma być BGK. Mając to na względzie resort klimatu i środowiska zainicjował spotkanie z BGK celem omówienia potencjalnej możliwości włączenia się BGK do prac nad rozwinięciem koncepcji operacjonalizacji ww. inwestycji.
- G1.3.2 *Zero i niskoemisyjny transport zbiorowy (autobusy)* – inwestycja opóźniona. W I naborze w ramach Programu Priorytetowego Zielony Transport Publiczny⁸⁴ do dofinansowania zakwalifikowano 38 wniosków (w tym 29 dotacyjnych i 8 pożyczkowych), na podstawie których zawarto 37 umów. W II naborze w ramach PP ZTP do dofinansowania zakwalifikowano 85 wniosków (w tym 55 dotacyjnych i 30 pożyczkowych), na podstawie których zawarto 54 umowy o dofinansowanie w formie dotacji oraz 30 umów w o dofinansowanie w formie pożyczki. Zawarcie ostatniej umowy o dofinansowanie planowane jest do końca II kwartału 2024 r. Łącznie w ramach I i II naboru w PP ZTP planowany jest wybór beneficjentów dla 480 autobusów elektrycznych, 105 autobusów wodorowych oraz 6 trolejbusów. Do stycznia 2024 r. zakończono realizację rzeczową 18 umów i oddano do eksploatacji 114 autobusów elektrycznych. Dyrektor DFE w MKiŚ wyjaśniła, że: „Obecnie trwają prace mające na celu zawarcie umów o dofinansowanie w ramach naboru III i przeprowadzenie procesu aneksowania zawartych umów w ramach I i II naboru, umożliwiających wykazanie wskaźników określonych dla inwestycji jako zrealizowane w ramach KPO. Faktycznie aneksowanie umów i ich włączenie do KPO jest uzależnione od udroźnienia płynności w ramach KPO

⁸⁴ Dalej: „PP ZTP”.

poprzez regularne zasilanie PFR środkami pochodzącymi w realizacji przez KE wniosków o płatność składanych przez Polskę.”.

- B3.2.1 *Inwestycje w neutralizację ryzyka i rekultywację wielkoobszarowych terenów przemysłowych i Morza Bałtyckiego* – inwestycja nie została uruchomiona. Aktualnie prowadzone są prace związane z przygotowaniem dokumentacji naborowej w celu umożliwienia ostatecznym odbiorcom wsparcia wnioskowania o dofinansowanie. Uruchomienie inwestycji dotychczas nie było możliwe ze względu na brak środków z KPO. Jednocześnie inwestycja została zgłoszona do rewizji KPO. Trwa uzgadnianie harmonogramu realizacji inwestycji w kontekście załącznika 2b do porozumienia o realizacji reform/inwestycji w ramach planu rozwojowego.

W kwestii realizacji reform przypisanych do części 51 – Klimat stwierdzono m.in., że:

- B1.1 *Czyste powietrze i efektywność energetyczna* – do części 51 przypisano kamienie milowe: B2G (zrealizowany), B3G (zrealizowany), B4G oraz B5G. Status reformy: „opóźniona” wynika ze stanu zaawansowania prac nad realizacją kamieni milowych B4G *Wejście w życie znowelizowanego rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie norm jakościowych dla paliw stałych* oraz B5G *Wejście w życie przepisów określających standardy jakości paliw stałych z biomasy*.
- B2.3 *Wsparcie inwestycji morskich farm wiatrowych* – do części 51 przypisano kamienie milowe: B4L oraz B5L. Realizacja kamienia milowego B4L *Wejście w życie przepisów wykonawczych wynikających z ustawy o promocji wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych* jest opóźniona. Zgodnie z harmonogramem realizacji reformy rozpoczęcie prowadzenia zadań dotyczących rozporządzenia Ministra w sprawie maksymalnej ceny za 1 MWh, która może być podana w ofertach składanych w aukcji przez wytwórców energii elektrycznej to 4 kwartał 2023 r. a wejście w życie rozporządzenia powinno nastąpić w 2 kwartale 2024 r. Rozporządzenie to jest wymagane dla aukcji zaplanowanych na rok 2025 oraz 2027, więc wydanie go z tak dużym wyprzedzeniem w stosunku do terminu aukcji mogłoby powodować duże problemy w przyszłości ze względu na niestabilne warunki ekonomiczne. Zakończenie realizacji tego kamienia przewidziano na IV kwartał 2024 r. Terminowo realizowany jest kamień milowy B5L *Organizacja aukcji na energię elektryczną z morskich farm wiatrowych*.
- B3.2 *Wsparcie rekultywacji środowiska i ochrony przed substancjami niebezpiecznymi* – w ramach której realizowany jest kamień milowy B14L *Wejście w życie ustawy umożliwiającej kompleksowe eliminowanie negatywnego wpływu na środowisko na wielkoobszarowych terenach przemysłowych* na roboczo przekazano do KE one page note⁸⁵, które oczekuje na potwierdzenie realizacji ze strony KE.
- B3.6 *Poprawa warunków dla rozwoju odnawialnych źródeł energii* (przed rewizją B2.2) – do reformy tej przypisano 9 kamieni milowych (B32L, B33L, B34L, B35L T1, B36L T2, B37L T3, B38L T4, B39L, B40L). KE potwierdziła realizację następujących kamieni milowych: B33L, B34L, B39L, B35L T1 (przed rewizją B25G). Kamienie milowe, które oczekują na potwierdzenie realizacji ze strony KE to: B32L, B40L. Kamienie milowe: B36L T2 (przed rewizją B26G), B37L T3 (przed rewizją B27G), B38L T4 (przed rewizją B28G) w ocenie MKiŚ zostały zrealizowane.
- G1.1.2 *Usuwanie barier Klimat dla integracji odnawialnych źródeł energii z sieciami elektroenergetycznymi* – do części 51 przypisano kamień milowy G13G, który oczekuje na potwierdzenie realizacji przez KE.

Zastępca dyrektora DFE w MKiŚ wyjaśnił, że: „Ministerstwo (w tym również DFE) nie otrzymało dodatkowych etatów na realizację zadań związanych z KPO, w związku z czym plan finansowy urzędu z przeznaczeniem na wynagrodzenia w latach 2022-2023 nie uwzględniał żadnych dodatkowych środków pochodzących z KPO. Wszystkie wydatki związane z finansowaniem wynagrodzeń osób zaangażowanych w różnych komórkach organizacyjnych ministerstwa (w tym także DFE) w realizację licznych zadań na rzecz KPO, ponoszone były w ramach podstawowego budżetu wynagrodzeń MKiŚ, w konsekwencji czego nie była wymagana dodatkowa analityka na wydatki w zakresie wynagrodzeń dotyczących zadań związanych z realizacją KPO. W związku z wyznaczeniem w Planie KPO MKiŚ do roli IOR i IOI, aby wypełnić obowiązki z nich wynikające, w ramach wewnętrznej reorganizacji urzędu (w tym także DFE) angażowano posiadane już zasoby osobowe. Natomiast sam poziom zaangażowania osób z DFE w wykonywanie obowiązków związanych z KPO był również uzależniony od jednoczesnego zaangażowania pracowników w inne projekty realizowane w MKiŚ, zatem ulegał on zmianom w ciągu roku.”.

Ministerstwo złożyło w CST2021 (na formularzu wniosku o płatność) sprawozdania za grudzień 2023 r. z przebiegu reform i inwestycji przypisanych MKiŚ w ramach porozumienia o realizacji reform/inwestycji w ramach planu rozwojowego.

⁸⁵ IOR po osiągnięciu kamienia milowego przekazuje wraz z formularzem sprawozdawczym dodatkowy załącznik w postaci podsumowania w zakresie osiągnięcia kamienia milowego (OPN), w tym mechanizmu weryfikacji, oraz listę dokumentów potwierdzających osiągnięcie kamienia milowego.

BKA w Ministerstwie przeprowadziło w 2022 r. kontrole realizacji 8 kamieni milowych (w ramach 6 reform)⁸⁶, w wyniku których m.in.: potwierdziło realizację zadań w ramach kamieni milowych: B10L oraz B16G; potwierdziło zgodność danych w one page note ze stanem faktycznym (B1G, B1L); ustaliło, że nie zrealizowano 1 z 2 zadań (tj. konsultacji publicznych) w ramach kamienia milowego B29G; stwierdziło w odniesieniu do kamienia milowego B3G, że w komunikacie ws. konsultacji zamieszczonym na stronie <https://bip.mos.gov.pl/prawo/inne-projekty/aktualizacji-krajowego-programu-ochrony-powietrza/> nie wskazano terminu do kiedy można zgłaszać uwagi w ramach konsultacji publicznych i opiniowania. W 2023 r. BKA w MKiŚ przeprowadziło kontrole realizacji 7 kamieni milowych (w ramach 3 reform)⁸⁷, które m.in. potwierdziły realizację kamieni milowych: B23G, B24G, B2G, oraz prawidłowość danych w one page note ze stanem faktycznym dla kamieni milowych: B23G/B33L, B25G/B35L, B29G/B39L. W odniesieniu do kamienia milowego E8G potwierdzono m.in., że: umowa z NFOŚiGW jest w trakcie negocjacji; uchwałą nr B/2/19/2023 z 17 stycznia 2023 r. Zarząd NFOŚiGW zatwierdził listę rankingową wniosków ocenianych w II etapie postępowania konkursowego; projekt strategii inwestycyjnej podlegał ustaleniom pomiędzy MKiŚ (DFE), NFOŚiGW oraz PFR (podmiot z tej samej grupy kapitałowej, co podmiot z którym planowane jest zawarcie umowy inwestycyjnej); strategia inwestycyjna nie została formalnie zatwierdzona i przyjęta przez wybranego Zarządzającego Funduszem PFR TFI S.A.

20 grudnia 2022 r. Minister (jako IOI) zawarł umowę z NFOŚiGW (jako ostatecznym odbiorcą wsparcia) o objęcie wsparciem z planu rozwojowego przedsięwzięcia pn. „Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych w ramach Programu Czyste Powietrze”, tj. przedsięwzięcia realizowanego w zakresie inwestycji B1.1.2. *Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych* w ramach KPO.

NFOŚiGW, zgodnie z § 5 ww. umowy, zobowiązał się zrealizować przedsięwzięcie w zakresie rzeczowym do 31 sierpnia 2026 r. Okres kwalifikowalności wydatków (zgodnie z § 5 ust. 2) rozpoczyna się od 1 lutego 2020 r. i kończy się 31 sierpnia 2026 r. Na realizację postanowień ww. umowy MKiŚ przyznał NFOŚiGW środki planu rozwojowego w wysokości do 13 895 273,7 tys. zł. Terminy i wysokość poszczególnych transz, uzgodnione pomiędzy NFOŚiGW (jako ostatecznym odbiorcą wsparcia) a IOI określono w harmonogramie dokonywania wydatków (z uwzględnieniem aktualizacji, o której mowa w ust. 3 § 8 umowy). Zgodnie z § 10 ust. 1 ww. umowy MKiŚ, po zweryfikowaniu poprawności wydatków ujętych we wniosku o płatność i jego zatwierdzeniu, zleca PFR dokonywanie wypłaty środków na rzecz NFOŚiGW zgodnie z art. 141p ust. 1 pkt 1 uzppr.

Do końca 2023 r., w ramach realizacji ww. umowy NFOŚiGW złożył 10 wniosków o płatność⁸⁸ do projektu⁸⁹ łącznie na 5 243 462,2 tys. zł. MKiŚ zatwierdziło wszystkie wnioski. Wniosek nr 1 (złożony 22 grudnia 2022 r. i obejmujący okres od 1 lutego 2020 r. do 20 grudnia 2022 r.) składał się z części refundacyjnej w wysokości 1 795 492,2 tys. zł oraz z części zaliczkowej w wysokości 117 505,0 tys. zł – zaliczkę w pełnej kwocie NFOŚiGW otrzymał z PFR 30 grudnia 2022 r., natomiast refundacja została wstrzymana przez MFIPR i do 3 kwietnia 2024 r. MKiŚ nie otrzymało zgody MFIPR na realizację zlecenia wypłaty. Zgodnie z wyjaśnieniami ministra finansów przekazanymi pismem z 19 grudnia 2022 r.⁹⁰ oraz wspólnym pismem ministra finansów oraz ministra funduszy i polityki regionalnej z 1 czerwca 2023 r. refundacja poniesionych przez NFOŚiGW wydatków dotyczących inwestycji B1.1.2 będzie możliwa dopiero po uzyskaniu środków pochodzących z budżetu UE. Minister pismami: z 31 grudnia 2023 r. oraz

⁸⁶ W ramach reformy B1.1 *Czyste powietrze i efektywność energetyczna* skontrolowano następujące kamienie milowe: B3G, B1G; w ramach reformy B2.2 *Poprawa warunków rozwoju odnawialnych źródeł energii* skontrolowano kamienie milowe: B29G, B23G; w ramach reformy B2.4 *Ramy prawne dla rozwoju magazynów energii* skontrolowano kamień milowy B10L; w ramach reformy B1.2 *Ułatwienie przedsiębiorstwom energetycznym realizacji obowiązku oszczędności energii* skontrolowano kamień milowy B1L; w ramach reformy B2.1 *Poprawa warunków dla rozwoju technologii wodorowych oraz innych gazów zdekarbonizowanych* skontrolowano kamień milowy B16G; a w ramach reformy E1.1 *Wzrost wykorzystania transportu przyjaznego dla środowiska* skontrolowano kamień milowy E8G.

⁸⁷ W ramach reformy B1.1 *Czyste powietrze i efektywność energetyczna* skontrolowano kamień milowy B2G; w ramach reformy B2.2 *Poprawa warunków rozwoju odnawialnych źródeł energii* skontrolowano kamienie milowe: B23G, B24G, B23G/B33L, B25G/B35L, B29G/B39L; a w ramach reformy E1.1 *Wzrost wykorzystania transportu przyjaznego dla środowiska* skontrolowano kamień milowy E8G.

⁸⁸ W tym 1 wniosek w 2022 r. i 9 wniosków w 2023 r.

⁸⁹ Obejmujących okres od 1 lutego 2020 r. do 31 grudnia 2023 r. Wnioski składano od 22 grudnia 2020 r. do 31 stycznia 2024 r. W 2023 r. NFOŚiGW złożył 9 wniosków o płatność łącznie na 3 330 465,1 tys. zł. Były to wnioski o płatność od nr 2 do nr 10, przy czym wniosek nr 2 obejmował okres od 21 grudnia 2022 r. do 26 stycznia 2023 r. Wnioski od nr 2 do nr 10 w całości dotyczyły wypłat na 2023 r.

⁹⁰ Minister finansów (pismem z 19 grudnia 2022 r.) skierowanym do Ministra (i stanowiącym odpowiedź na pismo z 5 grudnia 2022 r. dotyczące prognozy wydatków planowanych do poniesienia ze środków PFR dla części dotacyjnej KPO w grudniu 2022 r. w wysokości 1 940 000,0 tys. zł z tytułu inwestycji B1.1.2. *Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych*) potwierdziła, w uzgodnieniu z ministrem funduszy i polityki regionalnej, że refundacja tych wydatków będzie możliwa ze środków pochodzących z budżetu UE przeznaczonych na finansowanie KPO (czyli ze środków przekazanych przez KE), a do czasu otrzymania środków z UE wydatki te mogą być finansowane ze środków PFR w wysokości niezbędnej do uregulowania bieżących płatności przez ostatecznych odbiorców wsparcia.

9 stycznia 2024 r. wystąpiła z prośbą o odblokowanie płatności na rzecz NFOŚiGW w ramach inwestycji B1.1.2. W odpowiedzi (pismem z 10 stycznia 2024 r.) minister funduszy i polityki regionalnej wskazał, że otrzymane z KE w grudniu 2023 r. środki przeznaczone są na finansowanie inwestycji z części pożyczkowej KPO, zaś inwestycja B1.1.2 jest finansowana z części grantowej KPO.

Na podstawie wniosków złożonych do końca 2023 r. z PFR wypłacono środki w wysokości 2 777 468,7 tys. zł⁹¹ (tj. 53,0% kwoty wnioskowanej przez NFOŚiGW do końca 2023 r.) na podstawie wniosków o płatność (od nr 2 do nr 6 oraz nr 9). Do końca 2023 r. z PFR nie wypłacono natomiast zaliczek łącznie na 1 368 681,4 tys. zł na podstawie wniosków nr 7, 8 i 10, złożonych, odpowiednio, 30 czerwca, 31 sierpnia i 17 listopada 2023 r. W 2024 r. dokonano wypłaty środków łącznie na 698 180,0 tys. zł (na podstawie wniosków nr 7 i 8⁹²). MFiPR wstrzymało wypłatę środków w wysokości 507 348,8 tys. zł (na podstawie zatwierdzonego przez MKiŚ wniosku nr 10, złożonego 17 listopada 2023 r. i obejmującego okres od 30 września 2023 r. do 31 października 2023 r.) i do 3 kwietnia 2024 r. nie zostały one wypłacone NFOŚiGW.

Minister funduszy i polityki regionalnej poinformował Ministra (pismem z 14 sierpnia 2023 r.⁹³), że decyzja o wstrzymaniu płatności z PFR dla inwestycji B1.1.2 podjęta została z uwagi na niewprowadzenie do systemu CST2021 danych dotyczących realizacji inwestycji, a także ze względu na nieprzedstawienie szczegółowego rozliczenia zaliczek przekazanych przez PFR do NFOŚiGW w ramach inwestycji. Minister funduszy i polityki regionalnej podniósł w ww. piśmie m.in., że Instytucja Koordynująca KPO (IK KPO) 28 listopada 2022 r. przekazała do MKiŚ pismo, w którym wskazała, jakie dokładnie dane mają być raportowane w ww. systemie. Ponadto IK KPO regularnie prowadzi szkolenia w zakresie wprowadzania danych w systemie CST2021, a także wyjaśnia na bieżąco zgłaszane wątpliwości w trakcie zwoływanych spotkań roboczych. Z ustaleń kontroli wynika również, że Departament Zgodności Rozliczeń Środków Europejskich w MFiPR kierował (od marca 2023 r.) do DFE w MKiŚ pisma, w których wskazywał, że w celu zachowania właściwej ścieżki audytu, w CST powinny znaleźć się dane wymagane przepisami art. 22 ust. 2 lit. d) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiającego Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności⁹⁴, w tym informacje o faktycznych grantobiorcach, którym udzielono wsparcia finansowego, w przypisanym do projektu formularzu grantobiorców. W związku z tym Departament Zgodności Rozliczeń Środków Europejskich zwracał się o niezwłoczne wprowadzenie danych do CST2021 celem wypełnienia wymagań stawianych w art. 22 ust. 2 lit. d. ww. rozporządzenia. W odpowiedzi na ww. pisma DFE: informował m.in. o wezwaniu NFOŚiGW do ostatecznego wprowadzenia danych do systemu w terminie do 30 czerwca i o dokładaniu przez NFOŚiGW wszelkich starań aby wywiązać się z obowiązków w zakresie zamieszczania wypełnionego formularza grantów; podkreślał także konieczność modyfikacji systemu SL2021 w celu sprawnego importowania danych grantobiorców PPCP; wskazywał również, że NFOŚiGW sygnalizował liczne problemy techniczne dotyczące możliwości wprowadzenia danych, o czym IK KPO była informowana; informował, że NFOŚiGW przekazał, zgodnie z dyspozycją IOI, harmonogram prac związanych z gromadzeniem danych i wprowadzaniem ich do systemu CST2021.

Zdaniem NIK odpowiedzialność za prawidłową realizację inwestycji spoczywała nie tylko na NFOŚiGW (jako ostatecznym odbiorcą wsparcia) ale przede wszystkim na Ministrze jako IOI – instytucji odpowiedzialnej na poziomie Rady Ministrów za realizację inwestycji. Tymczasem ustalenia kontroli wskazują na doraźne, nieusystematyzowane działania Ministerstwa w celu rozwiązania problemu z wprowadzaniem danych do systemu CST2021 oraz monitorowaniem szczegółowego rozliczenia zaliczek przekazanych przez PFR do NFOŚiGW w ramach inwestycji. Ponadto – w ocenie NIK – działania Ministra na rzecz zapewnienia ciągłości finansowania inwestycji B.1.1.2 *Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych* były nieskuteczne. Minister po wstrzymaniu finansowania ww. inwestycji ze środków PFR nie wystąpiła z wnioskiem o sprzedaż obligacji skarbowych, które w 2022 r. – na wniosek Ministra – zostały przekazane nieodpłatnie NFOŚiGW (na podstawie art. 47 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2022) na finansowanie lub dofinansowanie działań w zakresie ochrony klimatu oraz wsparcia przemysłu energochłonnego, tj. przede wszystkim PPCP⁹⁵.

⁹¹ W tym 698 180,0 tys. zł (na podstawie wniosków nr 7 i 8) wypłacono w 2024 r.

⁹² Wniosek nr 7 obejmował okres od 1 do 30 czerwca 2023 r., a wniosek nr 8 obejmował okres od 1 lipca do 31 sierpnia 2023 r.

⁹³ Pismo skierowane do Pełnomocnika Prezesa Rady Ministrów ds. Programu „Czyste Powietrze” i Efektywności Energetycznej Budynków oraz do wiadomości m.in. Minister.

⁹⁴ Dz.U.UE.L.2021.57.17.

⁹⁵ W wyniku kontroli P/23/001 „Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. [...]” (przeprowadzonej w NFOŚiGW) ustalono, że Minister wystąpiła w 2022 r. do ministra finansów z wnioskiem o przekazanie nieodpłatnie NFOŚiGW skarbowych papierów wartościowych o wartości nominalnej 4,0 mld zł (na podstawie art. 47 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2022) na finansowanie lub dofinansowanie działań w zakresie ochrony klimatu oraz wsparcia przemysłu energochłonnego. Na 31 grudnia 2022 r. wyceniono w NFOŚiGW wartość obligacji skarbowych o wartości nominalnej 4,0 mld zł na 3,1 mld zł. Przychody NFOŚiGW z tytułu odsetek od obligacji skarbowych na 31 grudnia 2022 r. wyniosły 53 440,0 tys. zł.

7. NADZÓR MINISTRA KLIMATU I ŚRODOWISKA NAD JEDNOSTKAMI PODLEGLYMI I NADZOROWANYMI

Minister sprawował nadzór i kontrolę nad wykonaniem budżetu części 41 – Środowisko oraz części 51 – Klimat. Nadzór polegał w szczególności na: sporządzaniu okresowych ocen wykonania budżetu części: 41 i 51, tj. wykonania dochodów i wydatków budżetowych (w tym zaangażowania planu wydatków), przeprowadzaniu kontroli gospodarki finansowej w MKiŚ (w tym efektywności i skuteczności realizacji planu w układzie zadaniowym), kontroli prawidłowości danych ujętych w sprawozdawczości budżetowej oraz zapewnieniu prowadzenia zadań audytowych, których wyniki były podstawą do formułowania zaleceń do komórek kontrolowanych.

Zarządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 12 lutego 2021 r. w sprawie prowadzenia nadzoru przez Ministra Klimatu i Środowiska ustalono m.in. zasady i tryb sprawowania przez komórki organizacyjne Ministerstwa spraw z zakresu nadzoru Ministra nad jednostkami organizacyjnymi podległymi Ministrowi lub przez niego nadzorowanymi. Nadzór sprawowany przez właściwe komórki organizacyjne Ministerstwa jest nadzorem m.in. w obszarze personalnym, finansowym i pozafinansowym (merytorycznym) i formalno-prawnym (ust. 7 „Zasad ogólnych”).

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że działania Ministra (jako dysponenta części) podejmowane w ramach przyjętego systemu nadzoru i kontroli były nieskuteczne ze względu na:

- 1) Nierzetelny nadzór nad prawidłowością wykorzystania pełnomocnictwa, o którym mowa w art. 171 ust. 5 ustawy o finansach publicznych, udzielonego przez Ministra zastępcy Generalnego Dyrektora OŚ.

Zastępca Generalnego Dyrektora OŚ dokonał przeniesienia wydatków na zakup komputerów przenośnych i monitorów w łącznej wysokości 232,3 tys. zł z § 6060 („Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych”) do § 4000 (grupa wydatków bieżących jednostki) 3 decyzjami w sprawie zmian w budżecie państwa na 2023 r. Każda z tych decyzji – podjętych oddzielnie w odstępach od 6 do 12 dni – zmniejszała limit wydatków majątkowych GDOŚ (dysponenta III stopnia) o kwoty nieprzekraczające 100,0 tys. zł, przy czym na 7 dni przed wydaniem pierwszej decyzji zamawiający – szacując wartość zamówienia na zakup komputerów i monitorów – wiedział, że cena jednostkowa tego sprzętu będzie niższa niż 10,0 tys. zł i w związku z tym zakup ten nie będzie mógł być finansowany z § 6060. Tym samym ww. działanie zastępcy Generalnego Dyrektora OŚ miało na celu uniknięcie obowiązku zastosowania art. 171 ust. 3 ustawy o finansach publicznych, zgodnie z którym przeniesienie polegające na zmniejszeniu lub zwiększeniu wydatków majątkowych jednorazowo o kwotę powyżej 100 tys. zł wymaga zgody Ministra Finansów. Powyższe wskazuje, że w ramach nadzoru nad GDOŚ w Ministerstwie nie zapewniono wyeliminowania przypadku dokonania zmian w planie finansowym GDOŚ z naruszeniem art. 171 ust. 3 ustawy o finansach publicznych, co – w ocenie NIK – było nierzetelne.

- 2) Nierzetelne działania Ministra w celu zapewnienia utworzenia nowego systemu stałego monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych.

Minister zawarł 3 stycznia 2023 r. z ministrem rolnictwa i rozwoju wsi porozumienie w sprawie stałego monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych wraz z systemem wczesnego ostrzegania⁹⁶. Zgodnie z § 1 Porozumienia Minister oraz minister rolnictwa i rozwoju wsi współpracują w zakresie starań o dofinansowanie ze środków NFOŚiGW do 100% kosztów kwalifikowanych realizacji zadań IRŚ-PIB z zakresu budowy i utrzymania stałego monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych opartego na nowoczesnych systemach monitorowania wód wraz z systemem wczesnego ostrzegania. O nierzetelności działań Ministra w celu utworzenia ww. systemu monitoringu – w ocenie NIK – świadczy:

- a) Brak współpracy Ministra z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej i PGW WP, tj. z organami właściwymi w zakresie gospodarki wodnej.

Minister zawarł Porozumienie wyłącznie z ministrem rolnictwa i rozwoju wsi, nie podejmując działań w celu zapewnienia obligatoryjnego uwzględnienia potrzeb i opinii ww. organów w trakcie realizacji przedsięwzięcia, o którym wyżej mowa.

- b) Nieokreślenie kryteriów wyboru podmiotu odpowiedzialnego za stworzenie stałego monitoringu, o którym mowa w Porozumieniu.

⁹⁶ Dalej: „Porozumienie”.

Zdaniem NIK odpowiedzialność jednostki sektora publicznego za utworzenie, na potrzeby organów i podmiotów państwowych, systemu stałego monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych na terenie kraju ze środków publicznych powinna zostać uregulowana w przepisach prawa. W przypadku braku regulacji prawnych w tym zakresie wybór jednostki powinien być dokonany w sposób udokumentowany i na podstawie wyników analizy, w celu zagwarantowania transparentności i obiektywizmu procesu decyzyjnego.

- c) Nierzetelna realizacja zapisów § 2 ust. 1-2 Porozumienia w związku z niezaopiniowaniem przez Ministra wniosku IRŚ-PIB do NFOŚiGW o dofinansowanie realizacji zadania oraz z niewyegzekwowaniem do zaopiniowania zbiorczego zestawienia działań planowanych do zrealizowania w 2023 r.

Ponadto dopiero 15 marca 2024 r. Ministerstwo zwróciło się do IRŚ-PIB o przekazanie „skonkretyzowanego harmonogramu prac w ramach działań planowanych do zrealizowania w 2024 r. w rzece Odrze, w jej dopływach, w tym w Kanale Gliwickim, jak i w dorzeczu Wisły wraz z dokładną informacją dotyczącą ich lokalizacji”, co świadczy o braku wiedzy w MKiŚ w 2023 r. o skonkretyzowanym harmonogramie prac IRŚ-PIB w ramach działań planowanych do podjęcia w 2023 r. i w roku następnym, tj. roku zakończenia przez dotowanego procesu tworzenia przedmiotowego systemu monitoringu oraz osiągnięcia efektów rzeczowych i ekologicznych.

- d) Nieskuteczny nadzór nad NFOŚiGW z uwagi na dopuszczenie do zamieszczenia przez NFOŚiGW w umowie o dofinansowaniu zadania zapisu o przekazaniu bezpłatnym majątku przez IRŚ-PIB podmiotowi wyznaczonemu przez MKiŚ, bez ustalenia podstawy prawnej takiego działania.

Zgodnie z postanowieniami umowy o dofinansowanie zadania zawartej pomiędzy IRŚ-PIB a NFOŚiGW Ministerstwo wyznaczy podmiot przejmujący od IRŚ-PIB system po zakończeniu obowiązywania ww. umowy. Ponadto w umowie przewidziano, że po 31 grudnia 2027 r. IRŚ-PIB zapewni gotowość do przekazania działającego systemu stałego monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych wraz z systemem wczesnego ostrzegania instytucji wskazanej przez ministra właściwego ds. klimatu i środowiska.

- e) Zainicjowanie działań na potrzeby udzielenia dofinansowania utworzenia nowego systemu stałego monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych bez zapewnienia ustalenia minimalnych wymagań funkcjonalnych i technicznych dla nowotworzonego systemu, uzgodnionych z interesariuszami tego systemu – w tym w szczególności z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej, PGW WP, GIOŚ – przed udzieleniem przez NFOŚiGW dofinansowania IRŚ-PIB na utworzenie stałego monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych w wysokości 250 000,0 tys. zł.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że zgodnie z umową dofinansowania zadania zawartą pomiędzy NFOŚiGW a IRŚ-PIB, do końca 2024 r. powinien zostać utworzony nowy system stałego monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych. Inicjowanie i akceptowanie działań w ramach procesu tworzenia systemu monitoringu obejmującego obszar kraju na potrzeby organów i służb państwowych – bez określenia punktów pomiarowych i wymagań funkcjonalnych i technicznych dla tego systemu – stwarza nieakceptowalne ryzyko nieosiągnięcia najlepszych efektów z poniesionych nakładów, ponieważ to nie Minister ani NFOŚiGW (jako dotujący) określają wymagania jakościowe i ilościowe dla tworzonego systemu ale sam dotowany. Nie negując konieczności wypracowania wytycznych, metodyk i zaleceń przez zespoły ekspertów, dotyczących miejsc, zakresu i częstotliwości pomiarów oraz wymagań funkcjonalnych i technicznych systemu monitoringu, należy podkreślić, że celem – zdaniem NIK – jest ocena pracy ekspertów przez właściwe organy i służby państwowe (będące interesariuszami ww. systemu stałego monitoringu) pod kątem zgodności z ich wymaganiami – przed podejmowaniem ostatecznej decyzji o realizacji inwestycji w pełnym zakresie. Rezultat uzgodnień powinien stanowić wyznacznik dla NFOŚiGW, a także podstawę określenia wymagań dla dotowanego celem zapewnienia osiągnięcia najlepszych efektów z poniesionych nakładów.

- f) Niewyegzekwowanie, w ramach nadzoru nad NFOŚiGW, realizacji wymogu zainstalowania co najmniej 25 stacji do końca III kwartału 2023 r.

W związku z niewykonaniem przez IRŚ-PIB instalacji 25 punktów pomiarowych Ministerstwo podjęło działania dopiero w 2024 r.

Zdaniem NIK poprawne funkcjonowanie stałego monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych wraz z systemem wczesnego ostrzegania wymaga jednoznacznego określenia w sposób wiążący dla interesariuszy tego systemu spraw dotyczących m.in. katalogu zadań, podmiotu odpowiedzialnego za przejęcie systemu od IRŚ-PIB po zakończeniu obowiązywania umowy dofinansowania i podstawy takiego działania, a także sposobu stałego finansowania systemu oraz zasad

współdziałania interesariuszy. Niewątpliwie wiązać się to musi z przygotowaniem projektów aktów prawnych wdrażających wymagania w ww. zakresie do porządku prawnego – w celu zapewnienia zgodności działań podejmowanych na potrzeby utworzenia tego systemu oraz na etapie jego eksploatacji z wymogami art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy o finansach publicznych.

8. INFORMACJE DODATKOWE

W kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. w części 41 – Środowisko oraz w części 51 – Klimat Departament Środowiska NIK rozpoczął czynności kontrolne 15 stycznia 2023 r., a zakończył 25 kwietnia 2023 r. (data podpisania ostatniego wystąpienia).

Do Ministra skierowano wystąpienie pokontrolne, w którym NIK wniosła o:

1. Zapewnienie adekwatnych i skutecznych mechanizmów kontroli zarządczej – po dokonaniu ponownej identyfikacji ryzyk odnoszących się do zadań skontrolowanych przez NIK – w celu:
 - występowania do ministra finansów o uruchomienie środków z rezerw celowych z przeznaczeniem na dotacje po zweryfikowaniu przygotowania beneficjentów do wykorzystania udostępnianych środków;
 - niezwłocznego podpisywania umów dotacji z poszczególnymi podmiotami po otrzymaniu decyzji ministra finansów uruchamiających środki w ramach rezerw celowych;
 - udzielania zamówień publicznych zgodnie z przepisami ustawy Pzp oraz z wewnętrznymi procedurami udzielania zamówień publicznych obowiązującymi w Ministerstwie;
 - przekazywania ministrowi właściwemu ds. rozwoju regionalnego informacji o dokonaniu blokad środków uruchomionych z rezerw celowych w budżecie środków europejskich zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami;
 - zapewnienia naliczania kar umownych w przypadku niewywiązywania się wykonawcy z postanowień umowy;
 - skutecznego nadzoru nad prawidłowością wykorzystania pełnomocnictwa, o którym mowa w art. 171 ust. 5 ustawy o finansach publicznych.
2. Dokonywanie i ewidencjonowanie wydatków na wynagrodzenia we właściwych częściach budżetowych zgodnie z faktycznym ich wykonaniem, co zapewni rzetelność danych w sprawozdaniu Rb-70.

Ponadto, NIK zwróciła uwagę, na:

- Zawarcie umowy finansowania inwestycji pomiędzy Ministrem a PFR nie zagwarantowało ciągłości finansowania inwestycji B1.1.2 *Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych*. W związku z tym istnieje konieczność zapewnienia przez Ministra jako IOI oraz IOR właściwej koordynacji inwestycji i reform planowanych do sfinansowania w ramach KPO. Działania te powinny w szczególności zapobiec problemom z zachowaniem ciągłości finansowania inwestycji, za realizację których Minister został wyznaczony jako instytucja odpowiedzialna.
- Poprawne funkcjonowanie stałego monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych wraz z systemem wczesnego ostrzegania wymaga jednoznacznego określenia w sposób wiążący dla interesariuszy tego systemu spraw dotyczących m.in. katalogu zadań, podmiotu odpowiedzialnego za przejęcie systemu od IRŚ-PIB po zakończeniu obowiązywania umowy dofinansowania i podstawy takiego działania, sposobu stałego finansowania systemu oraz zasad współdziałania interesariuszy. Niewątpliwie wiązać się to musi z przygotowaniem projektów aktów prawnych wdrażających wymagania w ww. zakresie do porządku prawnego, w celu zapewnienia zgodności działań podejmowanych na potrzeby utworzenia tego systemu oraz na etapie jego eksploatacji z wymogami art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy o finansach publicznych.

Minister pismem z 15 maja 2024 r. zgłosił 17 zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego.

Kolegium Najwyższej Izby Kontroli, uchwałą nr 54/2024 z 4 czerwca 2024 r., uwzględniło 5 zastrzeżeń w całości, 1 zastrzeżenie w części, a pozostałe 11 zastrzeżeń oddaliło.

Do Generalnego Dyrektora OŚ skierowano wystąpienie pokontrolne, w którym NIK wniosła o:

1. zapewnienie dokonywania zmian w planie finansowym w zakresie wydatków majątkowych zgodnie z art. 171 ust. 3 ustawy o finansach publicznych;
2. zaciąganie zobowiązań w granicach kwot ujętych w planie finansowym zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy o finansach publicznych;
3. ustalenie mechanizmów kontroli zarządczej zapewniających prawidłowość działań w zakresie:
 - a) zatwierdzania merytorycznych opisów dowodów księgowych;
 - b) sporządzania sprawozdania Rb-70.

Generalny Dyrektor OŚ pismem z 15 kwietnia 2024 r. (znak: BDG-ZFK.0910.16.2024.GS) zgłosił 2 zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego.

Kolegium Najwyższej Izby Kontroli, uchwałą nr 42/2024 z 22 maja 2024 r., oddaliło zastrzeżenia.

Do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska skierowano wystąpienie pokontrolne, w którym NIK wniosła o:

1. opracowywanie planu rzeczowo-finansowego, zgodnie z wewnętrznymi procedurami;
2. zaktualizowanie polityki rachunkowości skutkujące zapewnieniem jej zgodności z przepisami ustawy o rachunkowości;
3. zapewnienie umieszczania na stronie internetowej RDOŚ w Warszawie aktualizacji planu postępowań o udzielenie zamówień publicznych;
4. sporządzanie protokołów odbioru przedmiotu umów zgodnie z postanowieniami tych umów;
5. zapewnienie rzetelnego sporządzania protokołów oględzin.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska pismem z 15 kwietnia 2024 r. (znak: WFB.0910.1.2024.MS.52) zgłosił 6 zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego.

Zespół Orzekający Komisji Rozstrzygającej Najwyższej Izby Kontroli uchwałą nr KPK-KPO.441.67.2024 z 16 maja 2024 r. uwzględnił 1 zastrzeżenie w całości, 1 zastrzeżenie uwzględnił w części, a pozostałe oddalił.

9. ZAŁĄCZNIKI

9.1. DOCHODY I WYDATKI JEDNOSTEK FUNKCJONUJĄCYCH W RAMACH CZĘŚCI 41 – ŚRODOWISKO

Lp.	Nazwa jednostki podległej	Wykonanie 2023				Udział w wydatkach części ogółem
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70	Dochody	Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich	w tym, wydatki na wynagrodzenia wg Rb-70	
1.	Dysponent Główny	2 215	191 661,9	657 383,9	218 617,0	-
2.	Centrala Ministerstwa Klimatu i Środowiska	290,74	184 361,3	60 913,9	37 262,1	9,2
3.	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	1 246,58	1 593,7	324 513,9	127 422,5	49,4
4.	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie	122	15,9	40 833,2	12 344,7	6,2

Opracowanie własne na podstawie wyników kontroli NIK.

9.2. DOCHODY I WYDATKI JEDNOSTEK FUNKCJONUJĄCYCH W RAMACH CZĘŚCI 51 – KLIMAT

Lp.	Nazwa jednostki podległej	Wykonanie 2023				Udział w wydatkach części ogółem
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70	Dochody	Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich	w tym, wydatki na wynagrodzenia wg Rb-70	
1.	Dysponent Główny	1 628	18 897 150,4	2 179 479,4	188 066,8	-
2.	Centrala Ministerstwa Klimatu i Środowiska	402,78	18 474 746,3	113 903,6	59 601,2	5,2

Opracowanie własne na podstawie wyników kontroli NIK.

9.3. WYKAZ OCEN KONTROLOWANYCH JEDNOSTEK

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności*	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę
1.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska część 41– Środowisko	Paulina Hennig-Kloska Minister Klimatu i Środowiska	0	Departament Środowiska
2.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska część 51– Klimat	Paulina Hennig-Kloska Minister Klimatu i Środowiska	0	Departament Środowiska
3.	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie	Piotr Otawski Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska	0	Departament Środowiska
4.	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie	Jacek Lolo Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie	0	Departament Środowiska

* Użyty skrót oznacza: P – ocena pozytywna, 0 - w formie opisowej, N – negatywna

9.4. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI 41 – ŚRODOWISKO

Oceny wykonania budżetu w części 41 – Środowisko dokonano stosując kryteria⁹⁷ oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w „Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2023 r.”⁹⁸.

Dochody (D) ⁹⁹ :	191 661,9 tys. zł
Wydatki (W) ¹⁰⁰ :	657 384,0 tys. zł
Łączna kwota (G = D + W):	849 046,0 tys. zł
Waga dochodów w łącznej kwocie (Wd = D : G):	nie były badane.
Waga wydatków w łącznej kwocie: (Ww = W : G):	1,0
Nieprawidłowości w dochodach:	dochody nie były badane.
Ocena cząstkowa dochodów (Od):	dochody nie były badane.
Nieprawidłowości w wydatkach:	0.

Ocena cząstkowa wydatków została obniżona o 2 punkty ze względu na niżej wymienione nieprawidłowości:

1. Szczegółowe badanie wykorzystania środków z rezerw celowych wykazało przypadek (1 na 19 zbadanych) niepełnego wykorzystania środków z rezerwy celowej na skutek nieprzygotowania podmiotu dotowanego do realizacji zadania inwestycyjnego, co wskazuje na nieskuteczną weryfikację przez właściwe komórki organizacyjne Ministerstwa możliwości wydatkowania przez podmiot dotowany środków z tej rezerwy (przekazanych w formie dotacji). Ponadto umowa dotacji celowej została zawarta po 1,5 miesiąca od wydania przez ministra finansów decyzji o uruchomieniu środków z rezerwy celowej. Powyższe oznacza, że w MKiŚ nie przestrzegano zaleceń Minister związanych z wykonaniem wniosków pokontrolnych NIK sformułowanych po kontroli wykonania budżetu państwa w roku 2022, oraz że wdrożone w Ministerstwie mechanizmy kontroli w ww. zakresie były nieskuteczne.
2. W obszarze udzielania zamówień publicznych stwierdzono nieprawidłowość (w 1 z 3 zamówień publicznych objętych szczegółowym badaniem) polegającą na umieszczeniu ogłoszenia o wykonaniu umowy w BZP po upływie 76 dni od terminu określonego w art. 448 ustawy Pzp.
3. Wypłacono składniki wynagrodzenia pracownikom przypisanym do innej części budżetu państwa aniżeli część, w ramach której finansowane były zadania. Nie zapewniono tym samym rzetelnych danych o liczbie etatów niezbędnych do realizacji zadań w ramach części 41 oraz o wynagrodzeniu wypłaconym z tej części. W związku z tym sprawozdania Rb-70 sporządzone zarówno przez MKiŚ (dysponenta III stopnia i urzędu obsługującego Ministra), jak i Ministra (dysponenta części 41) nie przedstawiały rzetelnych danych o stanie zatrudnienia i wynagrodzeniu osób wykonujących pracę w ramach części 41, tj. danych niezbędnych do obliczenia przeciętnego wynagrodzenia w tej części, w przeliczeniu na pełny etat. Tym samym sprawozdania Rb-70 były nierzetelne, tj. nieprawidłowe pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym.
4. Szczegółowe badanie wydatków z budżetu środków europejskich wykazało w przypadku 1 z wydatków, że nie dochodzono należnej kary umownej, co stanowiło naruszenie art. 42 ust. 5 ustawy o finansach publicznych. Ponadto Minister zaniechał niezwłocznego przekazania informacji ministrowi funduszy i polityki regionalnej o wydaniu 2 decyzji w sprawie blokady wydatków w budżecie środków europejskich uruchomionych z poz. 98 rezerw celowych – „Finansowanie programów z budżetu środków europejskich”, łącznie na 27,8 tys. zł, co było niezgodne z pkt 56 Procedury rezerw celowych.

Ocena cząstkowa wydatków (Ow):	opisowa.
Łączna ocena dochodów i wydatków (ŁO ¹⁰¹):	opisowa.

⁹⁷ <http://www.nik.gov.pl/kontrole/standardy-kontroli-nik/>.

⁹⁸ Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrole/analiza-budzetu-panstwa/>.

⁹⁹ Wysokość dochodów prezentujemy w przypadku każdej części, jednakże w częściach budżetu państwa, w których zgodnie z założeniami do kontroli wykonania budżetu państwa nie są badane dochody lub windykacja należności (analiza porównawcza) nie dokonuje się oceny cząstkowej dla dochodów i przy ustalaniu wartości G nie uwzględnia się kwoty dochodów.

¹⁰⁰ Łącznie z wydatkami budżetu środków europejskich. Wydatki budżetu państwa prezentujemy łącznie z wydatkami, które nie wygasły z upływem roku.

¹⁰¹ $\text{ŁO} = \text{Od} \times \text{Wd} + \text{Ow} \times \text{Ww}$.

Opinia o sprawozdaniach: NIK opiniuje pozytywnie sporządzone przez Ministra (dysponenta części 41) łączne roczne sprawozdania budżetowe i sprawozdania w zakresie operacji finansowych, z wyłączeniem sprawozdania Rb-70 o stanie zatrudnienia i o wynagrodzeniach. Łączne roczne sprawozdania budżetowe, a także sprawozdanie w zakresie operacji finansowych zostały sporządzone na podstawie sprawozdań jednostkowych jednostek podległych, które – poza sprawozdaniem Rb-70 – zawierały rzetelne dane.

Ocena ogólna:

opisowa.

9.5. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI 51 – KLIMAT

Oceny wykonania budżetu w części 51 – Klimat dokonano stosując kryteria¹⁰² oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w „Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2023 r.”¹⁰³.

Dochody (D) ¹⁰⁴ :	18 897 150,4 tys. zł
Wydatki (W) ¹⁰⁵ :	2 179 480,0 tys. zł
Łączna kwota (G = D + W):	21 076 631,0 tys. zł
Waga dochodów w łącznej kwocie (Wd = D : G):	nie były badane.
Waga wydatków w łącznej kwocie: (Ww = W : G):	1,0
Nieprawidłowości w dochodach:	dochody nie były badane.
Ocena cząstkowa dochodów (Od):	dochody nie były badane.
Nieprawidłowości w wydatkach:	0.

Ocena cząstkowa wydatków została obniżona o 2 punkty ze względu na niżej wymienione nieprawidłowości:

1. W obszarze udzielania zamówień publicznych stwierdzono nieprawidłowości (w 2 z 3 zamówień objętych szczegółowym badaniem) polegające na udzieleniu zamówienia na wsparcie eksperckie dyrektor generalnej w MKiŚ¹⁰⁶ niezgodnie z wewnętrznymi uregulowaniami Ministerstwa – co skutkowało wydatkiem niecelowym i niegospodarnym w wys. 60,8 tys. zł (z czego 38,0 tys. zł w części 51) oraz niezachowaniem zasady uczciwej konkurencji – a także na zamieszczeniu ogłoszenia o wykonaniu umowy¹⁰⁷ w BZP po upływie 18 dni od terminu określonego w art. 448 ustawy Pzp.
2. Wypłacono także składniki wynagrodzenia pracownikom przypisanym do innej części budżetu państwa aniżeli część, w ramach której finansowane były zadania i nagrody. Nie zapewniono tym samym rzetelnych danych o liczbie etatów niezbędnych do realizacji zadań w ramach części 51 oraz o wynagrodzeniu wypłaconym z tej części. W związku z tym sprawozdania Rb-70 sporządzone zarówno przez MKiŚ (dysponenta III stopnia), jak i Ministra (dysponenta części 51) nie przedstawiały rzetelnych danych o stanie zatrudnienia i wynagrodzeniu osób wykonujących pracę w ramach części 51, tj. danych niezbędnych do obliczenia przeciętnego wynagrodzenia w tej części, w przeliczeniu na pełny etat. Tym samym sprawozdania Rb-70 były nierzetelne, tj. nieprawidłowe pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym.

Zdaniem NIK nadzór i kontrola Ministra nad wykonaniem budżetu części 41 – Środowisko i 51 – Klimat nie był skuteczny. Świadczą o tym nieprawidłowości stwierdzone w jednostkach podległych i nadzorowanych, tj. nierzetelny nadzór na prawidłowością stosowania upoważnienia, o którym mowa w art. 171 ust. 5 ustawy o finansach publicznych w zw. z art. 171 ust. 3 tej ustawy (w GDOŚ).

Ponadto działania Ministra na potrzeby zapewnienia utworzenia stałego monitoringu zagrożeń śródlądowych wód powierzchniowych opartego na nowoczesnych systemach monitorowania wód wraz z systemem wczesnego ostrzegania były nierzetelne. Ocenę taką uzasadnia m.in. brak współpracy Ministra z ministrem infrastruktury i z PGW WP, tj. z organami właściwymi w zakresie gospodarki wodnej, oraz nierzetelna realizacja zapisów § 2 ust. 1 i 2 Porozumienia.

Minister nie zapewnił skutecznego i prawidłowego nadzoru nad realizacją przez NFOŚiGW działań związanych z udzieleniem dofinansowania ww. systemu, ponieważ dopuścił do zamieszczenia przez

¹⁰² <http://www.nik.gov.pl/kontrola/standardy-kontroli-nik/>.

¹⁰³ Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrola/analiza-budzetu-panstwa/>.

¹⁰⁴ Wysokość dochodów prezentujemy w przypadku każdej części, jednakże w częściach budżetu państwa, w których zgodnie z założeniami do kontroli wykonania budżetu państwa nie są badane dochody lub windykacja należności (analiza porównawcza) nie dokonuje się oceny cząstkowej dla dochodów i przy ustalaniu wartości G nie uwzględnia się kwoty dochodów.

¹⁰⁵ Łącznie z wydatkami budżetu środków europejskich. Wydatki budżetu państwa prezentujemy łącznie z wydatkami, które nie wygasły z upływem roku.

¹⁰⁶ Zamówienie na „Wsparcie eksperckie Dyrektora Generalnego MKiŚ w zakresie baz danych oraz bezpieczeństwa informacji” – wartość udzielonego zamówienia to 96,0 tys. zł brutto (finansowane z 3 części budżetowych). W 2023 r. z części budżetowej 51 dokonano wydatku w wysokości 38,0 tys. zł, a części 41 – w wysokości 22,8 tys. zł.

¹⁰⁷ Zamówienia na „Przygotowanie i produkcję edukacyjnych spotów telewizyjnych – oraz radiowych dla szerokiego grona odbiorców o korzyściach wynikających z drogi do transformacji energetycznej.”.

NFOŚiGW w umowie dofinansowania zapisu o bezpłatnym przekazaniu majątku przez IRŚ-PIB podmiotowi wyznaczonemu przez MKiŚ, nie ustalając podstawy prawnej takiego działania. Ponadto Minister dopuścił do zainicjowania działań na potrzeby udzielenia dofinansowania utworzenia nowego systemu monitoringu wód powierzchniowych bez zapewnienia ustalenia minimalnych wymagań funkcjonalnych i technicznych dla nowotworzonego systemu, uzgodnionych z interesariuszami tego systemu, a także nie wyegzekwował – w ramach nadzoru nad NFOŚiGW – realizacji wymogu zainstalowania co najmniej 25 stacji do końca III kwartału 2023 r.

Ocena częściowa wydatków (Ow): opisowa.

Łączna ocena dochodów i wydatków (ŁO¹⁰⁸): opisowa.

Opinia o sprawozdaniach: NIK opiniuje pozytywnie sporządzone przez Ministra (dysponenta części 51) łączne roczne sprawozdania budżetowe i sprawozdania w zakresie operacji finansowych (Rb-Z), z wyłączeniem sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach. Łączne roczne sprawozdania budżetowe, a także sprawozdanie w zakresie operacji finansowych zostały sporządzone na podstawie sprawozdań jednostkowych jednostek podległych, które – poza sprawozdaniem Rb-70 – zawierały rzetelne dane.

Ocena ogólna: opisowa.

¹⁰⁸ ŁO = Od x Wd + Ow x Ww

9.6. DOCHODY BUDŻETOWE W CZĘŚCI 41 – ŚRODOWISKO

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023		5:3	5:4
		Wykonanie	Ustawa budżetowa ¹⁾	Wykonanie		
		tys. zł				
1	2	3	4	5	6	7
	Ogółem część 41 – „Środowisko”, w tym:	186 862,8	178 661,0	191 661,9	102,57	107,3
1.	Dział 020 „Leśnictwo”	4 863,9	7 265,0	4 863,0	99,98	66,9
1.1	Rozdział 02003 „Biuro Nasiennictwa Leśnego”	8,0	0,0	2,9	36,25	-
1.2	Rozdział 02080 - Działalność badawczo-rozwojowa	0,0	0,0	0,5	-	-
1.3	Rozdział 02095 „Pozostała działalność”	4 855,9	7 265,0	4 859,6	100,08	66,9
1.3.1	§0870 „Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych”	4 854,1	7 265,0	4 857,7	100,07	66,9
2.	Dział 710 – „Działalność usługowa”	180 033,7	170 699,0	184 525,5	102,49	108,1
2.1	Rozdział 71095 „Pozostała działalność”	180 033,7	170 699,0	184 525,5	102,49	108,1
2.1.1	§0590 „Wpływy z opłat za koncesje i licencje”	148 388,2	149 578,0	159 019,5	107,16	106,3
2.1.2	§0750 „Wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa”	31 260,4	21 000,0	25 204,4	80,63	120,0
2.1.3	§0920 Wpływy z pozostałych odsetek	189,8	50,0	211,2	111,28	422,4
3.	Dział 750 „Administracja publiczna”	66,6	14,0	38,3	57,51	273,6
3.1	Rozdział 75001 „Urzędy centralnych i naczelných organów administracji rządowej”	66,6	14,0	38,3	57,51	273,6
4.	Dział 801 „Oświata i wychowanie”	106,2	96,0	131,6	123,92	137,1
4.1	Rozdział 80115 „Technika”	106,2	96,0	131,6	123,92	137,1
5.	Dział 854 „Edukacyjna opieka wychowawcza”	34,1	27,0	37,2	109,09	137,8
5.1	Rozdział 85410 „Internaty i bursy szkolne”	34,1	27,0	37,2	109,09	137,8
6.	Dział 900 „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska”	1 349,3	510,0	1 593,7	118,11	312,5
6.1	Rozdział 90022 – „Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska”	175,5	15,0	153,0	87,18	1020,0

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023		5:3	5:4
		Wykonanie	Ustawa budżetowa ¹⁾	Wykonanie		
		tys. zł			%	
1	2	3	4	5	6	7
6.1.1	§0940 „Wpływy z rozliczeń/ zwrotów z lat ubiegłych”	101,3	9,0	103,6	102,27	1151,1
6.2	Rozdział 90023 „Regionalne dyrekcje ochrony środowiska”	1 173,8	495,0	1 440,7	122,74	291,1
7.	Dział 925 „Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody”	409,0	50,0	472,6	115,55	945,2
7.1	Rozdział 92501 „Parki narodowe”	409,0	50,0	472,6	115,55	945,2

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych zweryfikowanych przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.).

9.7. DOCHODY BUDŻETOWE W CZĘŚCI 51 – KLIMAT

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023		5:3	5:4
		Wykonanie	Ustawa budżetowa	Wykonanie		
		tys. zł			%	
1	2	3	4	5	6	7
	Ogółem część 51 – „Klimat”, w tym:	488 553,4	18 204 029,0	18 897 150,4	3 868,0	103,8
1.	Dział 020 – „Leśnictwo”	62,8	0,0	78,3	124,7	-
1.1.	Rozdział 02095 – „Pozostała działalność”	62,8	0,0	78,3	124,7	-
2.	Dział 750 – „Administracja publiczna”	775,9	526,0	667,5	86,0	126,9
2.1.	Rozdział 75001 – „Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej”	775,9	526,0	667,5	86,0	126,9
2.1.1	§ 0750 - Wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze	439,0	466,0	460,2	104,8	98,8
3.	Dział 801 – „Oświata i wychowanie”	9,9	0,0	0,0	0,0	-
3.1.	Rozdział 80195 – „Pozostała działalność”	9,9	0,0	0,0	0,0	-
4.	Dział 900 – „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska”	487 704,8	18 203 503,0	18 896 404,6	3 874,6	103,8
4.1.	Rozdział 90011 – „Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej”	294 751,1	452 087,0	421 083,6	142,9	93,1
4.1.1.	§ 8510 – „Wpływy z różnych rozliczeń”	293 829,3	452 087,0	420 471,2	143,1	93,0
4.2.	Rozdział 90014 – „Inspekcja Ochrony Środowiska”	783,7	328,0	1 242,1	158,5	378,7
4.2.1	§ 0950 - Wpływy z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów	575,3	150,0	1 055,1	183,4	703,4
4.3.	Rozdział 90026 – „Pozostałe działania związane z gospodarką odpadami”	184 651,1	184 080,0	184 811,1	100,1	100,4
4.3.1.	§ 0240 – „Wpływy z opłaty recyklingowej”	174 492,5	174 500,0	172 994,5	99,1	99,1

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023		5:3	5:4
		Wykonanie	Ustawa budżetowa	Wykonanie		
		tys. zł			%	
1	2	3	4	5	6	7
4.3.2.	§ 0620 – „Wpływy z opłat za zezwolenia, akredytacje oraz opłaty ewidencyjne, w tym opłaty za częstotliwości”	9 485,4	9 400,0	10 644,5	112,2	113,2
4.4.	Rozdział 90095 – „Pozostała działalność”	7 518,9	17 567 008,0	18 289 267,8	243 243,9	104,1
4.4.1.	§ 0520 – „Wpływy z handlu uprawnieniami do emisji”	6 163,9	17 567 008,0	18 289 266,8	296 715,8	104,1

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych zweryfikowanych przez NIK.

²⁾ Ustawa budżetowa na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.).

³⁾

9.8. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 41 – ŚRODOWISKO

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023				6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Ustawa ²⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie ¹⁾	w tym niewygasające			
		tys. zł					%		
1	2	3	4	5	6	6a	7	8	9
Ogółem* część 41 – Środowisko, w tym:		691 803,9	536 534,0	614 174,3	599 986,9	0,0	86,7	111,8	97,7
1.	Dział 020 - Leśnictwo	5 986,9	2 810,0	5 375,8	5 348,7	0,0	89,3	190,3	99,5
1.1.	Rozdział 02003 - Biuro Nasiennictwa Leśnego	1 700,8	1 760,0	1 960,0	1 956,0	0,0	115,0	111,1	99,8
1.1.1	§ 4 - Wynagrodzenia osobowe pracowników	228,7	239,0	146,9	146,9	0,0	-	0,0	0,0
1.1.2	§ 4020 - Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	579,2	630,0	757,6	757,6	0,0	130,8	120,3	100,0
1.2.	Rozdział 02080 - Działalność badawczo-rozwojowa	105,0	0,0	105,0	105,0	0,0	100,0	-	100,0
1.3.	Rozdział 02095 - Pozostała działalność	4 181,1	1 050,0	3 310,8	3 287,7	0,0	78,6	313,1	99,3
1.3.1	§ 2830 - Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych	4 073,8	1 050,0	3 160,8	3 137,7	0,0	77,0	298,8	99,3
2.	Dział 710 - Działalność usługowa	2 041,3	35 993,0	35 993,0	27 438,6	0,0	1344,2	76,2	76,2
2.1.	Rozdział 71095 - Pozostała działalność	2 041,3	35 993,0	35 993,0	27 438,6	0,0	1344,2	76,2	76,2
2.1.1	§ 2830 - Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom [...]	925,5	27 512,0	20 204,0	12 856,0	0,0	1389,1	46,7	63,6
2.1.2	§ 6230 - Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych jednostek [...]	924,3	7 989,0	15 297,0	14348,5	0,0	1552,4	179,6	93,8
3.	Dział 750 - Administracja publiczna	239 949,4	56 875,0	61 925,3	59 902,9	0,0	25,0	105,3	96,7
3.1.	Rozdział 75001 - Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	239 790,5	56 743,0	61 825,4	59 805,3	0,0	24,9	105,4	96,7

3.1.1	§ 4010 - Wynagrodzenia osobowe pracowników	5 948,6	6 256,0	6 843,5	6 816,8	0,0	114,6	109,0	99,6
3.1.2	§ 4020 - Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	25 248,1	28 256,0	28 073,6	27 966,9	0,0	110,8	99,0	99,6
3.1.3	§ 4110 - Składki na ubezpieczenie społeczne	5 444,4	6 053,0	6 111,7	6 009,6	0,0	110,4	99,3	98,3
3.1.4	§ 4300 - Zakup usług pozostałych	4 246,0	0,0	0,0	5 095,0	0,0	120,0	-	-
3.1.5	§ 4540 - Składki do organizacji międzynarodowych	2 702,3	3 383,0	4 181,8	4 181,8	0,0	154,7	123,6	100,0
3.2.	Rozdział 75080 - Działalność badawczo-naukowa	158,9	97,0	99,9	97,6	0,0	61,4	100,6	97,7
3.3.	Rozdział 75095 - Pozostała działalność	0,0	35,0	0,0	0,0	0,0	-	0,0	-
4.	Dział 752 - Obrona narodowa	336,2	209,0	209,0	150,9	0,0	44,9	72,2	72,2
4.1.	Rozdział 75212 - Pozostałe wydatki obronne	336,2	209,0	209,0	150,9	0,0	44,9	72,2	72,2
5.	Dział 801 - Oświata i wychowanie	49 675,6	56 828,0	64 151,2	64 114,0	0,0	129,1	112,8	99,9
5.1.	Rozdział 80115 - Technika	42 912,5	48 919,0	55 911,6	55 879,6	0,0	130,2	114,2	99,9
5.1.1	§ 4010 - Wynagrodzenia osobowe pracowników	6 444,0	6 815,0	7 391,7	7 391,7	0,0	114,7	108,5	100,0
5.1.2	§ 4110 - Składki na ubezpieczenie społeczne	4 593,6	4 706,0	5 326,0	5 321,9	0,0	115,9	113,1	99,9
5.1.3	§ 4270 - Zakup usług remontowych	539,0	3 705,0	3 922,6	3 922,6	0,0	727,8	105,9	100,0
5.1.4	§ 4790 - Wynagrodzenia osobowe nauczycieli	18 876,5	18 914,0	21 927,2	21 917,9	0,0	116,1	115,9	100,0
5.2.	Rozdział 80117 - Branżowe szkoły I i II stopnia	701,5	695,0	778,0	778,0	0,0	110,9	111,9	100,0
5.3.	Rozdział 80146 - Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	152,0	155,0	174,8	173,9	0,0	114,4	112,2	99,5
5.4.	Rozdział 80148 - Stołówki szkolne i przedszkolne	5 753,0	7 010,0	7 248,5	7 244,2	0,0	125,9	103,3	99,9
5.4.1	§ 4010 - Wynagrodzenia osobowe pracowników	3 826,5	4 217,0	4 600,4	4 600,3	0,0	120,2	109,1	100,0
5.4.2	§ 4110 - Składki na ubezpieczenia społeczne	673,7	748,0	799,5	797,1	0,0	118,3	106,6	99,7
5.5.	Rozdział 80195 - Pozostała działalność	156,6	49,0	38,3	38,3	0,0	24,5	78,2	100,0
6.	Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	24 126,9	28 554,0	30 829,7	30 750,8	0,0	127,5	107,7	99,7
6.1.	Rozdział 85410 - Internaty i bursy szkolne	24 055,4	28 475,0	30 741,9	30 664,5	0,0	127,5	107,7	99,7
6.1.1	§ 4010 - Wynagrodzenia osobowe pracowników	3 402,5	3 712,0	4 210,9	4 210,9	0,0	123,8	113,4	100,0

6.1.2	§ 4260 - Zakup energii	2 294,7	0,0	0,0	2 991,9	0,0	130,4	-	-
6.1.3	§ 4790 - Wynagrodzenia osobowe nauczycieli	9 402,3	9 543,0	10 803,4	10 747,0	0,0	114,3	112,6	99,5
6.1.4	§ 6050 - Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	414,0	3637,0	3585,0	3584,9	0,0	865,9	98,6	100,0
6.2.	Rozdział 85446 - Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	71,5	79,0	87,8	86,3	0,0	120,7	109,2	98,3
7.	Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	228 738,0	216 028,0	272 127,3	270 339,4	0,0	118,2	125,1	99,3
7.1.	Rozdział 90008 - Ochrona różnorodności biologicznej krajobrazu	53,4	69,0	69,0	40,9	0,0	76,6	59,3	59,3
7.2.	Rozdział 90022 - Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	30 661,8	36 305,0	35 254,7	34 539,8	0,0	112,6	95,1	98,0
7.2.1	§ 4010 - Wynagrodzenia osobowe pracowników	2 394,6	2 262,0	2 635,4	2 635,1	0,0	110,0	116,5	100,0
7.2.2	§ 4020 - Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	13 623,6	15 186,0	14 863,4	14 863,4	0,0	109,1	97,9	100,0
7.2.3	§ 4110 - Składki na ubezpieczenie społeczne	2 605,3	3 049,0	3 508,9	3 432,2	0,0	131,7	112,6	97,8
7.2.4	§ 4300 - Zakup usług pozostałych	2 320,0	0,0	0,0	2 785,5	0,0	120,1	-	-
7.3	Rozdział 90023 - Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska	198 022,8	179 654,0	236 803,6	235 758,7	0,0	119,1	131,2	99,6
7.3.1	§ 4010 - Wynagrodzenia osobowe pracowników	5 646,6	6 942,0	7 094,9	7 094,8	0,0	125,6	102,2	100,0
7.3.2	§ 4020 - Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	75 806,3	82 184,0	83 049,8	83 046,0	0,0	109,6	101,0	100,0
7.3.3	§ 4110 - Składki na ubezpieczenie społeczne	14 303,2	16 188,0	15 671,7	15 654,0	0,0	109,4	96,7	99,9
7.3.4	§ 4210 - Zakup materiałów i wyposażenia	3 918,7	0,0	0,0	6 732,0	0,0	171,8	-	-
7.3.5	§ 4300 - Zakup usług pozostałych	12 233,6	0,0	0,0	20 130,7	0,0	164,6	-	-
7.3.6	§ 4309 - Zakup usług pozostałych - współfinansowanie ze środków bezwrotnych UE	5 905,1	0,0	0,0	5 726,4	0,0	97,0	-	-
7.3.7	§ 4590 - Kary i odszkodowania wypłacane na rzecz osób fizycznych	38 441,7	23 982,0	48 609,5	48 609,5	0,0	126,4	202,7	100,0
8.	Dział 925 - Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	140 949,6	139 237,0	143 562,9	141 941,6	0,0	100,7	101,9	98,9

8.1.	Rozdział 92501 - Parki narodowe	140 935,7	139 193,0	143 518,9	141 935,8	0,0	100,7	102,0	98,9
8.1.1	§ 2800 - Dotacja celowa z budżetu dla pozostałych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych	128 443,3	133 243,0	134 882,2	134 859,9	0,0	105,0	101,2	100,0
8.1.2	§ 6209 - Dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich - współfinansowanie ze środków bezzwrotnych UE	2 678,2	2 468,0	2 931,3	2 705,7	0,0	101,0	109,6	92,3
8.1.3	§ 6220 - Dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych (...)	9 070,1	2 700,0	4 573,0	3 367,3	0,0	37,1	124,7	73,6
8.2.	Rozdział 92595 - Pozostała działalność	13,9	44,0	44,0	5,8	0,0	41,7	13,2	13,2

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa zweryfikowanych przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.)

9.9. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 51 – KLIMAT

Lp.	Wyszczególnienie	2022		2023			6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Ustawa ²⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie ¹⁾	w tym niewygasające			
		tys. zł							
1	2	3	4	5	6	6a	7	8	9
Ogółem część 51 – Klimat, w tym:		399 805,1	378 032,0	527 584,9	510 624,9	0,0	127,7	135,1	96,8
1.	Dział 020 - Leśnictwo	4 358,9	4 783,0	4 498,3	4 261,3	0,0	97,8	89,1	94,7
1.1.	Rozdział 02095 - Pozostała działalność	4 358,9	4 783,0	4 498,3	4 261,3	0,0	97,8	89,1	94,7
1.1.1	§ 2008 - Dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich - finansowanie ze środków UE	3 705,1	4 065,0	3 823,5	3 622,1	0,0	97,8	89,1	94,7
1.1.2	§ 2009 - Dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich - współfinansowanie ze środków UE	653,8	718,0	674,8	639,2	0,0	97,8	89,0	94,7
2.	Dział 750 - Administracja publiczna	95 655,3	102 447,0	121 387,3	113 402,9	0,0	118,6	110,7	93,4
2.1.	Rozdział 75001 - Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej	95 612,8	102 359,0	121 321,3	113 361,3	0,0	118,6	110,7	93,4
2.1.1	§ 4010 - Wynagrodzenia osobowe pracowników	3 996,6	4 546,0	4 863,3	4 855,7	0,0	121,5	106,8	99,8
2.1.2	§ 4020 - Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	37 199,8	40 229,0	40 119,5	39 972,5	0,0	107,5	99,4	99,6
2.1.3	§ 4028 - Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej - finansowanie ze środków UE	5 314,1	8 464,0	8 120,9	6 763,6	0,0	127,3	79,9	83,3
2.1.4	§ 4040 - Dodatkowe wynagrodzenie roczne	2 577,7	3 434,0	3 086,0	3 086,0	0,0	119,7	89,9	100,0
2.1.5	§ 4110 - Składki na ubezpieczenie społeczne	6 709,4	7 868,0	7 930,3	7 532,8	0,0	112,3	95,7	95,0

2.1.6	§ 4300 - Zakup usług pozostałych	10 390,6	0,0	0,0	17 689,8	0,0	170,2	-	-
2.1.7	§ 4540 - Składki do organizacji międzynarodowych	12 655,3	11 669,0	11 497,0	11 490,7	0,0	90,8	98,5	99,9
2.2.	Rozdział 75095 - Pozostała działalność	42,5	88,0	66,0	41,6	0,0	97,9	47,3	63,0
2.2.1	§ 4300 - Zakup usług pozostałych	24,4	0,0	0,0	32,9	0,0	134,8	-	-
3.	Dział 752 - Obrona narodowa	190,9	50,0	50,0	44,8	0,0	23,5	89,6	89,6
3.1.	Rozdział 75212 - Pozostałe wydatki obronne	190,9	50,0	50,0	44,8	0,0	23,5	89,6	89,6
3.1.1	§ 4300 - Zakup usług pozostałych	89,3	0,0	0,0	44,8	0,0	50,2	-	-
4.	Dział 801 - Oświata i wychowanie	7 921,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
5.	Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	291 678,5	270 752,0	401 649,3	392 915,9	0,0	134,7	145,1	97,8
5.1.	Rozdział 90011 - Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	39 827,7	67 148,0	81 616,8	79 407,3	0,0	199,4	118,3	97,3
5.1.1	§ 2008 - Dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich - finansowanie ze środków UE	19 863,4	19 907,0	26 073,7	25 705,3	0,0	129,4	129,1	98,6
5.1.2	§ 2009 - Dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich - współfinansowanie ze środków UE	3 505,3	3 513,0	4 601,2	4 536,2	0,0	129,4	129,1	98,6
5.1.3	§ 6206 - Dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (...) - współfinansowanie z innych środków bezzwrotnych	2 945,7	20 245,0	18 130,0	17 935,8	0,0	608,9	88,6	98,9
5.1.4	§ 6256 - Dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków - współfinansowanie z innych środków bezzwrotnych	5 064,6	13 693,0	22 465,8	21 306,1	0,0	420,7	155,6	94,8

5.2.	Rozdział 90014 - Inspekcja Ochrony Środowiska	251 850,8	203 604,0	320 032,5	313 508,6	0,0	124,5	154,0	98,0
5.2.1	§ 4020 - Wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej	105 163,7	115 511,0	115 604,6	115 595,7	0,0	109,9	100,1	100,0
5.2.2	§ 4040 - Dodatkowe wynagrodzenie roczne	6 394,9	9 271,0	7 849,6	7 849,5	0,0	122,7	84,7	100,0
5.2.3	§ 4110 - Składki na ubezpieczenie społeczne	18 711,3	20 929,0	20 530,1	20 525,0	0,0	109,7	98,1	100,0
5.2.4	§ 4210 - Zakup materiałów i wyposażenia	22 646,7	0,0	0,0	20 903,7	0,0	92,3	-	-
5.2.5	§ 4260 - Zakup energii	6 989,7	0,0	0,0	12 456,4	0,0	178,2	-	-
5.2.6	§ 4300 - Zakup usług pozostałych	60 110,9	0,0	0,0	78 840,7	0,0	131,2	-	-
5.2.7	§ 4400 - Opłaty za administrowanie i czynsze za budynek, lokale i pomieszczenia garażowe	3 966,4	0,0	0,0	5 041,0	0,0	127,1	-	-
5.2.8	§ 6060 - Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych	7 315,3	19 181,0	30 219,8	30 004,5	0,0	410,2	156,4	99,3

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa zweryfikowanych przez NIK.

¹⁾Ustawa budżetowa na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.)

9.10. ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W CZĘŚCI 41 – ŚRODOWISKO

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2022			Wykonanie 2023			8:5
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ²⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ²⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	
								tys. zł
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem wg statusu zatrudnienia³⁾, w tym:		2 166	200 650,3	7 719,7	2 215	218 312,5	8 213,4	106,4
	01 – „osoby nieobjęte mnożnikowymi systemami wynagrodzeń”	420	31 235,0	6 197,4	420	35 045,4	6 953,5	112,2
	02 – „osoby zajmujące kierownicze stanowiska państwowe”	4	1 107,5	23 072,9	5	1 535,6	25 593,3	110,9
	03 – „członkowie korpusu służby cywilnej”	1 352	137 386,1	8 468,1	1 388	146 462,7	8 793,4	103,8
	14 – „nauczyciele zatrudnieni w szkołach i placówkach prowadzonych przez organy administracji rządowej”	390	30 921,7	6 607,2	402	35 268,8	7 311,1	110,7
1.	dział 020 – „Leśnictwo”	9	884,6	8 190,7	9	937,0	8 675,9	105,9
1.1.	rozdział 02003 – „Biuro Nasiennictwa Leśnego”	9	884,6	8 190,7	9	937,0	8 675,9	105,9
1.1.1	01	2	240,3	10 012,5	1	146,9	12 241,7	122,3
1.1.2	03	7	644,3	7 670,2	8	790,1	8 230,2	107,3
2.	dział 750 – „Administracja publiczna”	284	35 560,4	10 434,4	291	37 262,0	10 670,7	102,3
2.1.	rozdział 75001 – „Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej”	284	35 560,4	10 434,4	291	37 262,0	10 670,7	102,3
2.1.1	01	66	6 318,1	7 977,4	68	6 587,2	8 072,5	101,2
2.1.2	02	2	472,8	19 700,0	3	660,2	18 338,9	93,1
2.1.3	03	216	28 769,5	11 099,3	220	30 014,6	11 369,2	102,4

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach, zweryfikowanego przez

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2022			Wykonanie 2023			8:5
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ²⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ²⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	
								tys. zł
1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.	dział 801 – „Oświata i wychowanie”	451	32 116,7	5 934,3	464	36 748,4	6 599,9	111,2
3.1.	rozdział 80115 – „Technika”	364	27 564,9	6 310,6	378	31 341,8	6 909,6	109,5
3.1.1	01	112	7 066,9	5 258,1	115	7 930,2	5 746,5	109,3
3.1.2	14	252	20 498,0	6 778,4	263	23 411,6	7 418,1	109,4
3.2.	rozdział 80117 – „Branżowe szkoły I i II stopnia”	6	444,4	6 172,2	6	512,5	7 118,1	115,3
3.2.1	01	2	104,4	4 350,0	2	117,5	4 895,8	112,5
3.2.2	14	4	340,0	7 083,3	4	395,0	8 229,2	116,2
3.3.	rozdział 80148 – „Stołówki szkolne i przedszkolne”	81	4 107,4	4 225,7	80	4 894,1	5 098,0	120,6
3.3.1	01	81	4 107,4	4 225,7	80	4 894,1	5 098,0	120,6
4.	dział 854 – „Edukacyjna opieka wychowawcza”	203	13 747,2	5 643,3	205	15 942,6	6 480,7	114,8
4.1.	rozdział 85410 – „Internaty i bursy szkolne”	203	13 747,2	5 643,3	205	15 942,6	6 480,7	114,8
4.1.1	01	69	3 663,5	4 424,5	70	4 480,4	5 333,8	120,6
4.1.2	14	134	10 083,7	6 271,0	135	11 462,2	7 075,4	112,8
5.	dział 900 – „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska”	1 219	118 341,4	8 090,1	1 246	127 422,5	8 522,1	105,3
5.1.	rozdział 90022 – „Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska”	170	20 629,1	10 112,3	170	21 451,0	10 515,2	104,0
5.1.1	01	21	1 994,1	7 913,1	19	1 931,9	8 473,2	107,1
5.1.2	02	2	634,7	26 445,8	2	875,4	36 475,0	137,9
5.1.3	03	147	18 000,3	10 204,3	149	18 643,7	10 427,1	102,2
5.2.	rozdział 90023 – „regionalne dyrekcje ochrony środowiska”	1 049	97 712,3	7 762,3	1 076	105 971,5	8 207,2	105,7
5.2.1	01	67	7 740,3	9 627,2	65	8 957,2	11 483,6	119,3
5.2.2	03	982	89 972,0	7 635,1	1 011	97 014,3	7 996,6	104,7

NIK.

¹⁾ W przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

²⁾ Załącznik nr 35 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej, w sprawozdaniu Rb-70 wykazuje się wysokość wynagrodzeń osobowych, dodatkowe wynagrodzenie roczne, uposażenia żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy oraz dodatkowe uposażenia roczne żołnierzy zawodowych i nagrody roczne funkcjonariuszy.

³⁾ Status zatrudnienia określony został w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej.

9.11 ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W CZĘŚCI 51 – KLIMAT

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2022			Wykonanie 2023			Lp.
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ²⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70 ¹⁾	Wynagrodzenia wg Rb-70 ²⁾	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem wg statusu zatrudnienia ³⁾ , w tym:		1 562	170 396,6	9 090,7	1 628	186 195,2	9 530,9	104,8
	01 – „osoby nieobjęte mnożnikowo-wymi systemami wynagrodzeń”	89	8 020,6	7 509,9	95	8 712,6	7 642,6	101,8
	02 – „osoby zajmujące kierownicze stanowiska państwowe”	5	1 083,1	18 051,7	5	1 107,0	18 450,0	102,2
	03 – „członkowie korpusu służby cywilnej”	1 467	161 067,3	9 149,5	1 527	176 155,1	9 613,4	105,1
	10 – „żołnierze i funkcjonariusze	1	225,6	18 800,0	1	220,5	18 375,0	97,7
1.	dział 750 – „Administra-cja publiczna”	386	54 286,8	11 719,9	403	58 025,7	11 998,7	102,4
1.1.	rozdział 75001 – „Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej”	386	54 286,8	11 719,9	403	58 025,7	11 998,7	102,4
1.1.1.	01	38	3 809,5	8 354,2	45	4 405,0	8 157,4	97,6
1.1.2.	02	3	696,6	19 350,0	3	662,3	18 397,2	95,1
1.1.3.	03	344	49 555,1	12 004,6	354	52 737,9	12 414,8	103,4
1.1.4.	10	1	225,6	18 800,0	1	220,5	18 375,0	97,7
2.	dział 900 – „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska”	1 176	116 109,8	8 227,7	1 225	128 169,5	8 719,0	106,0
2.1.	rozdział 90014 – „Inspekcja Ochrony Środowiska”	1 176	116 109,8	8 227,7	1 225	128 169,5	8 719,0	106,0
2.1.1.	01	51	4 211,1	6 880,9	50	4 307,6	7 179,3	104,3
2.1.2.	02	2	386,5	16 104,2	2	444,7	18 529,2	115,1
2.1.3.	03	1 123	111 512,2	8 274,9	1 173	123 417,2	8 767,9	106,0

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach, zweryfikowanego przez NIK.

¹⁾ W przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

²⁾ Załącznik nr 35 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej, w sprawozdaniu Rb-70 wykazuje się wysokość wynagrodzeń osobowych, dodatkowe wynagrodzenie roczne, uposażenia żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy oraz dodatkowe uposażenia roczne żołnierzy zawodowych i nagrody roczne funkcjonariuszy.

³⁾ Status zatrudnienia określony został w ww. rozporządzeniu ministra finansów.

9.12 WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 41 – ŚRODOWISKO

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023			6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Ustawa ¹⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie			
		tys. zł						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem, w tym:		58 895,1	12 484,0	58 461,3	57 397,0	97,5	459,8	98,2
1.	dział 750 – Administracja publiczna	336,2	616,0	1691,2	1 572,3	467,7	255,3	93,0
1.1.	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	312,1	590,0	1 667,0	1 548,2	496,1	262,4	92,9
1.2.	Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020	24,1	26,0	24,2	24,1	100,0	92,7	99,6
2.	dział 801 – Oświata i wychowanie	4 390,8	734,0	1 657,1	1 638,6	37,3	223,2	98,9
2.1	Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020	476,1	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
2.2	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020	199,9	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
2.3	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego 2014-2020	399,6	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
2.4	Lubuski Regionalny Program Operacyjny 2014-2020	614,6	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
2.5	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego 2014-2020	652,4	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
2.6	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego 2014-2020	1 147,1	595,0	1 518,1	1 512,9	131,9	254,3	99,7
2.7	Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027	0,0	139,0	139,0	125,7	-	90,4	90,4
2.8	Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020	313,3	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
2.9	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020	130,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
2.10	Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego 2014-2020	457,8	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023			6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Ustawa ¹⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie			
		tys. zł						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.	dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	54 168,1	11 134,0	55 113,0	54 186,1	100,0	486,7	98,3
3.1	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	53 515,5	10 729,0	54 537,0	53 647,4	100,2	500,0	98,4
3.2	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2014-2020	300,9	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
3.3	Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020	351,7	405,0	576,0	538,7	153,2	133,0	93,5

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-28UE z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej i/lub rocznego sprawozdania Rb-28UE WPR z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich w zakresie wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej –po weryfikacji przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.)

9.13 WYDATKI BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 51 – KLIMAT

Lp.	Wyszczególnienie	2022	2023			6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Ustawa ¹⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie			
		tys. zł						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem, w tym:		2 312 017,6	1 285 037,0	1 765 688,4	1 668 854,5	72,2	129,9	94,5
1.	dział 020 – Leśnictwo	28 452,7	8 419,0	31 600,0	24 835,2	87,3	295,0	78,6
1.1.	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	28 452,	8 419,0	31 600,0	24 835,2	496,1	262,4	92,9
2.	dział 750 – Administracja publiczna	0,0	100,0	227,9	227,9	-	227,9	100,0
2.1.	Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2014-2021	0,0	49,0	112,0	112,0	-	228,6	100,0
2.2.	Norweski Mechanizm Finansowy na lata 2014-2021	0,0	51,0	115,9	115,9	-	227,3	100,0
3.	dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 283 564,9	1 276 518,0	1 733 860,5	1 643 791,4	72,0	128,8	94,8
3.1.	Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2014-2021	56 150,8	217 029,0	257 803,4	247 870,0	441,4	114,2	96,1
3.2.	Norweski Mechanizm Finansowy na lata 2014-2021	68,8	383,0	632,5	584,7	849,9	152,7	92,4
3.3.	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	2 227 345,3	1 059 106,0	1 475 424,6	1 395 336,7	62,6	131,7	94,6

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-28UE z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej i/lub rocznego sprawozdania Rb-28UE WPR z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich w zakresie wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej –po weryfikacji przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.)

9.14 WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Minister Klimatu i Środowiska
8. Minister Finansów
9. Komisja Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
10. Komisja do Spraw Energii, Klimatu i Aktywów Państwowych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
11. Komisja Finansów Publicznych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
12. Komisja do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Potwierdzam zgodność kopii z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	01a77887bd3c4df3b105a92430ef057b	
Nazwa dokumentu	Informacja o wynikach kontroli P_24_001 cz. 41 i 51_do podpisu.pdf	
Tytuł dokumentu	Informacja o wynikach kontroli P_24_001 cz. 41 i 51_do podpisu	
Skrót dokumentu	a55696286780807579dd77a910fa9e71536fed8edd0d613a8897d5bf27fc59e9	
Wersja dokumentu	1.5	
Data dokumentu	2024-06-13	
Podpis	Podpisany przez	Michał Szczepan Jędrzejczyk
	Stanowisko podpisu	Michał Jędrzejczyk (Wiceprezes NIK) WPR MJ
	Data podpisu	2024-06-13
	Rodzaj certyfikatu	Podpis kwalifikowany
Podpis	Podpisany przez	Tomasz Jerzy Gaweł
	Stanowisko podpisu	Tomasz Gaweł (p.o. Dyrektor Departamentu) KSI
	Data podpisu	2024-06-13
	Rodzaj certyfikatu	Podpis kwalifikowany
Podpis	Podpisany przez	Marian Banaś
	Stanowisko podpisu	Marian Banaś (Prezes NIK) PR
	Data podpisu	2024-06-13
	Rodzaj certyfikatu	Podpis kwalifikowany
	EZD RP 19.7.15	
Data wydruku	2024-06-13	
Autor wydruku	Sikorska Marta	